

საქ. კომუნისტურ პარტიის (ბ) მე-8 ყრილობა

სურათზე: მარცხნივ—ყრილობის პრეზიდიუმი, მარჯვნივ აბს. ლ. ბერიძე, მშენებელთა ყრილობის დელეგატები

ფიცი ლენინზე

ქუდა ეხდრთ
შენი ხსოვნის წინაშე,
მასწავლებლო
და წინამძღოლო!
გეახსოვს,
როლესაც
დაიგრგვინე შენ:
დიქტატურისათვის
უნდა ვიბრძოლო!
ძალაუფლება
საბჭოთა ხელში!
გავანადგუროთ,
მტერი პიქტუში!
ცეცხლი ქალაქში!
ცეცხლი სოფელში!
ასე გრგვინავდი
და როგორც დროშა

ტყვიის ზუზუნში
გვიძლოდი წინა!
ჩვენთან იბრძოდი
ბარიკადებზე,
გმირებად გგზდიდა
შენი ყიჟინა!
ჩვენ გავიმარჯვეთ!
ძირფესვიანათ
ავაყირავეთ
ქვეყანა ძველი
და წითელ დროშას
ცეცხლის ხელებით
ზედ წავაწერეთ
შენი სახელი!
ეს სიტყვა,
დღესაც გოლებს
რომ არჩევენ

და კიდით - კიდე
გრიანებს მწყობრად,
კაპიტალიზმის
ფუძეებს არყევს
და რაზმებს ხალხებს
მის დასამხოლად!
და ჩვენც,
ბელადო,
ვით ერთი კაცი,
ფიცს ვდებთ
შენებრ მტკიცეს
თა ურყევს, —
რომ კომპარტიის
მთლიანობისთვის
ვიბრძოლებთ! —
შენს გზას
არ გადაუხვევთ!

ბ. ჟუიოვილი.

პრინციპთა-რეზიზის დროებით

რვა წლის წინათ 1924 წელს იანვრის 21-ს მოსკოვის ახლოს, თოვლის საფარში გახვეულ გორაკში, გარდაიცვალა ვლადიმერ ილიას ძე ულიანოვ-ლენინი, უდიდესი ბელოდი მსოფლიო პროლეტარიატის.

ამ სიკვდილით მშრომელ კაცობრიობას მოაკლდა ყველაზე ბრწყინვალე, ნათელი და ისტორიულ პერსპექტივების შორს მჭვრეტელი ბუმბერაზი ადამიანი, რომლის გონება მრავალმნიშვნელოვან მშრომელ ხალხს და დაჩაგრულ ერების ნებისყოფის და ისტორიულ მომავლის გამოხატულება იყო.

კაცობრიობა ერთი თავით დადაბლდა. მას გამოეცალა უდიდესი შუქურა, ბრწყინვალე მომავლის გზის მაჩვენებელი.

ლენინის გონებამ აკუმულირებდა უყო ყველაფერს იმას, რაც კი დადებითი გააჩნდა კაცობრიობის შეცდომას და მიმართა ის მშრომელი კლასების ინტერესების დაცვისათვის, მათი განთავისუფლებისათვის.

ლენინის სიდიადე იმაში გამოიხატებოდა, რომ ის ბელოდი იყო ყველაზე მოწინავე კლასის, რომელსაც პროლეტარიატის წარმომადგენს. მისი სიძლიერე იმაში იყო, რომ ის ეყრდნობოდა ყველაზე რევოლუციონერ პროლეტარს—რომელსაც საბჭოთა კავშირის პროლეტარიატი წარმოადგენს. მისი უძლეველობა მასში გამოიხატება, რომ მას ზურგს უმაგრებდა ისეთი პარტია, როგორიც არის ბოლშევიკების პარტია.

ამიტომ არის ლენინის საქმე უკუდავი და ამიტომ გაიმარჯვა ლენინის დროში.

ლენინის გარდაცვალების რვა წლის თავზე, ლენინის საქმე გამარჯვებულია ისე, როგორც ის არასოდეს არ ყოფილა.

ლენინის პარტიამ, მისმა მშობმა და აღმზრდელმა საბჭოთა კავშირის მუშათა კლასმა, შესძლეს, მის გარდაცვალების რვა წლის შემდეგ, სოციალისტური საზოგადოების საძირკვლის აშენების დამთავრება.

ჩვენ შევადით სოციალიზმის პერიოდში. მის დროში ჩვენ შეუძლებელი გახდოდა სოციალისტური საზოგადოების შენება და 1927 წლისათვის, მეორე ხუთწლიის დამთავრებისას, ჩვენ საბოლოოდ მოვსპობთ კაპიტალისტურ კლასების ელემენტების ნარჩენებს ჩვენს ქვეყანაში და საზოგადოთ კლასებს.

აღსრულება ის, რის განხორციელებისათვის იბრძოდნენ წლებისა და საუკუნეების განმავლობაში მასშვრალ კლასების საუკეთესო და ბრწყინვალე წარმომადგენლები და მათ შორის ახს. ლენინი.

ყველა ეს გიგანტური მსოფლიო ისტორიული მნიშვნელობის გამარჯვებებს ჩვენ მივაღწიეთ მხოლოდ იმით, რომ ვხელმძღვანელობდით ლენინის მოძღვრებით მისი მითითებებით, მის მიერ აღზრდილ და გამოზრდილ პარტიის პოლიტიკის გენერალურ ხაზით, რომელსაც ცხოვრებაში ატარებდა ახს. ლენინის ღირსი მოწაფე, მისი საქმის გამგრძელებელი, მისი ბოლშევიკური თვისებების ცოცხალი მატარებელი, ახს. კობა ჯუღაშვილი—სტალინი.

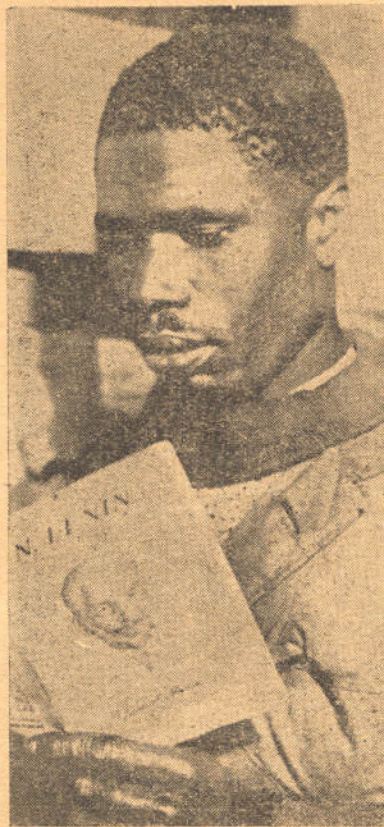
ათმა წელიწადმა განვლო მას აქეთ, რაც ლენინმა აღიარა, რომ უკან დახევა დამთავრებულია და, რომ საჭიროა ახალი ეკონომიურ პოლიტიკის საფუძველზე შეტევის დაწყება.

ეს შეტევა ეხლა ბრწყინვალეთ არის დამთავრებული. შეტევა, რომელიც მიმდინარეობდა გაჩაღებულ ბრძოლაში. ჩვენ განადგურეთ კლასიური მტერი, მთლიანი კოლექტივიზაციის საფუძველზე, ეს არის ყველაზე მტრული ლახვარი, რომლითაც ჩვენ ვანადგურებთ კაპიტალისტურ კლასების უკანასკნელ წარმომადგენლებს ჩვენს ქვეყანაში, კულაკობას.

ლენინის პარტიამ შესძლო მის მთავარი ანდერძის შესრულება—მშრომელ გლეხობასთან სწორი დამოკიდებულების და მსხვილი ინდუსტრიის განვითარება.

პარტიას მოუხდა ორივე ამ ამოცანის გადაწყვეტისათვის სასტიკი ბრძოლის წარ-

მოება, ტროცკისტულ ბურჟუაზიულ-რესტავრატორულ თეორიასთან, რომელსაც არ წინააღმდეგ სოციალიზმის გამარჯვების შესაძლებლობა ერთ ქვეყანაში, ტროცკიზმის, რომელიც ეხლა კონტრ-რევოლუციონერ ბურჟუაზიის მოწინავე რაზმთა გადაიქცა და მემარჯვენე ოპორტუნისტებთან, რომელიც კულაკობის ზრახვებისა და ინტერესების გამოშხატვლები იყვნენ.

ინგლისის გემის მეზღვაური კითხულობს ლენინის ბიოგრაფიას

ლენინი არა მარტო უდიდესი პრაქტიკოსი იყო, არამედ ის უდიდესი ფილოსოფოსი, უდიდესი თეორეტიკოსი იყო.

ლენინი მცხოვრეი გამომსახველი იყო მარქსისტული თეორიის სიწმინდისა და ამ მოძღვრების გამგრძელებელი. ლენინი შეუ-

პოვრათ იბრძოდა მარქსიზმის ყოველგვარ ოპორტუნისტულ დამახინჯების წინააღმდეგ. ლენინისთვის არ არსებობდა კრიტიკის თეორეტიკული კომპრომისი, ლენინი გაშმაგებით ებრძოდა ყოველგვარ დამახინჯებას კლასიურ მტრის იდეოლოგიის წინააღმდეგ ბრძოლაში.

ახს. სტალინი, ლენინის ამ სიცხოველის გამოშხატვით, როდესაც ის იბრძვის მარქსისტულ-ლენინურ მსოფლმხედველობის სიწმინდისათვის კონტრ-რევოლუციონერ ტროცკიზმთან ბრძოლაში დამაბლ ლიბერალიზმის წინააღმდეგ.

ლენინის უშუალო ანდერძის საფუძველზე, ახს. სტალინის ხელმძღვანელობით, პარტიამ დიდმკობრულური შოვინიზმის და ადგილობრივი ნაციონალიზმის წინააღმდეგ ბრძოლაში, მიაღწია უდიდეს წარმატებებს საბჭოთა კავშირში მცხოვრებ ერების ნაციონალური ფორმით და სოციალისტური შინაარსი კულტურის განვითარებაში.

წინად დაჩაგრული ერების კულტურა არჩვეულებრივად აყვავდა და გაიფურჩქნა.

მეცნიერების და ხელოვნების დარგში, ლენინის მოძღვრების საფუძველზე, ჩვენ ერთ მწერალებიდან მეორე მწერალებს ვიპყრობთ.

მარქსიზმ-ლენინიზმი იჭრება კაცობრიობის ცოდნის ყველა დარგში.

იშლება ბრძოლა ლენინურ ხაზისათვის ფილოსოფიაში, ბუნება-მეტყველებაში, ეკონომიურ მოძღვრებაში, ხელოვნებაში, ლიტერატურის-მეტყველებაში.

ლენინის დიდი იდეები იპყრობენ ხელოვნებას. ჩვენ ვიბრძვით ლენინის-ბოლშევიკის დიდი ხელოვნებისათვის, რომლის განსახიერებას „ლიტერატურული მაგნიტო-სტროები“ უნდა წარმოადგენდეს.

თეატრში, კინოში, ერთ პოზიციებს მეორეზე იპყრობს ლენინიზმი.

საბჭოთა კავშირი, წერაკითხვის უცოდინარობის ოკეანედან, სწავლულ ქვეყნად იქცევა.

მილიონები ეუფლებიან ცოდნას მეცნიერებას ხელოვნებას, ტექნიკას. მეცნიერება და ხელოვნება შედის ყოფაში. იქნება ყველა წინამძღვრება ფიზიკურ და გონებრივ შრომის უფსკრულის ამოვსებისათვის, მათ შორის ყოველგვარ განსხვავების მოსპობისათვის.

ლენინიზმი იმარჯვებს!
ბაშმარჯოს ლენინიზმს!

ლონდონში, შარშან, ძმობის ეკლესიაში მიაკრეს დაფა წარწერით: „ამ შენობაში ლენინის ხელმძღვანელობით 1907 წ. 18 მაისს შედგა რუსეთის სოც.-დემოკრატიის მთავარი პარტიის (ბოლშევიკების) კონგრესი“

კ. ლიბკნეხტი და რ. ლიუქსემბურგის ხსოვნა

(მათი მემარტული მოკვლის 13 წლისთავი)

13 წელი გავიდა მას შემდეგ, რაც გერმანიის სოციალ-დემოკრატიულმა პარტიამ ლიუქსემბურგის ბრძოლის უდიდესი ბელადი კ. ლიბკნეხტი და როზა ლიუქსემბურგი, მართალია, შეიღწეა ირაკმა. და სოციალ-დემოკრატიის ცენტრში, ორგანო „ფორვერტს“ შეეცადნენ პოლიტიკური დაეხანათ ზელი ამ მკვლელობაში, მკვლელობა გაესაღებოთ, როგორც „მასების რისხვის“ შედეგი, მაგრამ ამით, ისინი ვერ მოიცილებენ მკვლელობის სამარცხვინო ლაქას, თავს ვერ დააღწევენ პასუხისმგებლობას გერმანიის პროლეტარიატის ამ ბელადების ვერაგულად მკვლელობისათვის.

ლაპარაკია არა მართო მორალური პასუხისმგებლობაზე ამ მკვლელობისათვის. ვერ გეტყვით 1920 წ. უმადო ბეჭდვით სოციალ-დემოკრატიის ლიდერების ნოსკამ-შეიღწევის აქტიური მოწაწილეობა კ. ლიბკნეხტის და როზა ლიუქსემბურგის მკვლელობაში. ნოსკამ-შეიღწევაში მოაწვეს, თეთვარდელმა ოფიცერებმა კი შეასრულეს ეს მკვლელობა.

აი რა ჩვენება მისცა სასამართლოს მკვლელობის მოწაწილე მუსარმა **ნოსკამ-შეიღწევაში**:

„რაც შეეხება ლიბკნეხტის საქმეს, მე მივიღე ოფიცრების კატეგორიული ბრძანება თოვის კონდახის დატყეპით ადგილზევე მომეკლა ეს არამშადა, როგორც კი იგი გამოვიდოდა. მე ახალი ყუბავი და ოფიცრებს სახელებით არ ვიცნობდი, მაგრამ შემდეგ დავინახე, რომ მათი უპრავლესობა იყო იმათგან, რომლებსაც ჩემთან ერთად ბრალს სდებდნენ სასამართლოში. რაც შეეხება ლიუქსემბურგს, ოფიცრები მოდიოდნენ ჩემთან და მელბნებოდნენ: მე ვიბრძინებ შენ, რომ ლიუქსემბურგი ცოცხალი არ წვიდეს სასტუმროდან“-ო.

გასამართლება რესპუბლიკაში, რომელსაც სათავეში ედგნენ ებერ-შეიღწევის იყო ცარიელი კომედა.

„მე არა ერთხელ მქონებია საუბარი სამხედრო მოსამართლე იორნთან, — განაგრძობს რუნდგ, — და ის მელბნებოდა: „დაწმენდით ყველაფერი მიიღეთ თავის თავზე. მოგვქმენ სულ რაღაც 4 თვის, სამაგიეროთ შემდეგში თქვენ ყოველთვის გეტყვით საშუალება გაქირების დროს მოგვამართოთ ჩვენ“.

ლიბკნეხტ-ლიუქსემბურგის არც ერთი კვლევი არ დაუსჯიათ. შეიღწევის სამინისტროში მიღებული ყალბი საპროტესტო და გერმანიის რესპუბლიკის სახელის მონღელული ფულებით მკვლელობის მთავარმა მონაწილეებმა დამწვევებით დასტოვეს ბერლინი და მიმალნენ. მკვლელობის სულის ჩამდგმელებმა და ორგანიზატორებმა ნოსკამ-შეიღწევაში - ზევირინგ-გრუენინგებმა მოიხადეს მორცხვობის უკანასკნელი ნიღაბი და ახლა მასიურად უღებენ გერმანიის რევოლუციონერ მუშებს.

მაგრამ წარმატებით ბრძოლა კაპიტალიზმის და სოციალ-დემოკრატიის წინააღმდეგ, პროლეტარული რევოლუციისათვის შეუძლებელია იმ შეცდომების გაშლით მხოლოდ და ალმომხვრის გარეშე, რომელიც მქონდა როზა ლიუქსემბურგის (სერიოზი შეცდომები მქონდა კარლ ლიბკნეხტსაც), უდიდესი მნიშვნელობა რ. ლიუქსემბურგის შეცდომათა მხილებისათვის და დავანახა ამა, სტალინმა თავის წერილში „ბოლშევიზმის ისტორიის ზოგიერთი საკითხების შესახებ“.

ტროტსკისტული კონტრაბანდისტი სლუცკი აქმალავს გერმანიის მემარცხენე ს.დ. და კერძო რ. ლიუქსემბურგის მიმართ რეზიუმე პოლიტიკურ შეცდომებს და ბრალს

სდებს რუსეთის ბოლშევიზმს (ლენინს) იმაში, რომ ის ბოლომდე და გადაჭრით აოუტერდა მხარს გერმანიის მემარცხენე სოციალ-დემოკრატებს.

ამა, სტალინმა თავის წერილში მკაფიოდ განმარტა, თუ რატომ არ შეეძლოთ ლენინს და ბოლშევიზმს ბოლომდე და გადაჭრით დაეჭირათ მხარის გერმანიის მემარცხენე ს.დ-დემოკრატებისათვის. ბოლომდე და გადაჭრით მხარის დაჭერა გერმანიის მემარცხენე ს.დ-დემოკრატებისათვის იმის მაჩვენებელი იქნებოდა, რომ თითქმის ბოლშევიზმში (და ლენინში) ვერ ხედავდა გერმანიის მემარცხენეთა მიმართ რეზიუმე შეცდომებს, თითქმის მთლიანად და გადაჭრით იზიარებდა გერმანიის მემარცხენე ს.დ. თეორიულ-პოლიტიკურ და პრაქტიკულ ხაზს. ეს რომ ასე ყოფილიყო, მაშინ ბოლშევიზმი არ იქნებოდა ბოლშევიზმი ვინაიდან ბოლშევიზმი წარმოიშვა, გაიზარდა და გაძლიერდა შეურყეველ ბრძოლაში ყოველი ფურის ოპორტუნიზმთან, ყოველგვარ გადახრებთან რევოლუციონერული მარქსიზმისაგან. გერმანიის მემარცხენე ს.დ. და კერძო როზა ლიუქსემბურგის შეცდომები კი ხშირად ოპორტუნიზმად წყალს ასხამდა ოპორტუნიზმის წისკვლევ.

პროლეტარული რევოლუციის ყველა მტრები (ცდილობდნენ და ცდილობენ გამოეყენებინათ რ. ლიუქსემბურგის შეცდომები თავისი ოპორტუნიზმისა და რენეგატობის გასამართლებლად. ახლა ამ უიმედო საქმეს ზელი მოჰკიდეს ბრანდლერიანელებმა და ტროცკისტებმა.

როგორია ეს შეცდომები? ჩვენ შევხებით მხოლოდ მთავარს მათგან.

პარტიის წევრობის საკითხში რ. ლიუქსემბურგი მხარს უჭერდა მენშევიკებს, უ. ი. არსებითად მხარს უჭერდა პარტიის გადაქცევას „ნოვს კიობანში“, კარგების გადგებას ყველა მსურველებისათვის, პარტიის გავსებას თხელკანთან ინტელიგენტებით, რომელთაც არც სურდათ და არც უნარი მქონდათ რევოლუციონერი მეთოდებით ებრძოლათ თვითმპყრობელობის წინააღმდეგ (ეს გარემოება არაფერს უტყობს სიცხადით დადასტურა რევოლუციისა და „ლიბერალური თავისუფლებათა“ დღეებში პარტიისადმი მიტმანნილი ინტელიგენტების მასიურმა გაქცევამ პარტიიდან რეაქციის პირველ დღეებში).

1905 წ. რევოლუციისაში გერმანიის მემარცხენეები მენშევიკებთან ერთად გამოდიოდნენ ბოლშევიკების წინააღმდეგ რევოლუციის მამოძრავებელი ძალების შეფასების საკითხში. მენშევიკებთან ერთად ითაშქრებდნენ პროლეტარიატის კავშირის წინააღმდეგ გლეხობასთან (პროლეტარიატის შეგუენის პარობით). პროლეტარიატის ხელმძღვანელობით გლეხობის რევოლუციონერი როლის შეფასებლობის, პროლეტარიატისა და გლეხობის რევოლუციონერ დემოკრატიული როლის შეფასებლობის ნიადაგზე წარმოიშვა ლიუქსემბურგ-პარუსის „გერმანენტული რევოლუციის“ თეორია, რომელიც შემდეგში „ტროცკიზმ“ (და ნაწილობრივ მარტოვამ) გადააქცა ლენინიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის იარაღად (სტალინი).

ნაციონალური საკითხში გერმანელი მემარცხენეები, პოლიტელი ს.დ. როზა ლიუქსემბურგის მეთაურობით უარყოფდნენ ერთი თვითგამორკვევას თვით გამოყოფამდე, სცნობდნენ მხოლოდ კულტურულ ავტონომიას, (ამავე თვალსაზრისს იცავდა „ავგისტის ბლოკი“ ტროცკის მეთაურობით) რაც ასუსტებდა კაპიტალიზმსა და იმპერიალიზმის წინააღმდეგ მებრძოლ რევოლუციონერი პროლეტარიატის ფრონტს, რუ-

სეთის პირობებში კი წარმოადგენდა წყალს დასხმას დემპურობელური მარცხენე წისკვლევ.

გერმანიის მემარცხენეები და, კერძოდ, რ. ლიუქსემბურგი სათაბადოთ ვერ აფასებდნენ კოლონიების და სახევრად კოლონიების მასების ნაციონალური-გაამათავისუფლებელი მოძრაობის როლს პროლეტარიატის ბრძოლაში კაპიტალიზმის დასაბრუნებისათვის. თავის ბრძოლაში „სოციალ-დემოკრატიის კრიზისი“, რომელიც იმის დროს გამოვიდა, რ. ლიუქსემბურგი უარყოფდა ნაციონალური ომების შესაძლებლობას იმპერიალიზმის ეპოქაში. ლენინი კი ამ შეცდომის მხილებს მისწით სწერდა:

„არა თუ შესაძლებელია, ათამდე აუცილებელია ნაციონალური ომები კოლონიების და სახევრად კოლონიების მხრივ... ყოველგვარი ომი ათას კოლონიკურ გაყოფილება სხვა საშუალებებით. კოლონიების ნაციონალური - განმათავისუფლებელი მოღვაწის გაგროვება აუცილებლობით იჭიება ნაციონალური ომები მათის მხრივ იმპერიალიზმის წინააღმდეგ“ (ხაზი ლენინისა).

„საბოლოოდ დავის“ საკითხში არა მკაფიო ფორმულირებებმა და არასწორი ტაქტიკის დასაბამი მუშათა კლასის მოქმედებათა საბაბი მისცა პლენაროვსა და სხვა სოციალ-პარტიოტებს აეტყუათ განაშენი ლიუქსემბურგის (იგივე იუნინის) „ობოროცონის“ შესახებ.

რ. ლიუქსემბურგი ომამდე და ომის წლებში „საფრთხით ვერ განთავისუფლდა გერმანელ, თვით მემარცხენე ს.დ. „წრისაგან“, რომელთაც ემხიოთ გახსენილებების, ემხიოთ რევოლუციონერი ლოზუნგების ბოლომდე გამოთქმა“ (ლენინი).

1918 წ. ციხეში ლიუქსემბურგმა დასწერა ბროშურა, რომელშიც კიცხავდა რუსეთის ბოლშევიკებს აგრარულ და ნაციონალურ პოლიტიკისათვის, დაამფუძნებელი კრების გარეკისათვის და სხვ. ეს ბროშურა ხელზე დაიხვიეს საბჭოთა სახელმწიფოს ყველა მტრებმა. ციხიდან გამოასვლეს შემდეგ რ. ლიუქსემბურგმა გამოსაწერა ეს შეცდომა იმით, რომ დადგა პროლეტარული დროშის ქვეშ, იბრძოდა საბჭოთა გერმანიისათვის.

აი, ამ შეცდომების გამო ლენინს და რუს ბოლშევიკ-ლენინელებს არ შეეძლოთ ბოლომდე და გადაჭრით დაეჭირათ მხარის გერმანელ მემარცხენე სოციალ-დემოკრატებისა და კერძოდ როზა ლიუქსემბურგისათვის. მაგრამ რენეგატები—მუშათა კლასის მოღალატეები—ბრანდლერიანელები და ტროცკისტები ვერ შესძლებენ რ. ლიუქსემბურგის შეცდომების ხელზე დახვევით კ. ლიბკნეხტისა და რ. ლიუქსემბურგის წართმევას კომუნიზმისათვის მებრძოლ მუშათა კლასისათვის, თუ გინდ მართო იმით, რომ დღეს ისინი (ბრანდლერიანელები და ტროცკისტები) არიან კ. ლიბკნეხტისა და რ. ლიუქსემბურგის ვერაგული მკვლელობის ორგანიზატორთა—შეიღწევა-ნოსკების ხელისშემწყობნი და მოკავშირეები.

გერმანიის კომპარტია იზრდებოდა და მტკიცდებოდა სოც.დემოკრატიული ტრადიციების ნაშთების და კერძოთ ლიუქსემბურგიანულ შემცდარ შეხედულებების წინააღმდეგ ბრძოლაში. ამა, სტალინის წერილის შემდეგ გერმანიის კომპარტია კიდევ უფრო გაშლის ამ ბრძოლას და ამით უზრუნველყოფს იმ საქმის წარმოებას, რომელსაც თავისი სიცოცხლე შეწირა ამ ორმა დიდმა რევოლუციონერმა, — უზრუნველყოფს გერმანიის პროლეტარიატის გამარჯვებას.

მ. რამე.

*) იხ. „პრავდა“ № 15.

*) იხ. ლენინი „იტინის ბროშურის შე-
სახებ“.

(არსენას რაზმმა თრიალეთში ბრძოლა მოიხდა. შემდეგ იგი ორ ნაწილად გაიყო. ერთი ნაწილი არსენას მეთაურობით ახალციხეს გადავიდა, მეორე კი მისი მამის ღვთისმკურნალობის წინაშე მძიმე დაზარალებული იყო დაჭრილი და ბრძოლის ველზე დარჩა. მისი მეგობარი არსენას უნცროსი ძმა ერეკლეც დარჩა, ზურა გადაარჩინა და მერე ისინიც ახალდაბაში ჩავიდნენ)

მეორე დილიდან ზურა და ერეკლეც შეუდგნენ მუშაობას. ხან ხის მოჭრაში შეელოდნენ მძინარეებს, ხან ვეება ძელები გადმოჭრნენ და ხარკ-მეჩით და ზოგჯერ მტკვარშიც ქუთალობდნენ და ტივების შეკრაში ეხმარებოდნენ.

გიგიაშვილმა ორი ტივი შეჭრა, ქალაქისაკენ მოუსვა და ღვთისმკურნალს თან გაიყვანა. მესამე ტივი მეტივის შვილის თაოსნობით ერთ კვირაში უნდა შეეშენებინათ, მაგრამ ხელმძღვანელი ავად გახდა და მისი საქმე სიმონამ იკისრა, რომელიც ამ საქმის ოსტატად ითვლებოდა.

ითვლებოდა, მაგრამ მხოლოდ ტყეში მუშაობდა და მტკვრის ნაპირზე სულ აღარ გადიოდა, რადგან იმ-ხეობებში იყო და ემინოდა: მიცნობენ, სუბათაშვილს მოახსენებენ, დამიჭერენ და ერთხელ კიდევ გამყიდნიან. ბოლოს მაინც გაჰყვანა: იქვე ტყეში დავიშალე, ორთაყვრის დავთვალ, ზოგჯერ ტივს ხუთიოდე წუთით დავხედე, ვასწავლი და ისევ დავიშალე. წავედი და კარპაჩა, ზურა, მემთა და ე-ქველი გაიყვანა.

პირველი დღე მშვიდობით დაღამდა. მეორეც თავდებოდა. სიმონა ტყეში ორთაყვრის სილიდა. უცებ უჩინად რამდენიმე კაცი მიადგა. თოფები თითქმის ზედ სიმონაზე ჰქონდათ მიხვენილი. მოუთრეს ნემსაძეს და მამა იტყრა: — ხმა, კრინტი, თორემ გაგათყვე! — დაბლა ხმით გააფრთხილა მოუთრება და ყმებს ანიშნა.

ერთი წუთის შემდეგ შებოჭილი სიმონა მიწაზე ეგდო. პირი ხანსით ჰქონდა გატენილი. ნემსაძე ყმებს გაუღძვა და ორითვე წუთის შემდეგ მტკვარზე მკაცრი შეძახილი, თოფის ქუხილი, ხრიალი და უშვერი რუსულ-ოსურ-ქართული გინება გაისმა. შემდეგ ტყეში საბოლოო ხელფეხი — შეჭრული და პირდაცობილი კაცი შემოიტანეს და სიმონას გვერდით მიუდარეს. თვითონაც აქა-იქ ჩამოსხდნენ და ტყეებში მასხარად აიგდეს.

— სიმონა, ხეალ გოგის ციხეს გაჩვენებ და დედა-შენსაც გავახარებ — უთხრა ნემსაძემ.

— ჰიმმავუ — დავინა სიმონამ.
— ჰიმავუ შენა და ნაცარი ცხელი! გვეტყვი თუ არა, ეგ სამი კაცი ვილა არის?
— ის ერთი რომ გაიქცა, ოსი უნდა იყოს, — სიყვანე ერთმა ყმა, — რადგან ოსურად ილანდებოდა. ეს კოჭლი ალბათ რუსი იქნება, რადგან რუსულად იგინებოდა, ეს ორი კი ქართველი უნდა იყოს.

— ფასიც მაგათ აქეთ. ახალციხელ თათრებს ჰაბუყები უყვართ. — ჩაიცინა მეორემ და ტყეში ნეპრული ხარხარი და ბრიყული ლაზღანდარობა გაისმა.

ერეკლემ მიიხედ-მოიხედა, ორმეტე შეიარაღებული დასთვალა და მათ შორის ის მეტოქე იცნო, რომელსაც მან ორი კვირის წინად გიგიაშვილის გზა-ყვანი გამოჰქონდა.

— მიცანი, განა! — შემოუტია მეტივმ.
— აჰი მაშინვე გითხარით, არსენას ბიჭები იქნებოთ მეტივი. ეხლა ახალციხეში წადით და არსენაც მოიკითხეთ.

ერეკლემ თავი ჩაუქნია: გიცანო, მაგრამ მის თვალბეჭდში და თავის-ქნევაში სხვა რამეც ეწერა: დედის გიტყვობა! მერე წამოიშალა. ტყეებში ფეხები გაუხსნეს, ერთმანეთს გადააბეს, საბულები ხელში დაიჭირეს და ნადავლი წინ გაიჭრეს. შემდეგ

ბორნით გაიყვანეს გაღმა და ბნელ გომურში შერევს. ზურამ და ერეკლემ თავებიც ვით დაჰსურეს ბოსელი, მაგრამ ხეგულას ხიშნიც კი ვერ აღმოაჩინეს.

მაღელ ქრახი შემოიტანეს და გომურში სუბათაშვილიც შემოაგზავნა.

— შეილო სიმონ, როგორა ხარ? — დაკინეთ ჰქონდა ბატონმა თავის ყმას და თავზე ხელიც კი გადაუსვა, — დილი ხანია ერთმანეთი აღარ გვინახავს.

მამა — ჩემო, — დაკინეთვე მიუგო „შეილომ“. — ორი თვეც არ იქნება რაც მე და არსენამ ქვეშეთში გნახეთ და...

და აღარ დაასრულა, რადგან უღელში შებოჭილი ბატონი უსიტყვოდ გამოცოცხლდა. *)

— მამა შენ მათამაშეთ, ეხლა კი შენ ითამაშე! — მიამხა გვეგებულმა „მამამ“ და „შეილოს“ თავპირზე მათარხი შეათამაშა. ხელშეკრული სიმონაც თამაშობდა: ცეკვავდა, ხტოდა ივრინებოდა, დაბობოდა, იაგრამ მათარხის წვერი ბუზნაკალივით მისდევდა და ცხარე ძანითვით ჰტეხდა. ბოლოს მოუთრება ჩასჭურჩულა ბატონს:

— ეყოფა, თორემ ვეღარ ივლის. სუბათაშვილს შესდგა. სულს ძლივსა იბრუნებდა.

— ეხლა წადი და შენი ვაჟაკობა სტამბოლში დაიკვებე. — ამოიხრიალა მამ და გავიდა.

მაღელ ოთხივე ტყვე გამოიყვანეს და იმ ავბედს ლომთა-თავის ქედს შეუყენეს, რომელსაც ორ უკანასკნელ საუკუნეში ახალციხისკენ მიმავალი აძგვარი მგზავრი ათასობით ენახა, აქეთ მოსავალი კი — არც ერთი. წინ მეტად ძნელი აღმართი ედოთ. გზა ღრმა ხევებით, ბნელი ტყით და შავი კლდით იყო დასერილი. მთვარე ხშირად იასლებოდა.

ტყეები მაღალი-მაღალი ისვენებდნენ და ადგილას აღარ აპირებდნენ. იქნებაც კი დასხებიან აყვებდნენ. ერთ ალაგს ხევში ჩაგორდნენ, მაგრამ თოჯინა წყალბოთი ჯაგებში გაიხლართნენ და გზა ვეღარ გაიგნეს. ასასებმა მათარხებით ათთიყვანეს, თავპირი აუტყურეს და ისევ გაიჭრეს. შემდეგ ტყეში შევიდნენ და კარგა ხანს ომბისეს, მაგრამ ისევ ჯაგებში გაიხრინენ და დაბევილები და სისხლით მოსერილები, ისევ გზა გასაგრძელეს. მეორე დღეს გოგისა ციხეს ხიადგნენ. მაოცხები ქვეით ღრმა ხევში ბოროტობი იწვა, მის თავზე მატყურის მითაიეთი აღმართულიყო, მარჯვნივ გახანის ქედი და ქვაბები მოსწინად, ახალდაბა კი უკან სადღაც დარჩენილიყო და პატიმრებს მისი ნახვის იმედი უკვე დაკარგული ჰქონდათ. გაქცეული მემთა ალბათ მათს ამავე მიიტანდა. მელანო ეხლა ცხარე ცრემლით უნდა ტრიალდეს. ლაყაბიძე და სხვებიც ალბათ მგლებივით მოსდევნენ, მაგრამ დივიგანეს: აჰა ცრემლით და სისხლით შედუღებული გოგისა ციხეც. აჰა გალავანშიც შევიდნენ. ტყეები ბნელ კოჭში შეიყვანეს და კარი გადაურჩეს. ეს ციხე არც რუსის ხელმწიფისა და არც ზონტქარის, იგი ოდესღაც გოგია ავალიშვილმა ააშენა, მაგრამ ვერ მოუთრეს და დაჰკარგეს. დაკარგული ციხე კი უხეირო მეციხოვნეთა საპატიმროდ გადაიქცევა ხოლმე. ეხლა ეს უკან

*) სუბათაშვილი ყმებს უღელში ამაშდა. არსენა მიუთვარდა და ბატონი და მისი მოუთრავი ნემსაძეც საძვეწყო შიამა აქოიანა.

ტრონო მონასტერი ეშმაკებმა დაიჩემეს და ტყვეების ბაზრად გადააქციეს.

„თერამეტი წლის წინათ ალბათ მამა-ჩემიც ამ კოჭში იჯდა“. — გაიფიქრა ზურამ და ცრემლი მოიწონდა, თანაც გაეხარა, რომ კოჭში ისე ბნელდა როგორც საფლავში, თორემ ახალგაზრდა ვაჟაკი შერეხვებდა ვერ გადაურჩებოდა. მერე ტყეები ეზოში გაიყვანეს და დაჰსიძვლეს. ოსმალები ისე გულმოდგინედ სინჯავდნენ მათ, როგორც ოსმა-ცხენებს. შემდეგ ისევ ჩაემგინეს და ეატობას შეუდგნენ. ყველაზე იფად გონჯი კარპაჩა შეაფასეს, შემდეგ სიმონა მოჰყვა, ერეკლე და ზურა კი თანხად დაფასდა. ვატრობა ძლივს გაათავეს. ოსმალებმა ოთხივე იყიდეს, ხელახლა შეჭრეს და ახალციხისაკენ გაიჭრეს. ტყეებმა ერთხელ კიდევ სცადეს ბედი და ღრმა ხევში ჩაგორდნენ, მაგრამ ერთ ვაშვერელ ტოტზე ხუთჯინით ჩაბოქდნენ და კიხლად გაიგულდნენ. ოსმალებმა ძლივს ჩამოხსნეს და აუა სცემეს, რადგან ძვირად დამჯდარი გურჯები ისდგოდნენ დაბევილ — მიხედვით იყვნენ და მათი განკურნება დაატებით ხარჯს მოითხოვდა.

ლაყაბიძე, ლაქარა და მეშთა ლოდებიც ერთ ჩამოგორდნეს მტკვრისკენ, მაგრამ გვიანდა იყო. მათი ოთხი ძმადნაფიცი უკვე გაღმა გაეყვანათ და იმ ღამეს აღარც ბორონი გამოსულა გამოლა. დილაზე მოიკადეს და როცა ბორონი გამოვიდა, მეგობრები ხახვლის წვერით ალაპარაკეს და როცა გაიგნეს, რომ ტყეები უკვე საღვარს უნდა ყოფილიყვნენ გადაცილებულნი და ვერას-გზით ვეღარ დაეწყოდნენ, ძვირად აღიღებულ წყალში გადააგდეს და თათბირს შეუდგნენ. მეგობრებიც მტკვარი იხევით გასცურა და მთელი სოფელი წამოშალა. ეხლა თვითონ მდევარიც ჩაგარდა ხიფათში. გადმეღებები მათ ლახდვას და მუჭარას უთვლიდნენ. რამდენიმე მოკურავიც ტანთ გაიხდა. აქეთა ხაპირიდან ლაყაბიძე ღორით აძლევდა პასუს, მერე უცებ ბორის ჰაპას ეცა და ხანჯალით ჩასჭრა იგი. ბორონი ნელ-ნელა დაიძრა, მერე მოუჭარა, შუა წყალში გვიდა, მოსახვევში გაქანებული დაეჯახა კლდეს და ჩალუჩივით დაიშალა. შავწყურას გაღმელებმა რამდენჯერმე ესროლეს თოფი. მან ბუჩქებს შეაფარა თავი, მოკურავებს თვითონაც სროლა აუტეხა და უკანვე გაბარუნა.

ხალხი გამოღმაც ცხოვრობდა და ბორის დღეუვის არც ესენი მოიწონებდნენ, ამიტომ შეფიქრებდა მალე თავს უშველეს და ახალციხეში ხერხი იღონეს. ლაყაბიძე ერთ დედაბერს ორი წერილი დააწერინა. ღვთისმკურნალს სწერდა: ჩქარა ტყეების დასასხენელად ფული მომამეღელო, არსენას კი აფრთხილებდა: მოტაცებულნი მომცაე და თუ ვერ გამოისყიდო, მოაქცევი-ნე და ფულს ოროდევ კვირაში მოგაშველემო. არსენასამი მიხაწერი წერილი ელაყ სომეხ ჩარჩს გაატანა, რომელიც იმ მგზავრობის დროს თავის წყრილობითან ერთად აწყურში დაკარგულიყო, მერე წერილი კი მემთამ ჩაიღო უხეში. ტივი გაეკანა ქალაქისაკენ და ღვთისმკურნალს ლაყაბის სახლში იპოვა. ცალთვალა მაშინვე შიარქისაკენ გაეკანა და ფარსადანის ბრის მიადგა. შემოდგომის ან გაზაფხულის პირი რომ ყოფილიყო, ღვთისმკურნალს ჯავახიდან მომავალ სარქალს თავის ალგეთზე დაუხვედა.

ბოდა და ბატყანსავით ჩაიდებდა ხელში, ეხლა კი თვითონ მიადგა მგლის ბუნავს და თვითონვე გადაიქცა ბატყნად. ქაზიყელი სარქალო თრიალეთზე ბატყლივით ლბებოდა ხოლმე, შირაქში კი თავის კობზალოვით გახებრებდა. მეცხვარემ ღვთისავარს გამარჯვენაც ძლივს აკადრა და დიდხანს ხმას არ იღებდა. მერე უცებ აქვითინდა და სლოტუნით უთხრა, რომ მას დიდი უბედურება დაატყდა. ამას წინათ შირაქს ლეკებმა შემოუტყეს და უამრავი ცხვარი და ოცოვად ქალვათი მოიტაცეს. მათ შორის ფარსადანს თოთხებაც წლის ვაფი და ათი წლის ქალიშვილი მოჰყვა. მღევარმა ცხვარი დააურევინა, გატაცებულ ხალხს კი ველარ უშველა. ამბობდნენ, ლეკებმა ტყვეები თათრებს გადასცესო. მას აქვთ ფარსადანი მკედარია. შვილებს ეძებს და ველარ უპოვია. ღვთისავარმა იგრძნო, რომ ძალიან უდროოდ მოვიდა.

— მეც შენს დღეში ვარ, ნათლიმამ. — უპასუხა ცალთვალმა და თავის უბედურება უამბო. ფარსადანი მოლბა და ანგარიშას გასწორებდა შეუდგა. მან ათივე თითი მოიშველია და ჩამოთვალა: თორმე ღვთისადარის წილის შესამუსრად ყველას პირი შეეცრა: ბოროთს, მგელს, ქურდსაც, ზრამსაც, ჭირსაც და დარსაც, წეცასაც და მიწასაც, ღმერთსაც და ეშმაკსაც.

— ნათლიმამ, მე მაგისთვის არა მცალიან. — მოუჭრა ცალთვალმა — თუ იძლევი, მომეცი, თუ არა და ან მე თვითონ დაგიხვდება ალგებზე, ან არა და ისევ არსენას გამოგიგზავნი.

ქიზიყელისათვის თორივე ღვთის რისხვა იყო — ალგეთიც და არსენაც. მაინც ივაჭრა, იწუწუნა და თავის ნახევარზე ძივის გაიმეტა. „ყვედვს კაკალი გააგდებინე, ისიც კარგიაო“, — გააფიქრა ცალთვალმა და იმავე დღეს ორასი ცხვარი გაშორევა. ქალაქში რამე ჩამოვიდა, ლოპიანამ შეუღია გაუხიანა და გულიდან მაჯლაფუნა მოჰგლიჯა: ლაქებიც იწერებოდა, არსენას ტყვეები დაუხსნია და ყველანი მოკითხვას გითვლიანო. ცალთვალმა ცალი თვალიდან ცალი ქურუხალი ჩამოუშვა, ნავაჭრი მემთას გაატანა და თვითონ კი მარაბდის ნათელავ გზას დაადგა, რადგან სხვის სასახლეს ისევ თავის შეცვამულ ნაბუღარი ერჩინა და მსურდა ისევ შიგ ჩასახლებულიყო. გლეხი რომ დაბრუნდებოდა, მისი დაქვრივებული მუნჯი მიწაც სწორედ მაშინ აყავადებდა და მანამდე არ გაიზმობდა, სანამ ისევ პატრონის ოფლით არ გადებდა.

შუამავლად ღვთისავარმა შალვა ბარათაშვილი აირჩია. პასუს მოუთმენლად ელოდებოდა. ვინ იცის, იკოდნენ თუ არა ბატონებმა, რომ იმ სისხლიან ღამეს მამაც თავის არსენასთან იყო უცნაო „შვილიც თანა ჰყავდა“ თუ იკოდნენ, ღვთისავარიც არსენასავით გადაიკარგებოდა და მისი მიწაც სამუდამოდ დაქვრივდებოდა. ევლარ შეინებდა მაშინ ქალაქი მდღრომე მარაბდის ყამირების გლოვას და ევლარ დააურევინა მას თავის ცხელი ოფლით და უდრევი მარჯვენით. ის ნაღამევი ბევრმა ალგეთელმა გლეხმა იცოდა, ცალთვალმა კი ისიც იცოდა, რომ ნაწუმარი საქმე აღრე თუ გვიან საღმრწალოვით გამოეთვანდა და ან მგლისავით მიეპარებოდა, ან ბრმა ქამჩივით დაუხვდებოდა საღმრ. მაგრამ მისი სიფრთხილე ნადრევი გამოადგა: ის გლეხებიც დამუნჯებულიყვნენ და ბატონიც მოდრეკილიყო. ამიტომ მან ქალაქში დაბრუნების შემდეგ თამამად შეალაჯა ზაალის სახლში.

— გამარჯვება ღვთისავარი! — მიეგება ვახტანგის ბატონი.

— გამარჯვება და დღევანდლობა, ბატონო!

— ეგეთი, ასეთი უბედურება გაგონილა? — სადა ხარო? — სად გაიმეტეო? — შიშოდი, ჩე-

მო ღვთისავარი, შიშოდი. — შინ შეიყვანა და გაიმეორა: — სად დაიფანტნით მეთქი, ვეყო?

— კეთილ ცხოვრებას ვინ გიგი გაუტყევა, ბატონო? გლეხებმა თავიანთ სახლ-კარს თავი მიანებეს და ბუნავებში დასახლდნენ. ამ ზამთარს ყველას შიმშილი და სიკვდილი მოელის და მაინც არ ამირებენ დაბრუნებას.

— მერე, ვისი ბრალია, ვეყო? — უთხრას ნაშრომე ღვთისავარმა? არა, ჯერ არ გაიგებტული: სიმართლის მღევარი ან უნდა უძლეველი ვინმე იყოს. ან არსენასავით გაგვარდნილი.

— რა ყმის საქმეა ბრალთანის ძებნა, შენი კენესამე! ხალხი კი ყველაფერს მაიორს აბრალებს — მოუტეო მან და ბატონს ცალი თვლით გადმოხვდა.

— ხმა ღვთისა და ხმა ერისაო! — გაეხარა ბატონს და თავის-მართლებას შეუდგა. რა შუაშია ზაალი? ის მუდამ ყმების მფარველი იყო, მაგრამ მაიორი ვერ დაავჯრა და ავ საქმეზე ხელი ვერ ააღებინა. არსენამაც ძალიან დააშავა. ისიც იცის ზაალმა, რომ მისი სახლ-კარი არსენას არ გადაუწვია, ამიტომ იმ ბიჭს ამიერიდან სულ ალარ გრჩის. ბატონს მისთვის ყველაფერი უპატრობია, მაგრამ მთავრობა არ აპატიებს. რაკი ღვთისავარის შვილი ზაალს ალარ აწუხებს, ამიტომ არსენა ალარც მარაბდის ბატონს ესაქმება. ამეამად მას სხვა საქმე აწუხებს:

— ვეყო, თავი კაცი ხარ და გატყუული ყმები უნდა დამიბრუნო.

— არ დამიჯერებენ, შენი ჭირი მე — ყველას ეშინიან. ალარ გვინდობიან. ვინ იცის ვინ ვის შეეჩინა და ვინ სად გაიდგა ფესვები. სად ვიპოვო? სადა ვდიო?

— გიცნობ ღვთისავარი, თუ მოინდომე ერთიც არ დაგჩრება უპოვნელი. ნდობისს და შიშისას კი აი რის მოვასხენებ: მოდი პირობა დადევით და ხელწერილიც დამწეროთ.

ღვთისავარსაც ეს უნდოდა. დასდნენ და თითებზე ჩამოსთვალეს პირობები. დამწერმა გლეხობამ უნდა სახლ-კარი აიშენოს და ამიტომ ბატონი უფასოდ მისცემს მათ ხეტყეს.

— თანახმა ვარ.

ხალხი წელში გაყვდა და სული უნდა მოითქვას. ამიტომ ბატონი სამი წლით გაატყუებს შემდეგ კულუხს და გამოსაღებს: სასაფლაოს, გასამყრელს, საქვრავოს, საჩექმეს, საქორწილოს, პირისთავს, სანადიროს, საღორეს, საფუტყრეს, სანახიროს, სააღდგომოს და სახალწლოს.

ზაალი ჩაფიქვდა. რამდენიც ღვთისავარმა ჩამოთვალა, ბატონს იმდენი ნაოჭი დააავდა შუბლზე. ზოლოს ფიქრმა: სჯობია უნდა მომიტანო დავუთმო და მსხვილანი შევიწარქუნოო და თავი ჩაუტნია:

— თანახმა ვარ. ოღონდ აღდგომა დღეს თითო კომლად თითო წითელი კვერცხი უნდა მომიტანოს, ნახევარი თითონ შევამოს და ნახევარი მე მომართვას.

ცალთვალმა ცალი თვლით ჩაფიქვა. ეს ადამი ადრევეც ყოფილა. ბატონი რომ ანადგოს ყმას ზოგ რამეს ანადგობდა, მაგრამ სულ მაიორ რამეს მართებოდა იმის ნიშნად, რომ მისი ხარკი სამუდამოდ კი არ იშლიბოდა, აოამედ მას საწყალ გლეხს. ბატონის წყალობა მხოლოდ დროებით ეძლეოდა.

— თანახმა გახლავარ. — მიუგო ღვთისავარმა და მსხვილმანზე გადავიდა. ეხლა კი ბატონმა და ყმამაც აოწიეს კილოსაც და მისასაც. ორიგინი ბეგარას და ლალას მოიპოვნენ და ერთმანეთს ააიმა ედავებოდნენ, რათა აამომა შეჩერნოდით.

— სად შიმშილიან, იგიო! — დაიოოვები! ვერ გაუძლებ! — ანხლობდა ბატონი.

— დაიკლიო, მოითმინო და გაძლებო. — დანჯად და მრავალი უჩრჩიდა მოიოწე.

— გრ მოვრადიობით ღვთისავარი! წაიო, მომშოქო! — რამდენიმეჯერმე შეუტია ზაალმა.

ოვთისავარი რამდენჯერმე მიადგა, კარებს და ბატონს აკრავო ყოთნა ოსოლია.

— ეგეთი, სად მოიბიხარ! — აბრწინებოდა ბატონი. — რა კიბიტა იქნებ ყოოოოოოო! მოდი ირთხელ კიდეც ეცადოთ, იქნება მოვრადიოთ.

ბატონი რომ თითო ადღს ყოოოოოო, ცალთვალმა თითო აოჯასაც ჭირ იმიტიბდა. ბოლოს ყმამ მარა მოიბიხა ბატონი, ხილ-ჭი დაოიბო და მოწირილით აამოწურა. ოოო-ხან, სწორედინ ჩაოწირილს და დიხისს აწამოწინდინ ირთნირითაც და ჭაოოოოოოო, ოოოოოოოოო, ცალი თვლით სარკინიოში ჭაოოოოოოოოოოო და ბატონს წამდაუწუმ აწყვირებინებო:

— არა, შირი ჯინესა მო იარი არ შირი-ძოოოოო... წაშაოო... ააოაოოოო... ეგ არ გოთოოოო... ხილს იარი მოიოწირ.

— ვეყო, ამბო მირი ადარ შიმშილიან! სოოოი ნო აამოშოოოო! — ჭაინოოოო და ჭაოოოოო ზაალი. — ნო ააოოოო! სოო მირ-ბიხარ! ააა, აამასა შირბუოოოო დაეწერ, გა-გიწერას ჩიმი გაიჩინი!

და მართლაც ისი დაწერა ჩაოოოოოო ყმამ ოაარანა. ბატონმა სამაიარ ადღასწირა ბი-შილი დაჰჭრა, ხელი მოაწერა და ამოიხვენ-შა:

— ოოო, ააოიწარის ჩიმი გაიჩინი, ჩა-გოიარა შინ დამარჯე! კაცი კი არა ჩიკინა ყოოოოოოო, ჩიკინა!

ეხლა ოვთისავარი საგზალს მიიბიხს, ყველა აააოოოოო აოიბს ოაოვლის, ზაალს დაოზოოოოო, და აა პოოოოოოო ყველა თავ-კაცსაც მოაწირიბს ხილს.

— ღმირთმა მშვილობა მოგვარს, ბატონო. — ღმირთმა ხელი მოვიმართოს, ღვთისავარი. შენი იმედით ვარ და ვინძლო არ მო-ბატყუო.

და როცა მდღრომე კარი გაიხურა. ბატონმა სახე მოიშურა, ხელები გასასვსავა და ბრახით წამოიძახა:

— დასწყევლოს ღმერთმა! თუ ეს პირობა მართლა შევსრულე, სულ გამგანადგები. სად გაგონილა ასეთი აამბავი, ვეყო!

ღვთისავარმა კი ახალდაბისაკენ გაუტია იმავე დღეს.

რაჟდენ გვეტაძე

ჭიკაკოკონა

(რემა ნი)

გამოვიდა და იყიდება
გამოცემა სახელგამის

ლოკაფის გეგაროლ ლიტერატურისათვის

რამდენათაც იზრდება ომის საშინაოობა სოციალიზმის მშენებელ ჩვენი ქვეყნის მიმართ, იმდენათ ძლიერია მასების ინტერესი წითელ არმიისა და ფლოტისადმი.

ამავე მიზეზით აიხსნება უსათუოდ ის მოვლენა, რომელსაც ადგილი აქვს ამჟამად საბჭოთა ლიტერატურულ სინამდვილეში წითელ არმიისა და ფლოტის ლიტერატურული გაერთიანების (ლოკაფის) წარმოშობასა და განვითარების სახით.

ლოკაფის მოძრაობა წითელ არმიისადმი უდიდესი მზრუნველობისა და ჩვენი ქვეყნის სოციალისტური მშენებლობის თავდაცვითი უნარის განმტკიცებისათვის ბრძოლის აქტიური გამოხატულებაა.

ლოკაფის დანიშნულებას მხატვრულ სიტყვის საშუალებით ბრძოლა მომავალი იმპერიალისტური ომის სამზადისადმი, ომის ნამდვილი კლასიური ბუნების გამოყვანებისათვის, წითელი არმიისა და ფლოტის მნიშვნელობის, ჩინიერებისადმი.

მანევრებზე. — წითელარმიელები აღიან კლდეზე

ამიტომ ბუნებრივად შეუძლებელი იყო ლოკაფის რიგებში არ ჩამდგარიყვნ საბჭოთა ლიტერატურის საუკეთესო მებრძოლი — პროლეტარული და თანამგზავრული მწერლები. საბჭოთა ლიტერატურის ლოკაფიზაცია ჩვენი ქვეყნის დაცვისა და კლასიური სიფხიზლის მხარგრებელი მოვლენაა.

იმპერიალისტური სახელმწიფოები ათასგვარი ბურჟუაზიულ ყურნალისტებისა და მწერლების საშუალებით ჩვენ ქვეყანასთან ომისათვის ამზადებენ „საზოგადოებრივ აზრს“.

ბურჟუაზია მხატვრული ლიტერატურის საშუალობითაც ანთხის საბჭოთა კავშირისადმი შხამსა და გესოს. აგრეილებს ათასგვარ პროვოკაციას, ეწვეა მასების მოტყუილებას, ომზე პატრიოტულ ლაყბობას, წარსულ იმპერიალისტური ომის გამართულ ბას, ომის აპოლოგიას. ასეთ ლიტერატურ-

ის რიგს ეკუთვნის პაციფისტური ილიუზიებისა და უილაჯიობის ისეთი მოვლენა, რომელსაც რემანიკზმი ეწოდება, რემანიკზმი წარსული იმპერიალისტური ომით სპეკულიაციისა და ფარისევლების ლიტერატურაა.

ბურჟუაზია ტაშს უყრავს რემანიკისტულ ლიტერატურას, რომელიც ამართლებს მის ყაჩაღურ ზრახვებს. რემანიკისტული ლიტერატურის გარდა, როგორც ცნობილია, დასავლეთ ევროპის ლიტერატურაში, იზრდება და ძლიერდება ანტირემანიკისტული ლიტერატურა, რომელიც კლასიურად ამჟღავნებს ომის ევლურ სახეს, ნიღაბს ხდის ბურჟუაზიის მტაცებლობას.

ლოკაფი ანტიიმპერიალისტური მსოფლიო ლიტერატურის ერთ-ერთი მებრძოლი ფრთაა.

ომის საწინააღმდეგო და მისი მამხილებელი ის უამრავი ნიმუშებია, რომელნიც ომის მონაწილე მწერლებისა და ჯარისკაცების მიერ იწერება — საუკეთესო საშუალებაა მუშათა კლასის ხელში ბურჟუაზიის წინააღმდეგ. ბურჟუაზია ასეთ ლიტერატურას „ბაყაყების“ „თვალსაზრისის“ ლიტერატურას უწოდებს, მაგრამ რამდენათაც ომის პაოზში ბაყაყებით თხროლებში ჩამწყდულ მე-სანგრე ჯარისკაცთა ხმა და ხიშტები არა მცირე მნიშვნელობის ძალა იყო ოქტომბრის რევოლუციისათვის, იმდენათ ასეთი ლიტერატურის ზრდა და განვითარება მასების რევოლუციონური მომზადების საქმეში უდიდეს ძალას წარმოადგენს.

მანევრებზე. — „მტრის“ მწვერავებზე

არც ისე დიდი ხანია მას შემდეგ, რაც ჩანკაიშის ჯალათებმა თავი წაყვეთეს ჩინეთის რევოლუციონარულ მებრძოლი ხალხის რევოლუციონარ მწერლებს. ასრთივე საშუალებით იბრძვის ბურჟუაზია სხვადასხვა ქვეყანებში რევოლუციონარ მწერლებს, რომლებიც საბჭოთა კავშირის დასაცავად ხმას იმალიბენ. ამიტომ სანამ არსებობს საბჭოთა კავშირის ირგვლივ მტრული და გაბოროტებული კაპიტალისტური ქვეყნები, მსოფლიო ლიტერატურაში არ შეწყდება რევოლუციონარული ხმა საბჭოთა კავშირის დასაცავად.

საბჭოთა კავშირი მსოფლიო პროლეტარიატის დამკვირვებ ბრიგადაა. კაცობრიობის ახალი ისტორიის უდიდესი რევოლუციონარული ჩიარლიანია. ახალი ცხოვრების — სოციალიზმის მშენებელი ქვეყანა, ამიტომ ის ვინც ამჟამად ამენებს ამ ჩიყაანას, პირველ რიგში დგება ლიტერატურაშიც. ამითაა გამოწვეული პროლეტარული ლიტერატურაში. ამჟამად ენტოზიზმის მატარებელი ხოთხოვლის ამჟამის ჩინების ლოზუნგი, „მანერისტაროს“ ლიტერატურის მოკლეობა. და სხვ. მაგრამ ის ვინც ამ გეროლი მშინალობისა და წინსვლის უთილის დამცველ დარაჯად სდგას არ შიიძლება დაეცეყებული იქნას. ასეთია სწორედ ჩვენი სახელგანთი წითელი არმია და ფლოტ.

წითელი არმია ღირსია უდიდესი ყურადღების. წითელი არმია და ჩვენი ქვეყანის თავდაცვის საკითხები უნდა გახდეს ლიტერატურული და საბჭოთა ლიტერატურის კარდინალური ამოცანა, ის უნდა გახდეს ჩვენი მხატვრული ლიტერატურის და მწერალთა შემოქმედებითი გასამხედროების ერთ-ერთი საბრძოლო ამოცანა.

ლოკაფი მწერალთა შემოქმედებითი გასამხედროების საშუალებაა. ის ფაქტი, რომ ლოკაფიზაციის გარეშე არ დარჩენილა და არ ჩრება ჩვენი ქვეყნის არც ერთი კუთხე, იმას ამტკიცებს, რომ ჩვენი ქვეყნის აქტიურად მომქმედი ლიტერატურა არ სდგას მუშათა კლასის, კლასიური ბრძოლებისა და საბრძოლო ამოცანების გარეშე. ამ ამოცანათა შორის ჩვენი ლიტერატურის საბრძოლო დანიშნულებაა წითელი არმიის, ქვეყნის თავდაცვის, ომის საკითხების გაშუქება.

ის, რაც ლოკაფის სახით გაკეთებულია საქართველოში, არაა სრულიად დამაკმაყოფილებელი. არ კმარა მართა ის, რომ ჩამოყალიბდა წითელი არმიისა და ფლოტის ლიტერატურული გაერთიანება. ან რაოდენიმე მწერალმა თავი დამკვერლად გამოაცხადა. საჭიროა მწერლებს მეტი ყურადღება მოაქციონ სამხედრო თემებს, შემოქმედებითი გასამხედროებას, წითელი არმიიდან ლოკაფულ მწერლების წამოწევისა და აღზრდას. კონკრეტული მხატვრული ნაწარმოებების მოცემას. წითელ არმიასთან მჭიდრო კავშირის დაქერას, მათი მუშაობის

და ცხოვრების ნამდვილ შესწავლის. სამოქალაქო ომში მონაწილე პარტიზანებისა და წითელგვარდიელების ლიტერატურაში გაწერისა და სამოქალაქო ომის ისტორიაზე მუშაობას.

ის ვინა თხიზოლი იკიდობა და სწორად ერკვევა იმ უდიდეს მოვლენებში, რომელთაც ადგილი აქვს ჩვენს ქვეყანაში სოციალიზმის შენების სახით, ერთ წოთსაც ვერ დაუშვებს დაივიწყოს ჩვენი ქვეყნის თავდაცვითი ამოცანა, წითელი არმიისა და ფლოტის მნიშვნელობა, მისი მუშაობა და ბრძოლა. ამიტომ ვირავ ერთი პროლეტარული და მოკავშირე მწერალი ვერ აუღლის გეგრდს, თუ ის თავის სიმალლიზე სდგას, წითელი არმიისა და ჩვენი ქვეყნის თავდაცვის საკითხებს. ეს აქტიურად მომწოდელი ყოველი მწერლის აუცილებელი ვალდებულებაა.

ამ სახით ჯერ კიდევ მცირე მიღწევები გვაქვს, ჯერ კიდევ არაა საკმაოდ განვითარებული ლიტერატურა წითელი არმიის თემებში, მაგრამ უსათუოდ მოწინავეობისა და ამ შეგანების მხარხილელია თონაც ისეთი ფაქტები, როგორიცაა გ. ტაბიძის რევოლუციონარული, სამხედრო ლექსები; „რევოლუციონარული საქართველო“, „ყვილა წითელ არმიელი იღებს როგორც, ლომი“ და სხვა.

„რაკი მტერი არ ისფეშებს ჩვენი სისხლის მდომი, ყველა წითელ არმიელს იღებს როგორც ლომი.“

ჩვენი დროშა ნიშანია არა რბევა ომის მშვიდობიან მშენებლობის, მშვიდობიან შრომის

უსათუოდ დადებითად უნდა ჩაითვალოს პროლეტარული მწერლის გ. კაჭახიძის მუშაობა, მისი მთელი რიგი სამხედრო ლექსები: „საღამო ტილოს კარავში“, „ზანაყად გასულ არმიელთან“, „წითელი ყაზარმა“ და სხვ. წითელი არმიისადმი სიყვარულისა და კლასიური შეგნების მაჩვენებელია.

ასევე შეიძლება ითქვას ირა. აბაშიძის ლექსებზე („სამი ლექსი თიბერვალზე“ „დაუფუფლება ტახნიკას“ და სხ.). თუ როგორ აქვს შეგნებული პოეტს ტახნიკის დაუფლების საკითხი, ამისი მაჩვენებელია შემდეგი სტრიქონები:

ეს ვალად გახდა მხედარო შენზე და დაყოვნების არც გაქვს უფლება იზრდოლე შესძელ, იზრდოლე შესძელ ტეჭიკის ციხის დასაკუთრება. რომ ჩვენმა ტანკმა, ჩვენმა რიკარდომ ფრონტიდან ფრონტზე ყუმბარა გასცეს აწწიოს ლულა, შემოიხართოს საიერემოდ მტაცებელ კლასზე.

სამწუხარაა უსათუოდ რომ პროლეტარული პოეტების შემოქმედებაში მცირე ადგილი ეთმობა სამხედრო თემებს. პროლეტარულ პოეზიაში თავდაცვისა და წითელი არმიის საკითხები ერთ-ერთი მებრძოლ საკითხად უნდა გადმოქცეს.

ქვეყანა უნდა იცნობდეს სოციალისტური მშენებლობის სადარაჯოზე გმირულად მდგომ წითელ არმიასა და ფლოტს, ქვეყანა უნდა იცნობდეს წითელი არმიისა და ფლოტის გმირებს. ვინ უნდა შეასრულოს მერე ეს ამოცანა თუ არა პროლეტარულ პოეტებმა, ლოკაფის მწერლებმა. ის კი რაც გაკეთებულია ამ ხაზით, არაა საკმარისი, საჭიროა მეტი ყურადღების მიქაივა ამ საკმისად. საჭიროა წითელი არმიის რიგებიდან, წითელი არმიელი მწერლობის წამოწევა. ჩვენ გვაქვს ამისი საწყისებიც. ერთ საუკეთესო პოემად უნდა ჩაითვალოს მაგალითად ვ. დარასელის „ბუდიონელის ლურჯა“. ამ პოემაში ეს ლოკაფელი მწერალი

იძლევა ბუდიონელი ცხენის სამოქალაქო ომებში ბრძოლის რომანტიკას.

წითელ არმიაში არა ერთი და ორი უნარიანი და ნიჭიერი პოეტებია; საჭიროა მათი აღზრდა და ლიტერატურის ასპარეზზე გამოყვანა. გარღვევას ადგილი აქვს სამხედრო თემატიკის ხაზით. არა თუ მარტო პოეზიის ფრონტზე, არამედ ბელეტრისტიკაშიც, მაშინ, როცა პოეზიაზე არა ნაკლებ შესაძლებლობას მწერლობის ეს დარგიც იძლევა. წითელი არმია ამ სფეროშიც უცდის თავის ავტორებს. ჯერჯერობით კი აღსანიშნავია მხოლოდ ს. ერთაშინდელის რამდენიმე მოთხრობა. („ჩაჩულა“ „შეგებული“ და სხვ.)

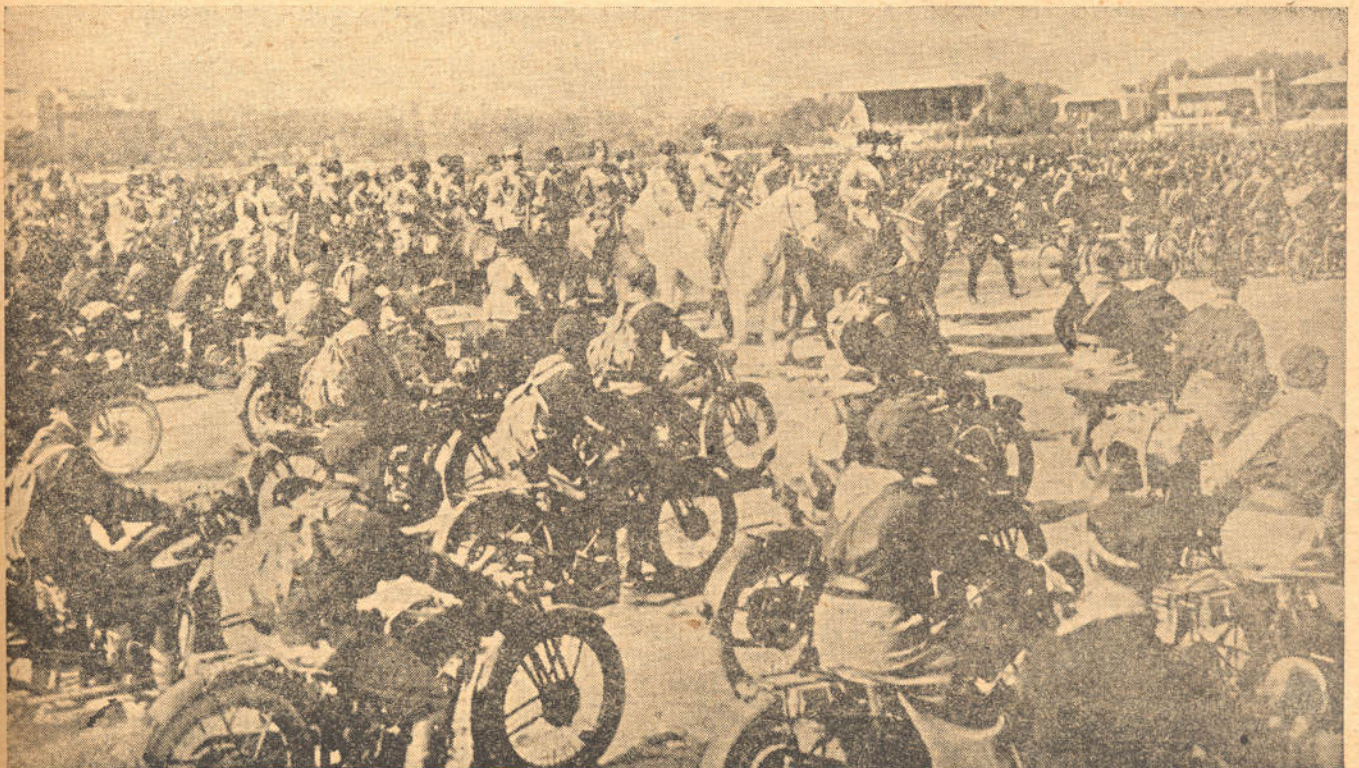
ამ დღეებში გამოვიდა მთავარ ხელოვნების ეჟურნალი „პროლეტარულ ხელოვნებასათვის“ (№ 1). იქ მრავალ უნიჭო დრამატურგებზეა ლაპარაკი და არსად ერთი სიტყვაც არაა ნათქვამი ქართული წითელი არმიის თეატრის მუშაობის შესახებ და, რაც მთავარია, ისეთ ორიგინალურ პიესის შესახებ. როგორცაა პრ. ჟღენტის „სამი ეპოქა“. ეს მეტად შესანიშნავი პიესა სამხედრო პირის მიერაა დაწერილი. პიესა ღირსია ჩვენს აკადემიურ თეატრებშიაც იდგმებოდეს, რაც უფრო დიდ სარგებლობას მოუტანს ჩვენს ქვეყანას ვიდრე „ოთონული“, ან და „არსენას ლექსი“.

ერთი მნიშვნელოვან ადგილს დაიჭერს უსათუოდ ამ ლიტერატურაში ნარკვევები წითელ არმიაზე, მათ მუშაობაზე და სხვ. ჯერჯერობით ამ მხრივ არაფერია გაკეთებული, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ დ. შენგელაიას ნარკვევს „რამდენიმე დღე მანევრებზე“. აკაკი ჭყონიას წიგნაც „წერილები ფრონტიდან“ და სხვ. ყველაფერი ის, რაც ჩვენ აქ აღვნიშნეთ, როგორც ლოკაფის ლიტერატურის ნიმუშები, მცირე შედარებით იმ მოთხოვნილებასთან, რომელსაც აყენებს მწერლობის წინაშე ჩვენი ქვეყნის თავდაცვის ამოცანა, წითელი არმიისა და ფლოტის მუშაობა და მნიშვნელობა.

ალ. სულავა

პიტლერის ორბული

ახალგაზრდა ფაშისტების ალლუმი როგორი მუსოლინის თანადგმარებით

ლუი არაგონი — არის გამოჩენილი ფრანგი მწერალი. არაგონი ითვლებოდა საფრანგეთის მეპარცენე პარლემენტის ერთ ბელადად. უკანასკნელ ხანებში ლუი არაგონი მოხდა საგრძნობი გარდატეხა და თანდათან უახლოვდება პროლეტარულ მწერლობას. ამჟამად ლუი არაგონი ითვლება საერთაშორისო რევოლუციონერ მწერლობის გაერთიანების წევრად. ეს პატარა პოემა „წითელი ფრონტი“, რომლის თარგმანსაც ებეჭდავთ ჩვენ ჟურნალში საქმათ ახასიათებს ლუი არაგონის შემოქმედების უკანასკნელ ხანას.

1.

—ასიამოვნეთ, ცოტა ჩემ ძალსაც დაუსხით მასაც შამპანური!

Bien, Madame:

ჩვენ ვზივართ მაქსიმთან

ათას ცხრაასის

წელია ოცდაათი.

ბოთლები ნოხებუა დალაგებული,

რომ არ შეწუხდეს მათი

არისტოკრატიული საფლამი.

ნოხები, ნოხები, ყველგან ნოხები,

რომ არ ისმოდეს

„კაცო“-ს ფეხის ბაკუნი.

ხასხასებს სვამენ ღეროებოდან,

წედმეტი გაფრთხილების და

თავაზიანობის პერანოდან

ამოღებულია ეს ღერი.

სიგარას იფარავს მუნდშტუკი,

შენელებულია მოტარის სრიალი,

მეზარეუა და ფოსტალიონისთვის

უკანა კარია შემოსავალი.

ბაკეტებს გარს არტყამს

ქაღალდის ნისლი—

და ამ ნისლს კიდევ

გარეთ კანი აქვს.

ვინ ზოგავს ქაღალდს?

უფასოა, ყვოლასთვის მუქთი.

ღეროც უფასოა

და ქაღალდის ნისლიც.

შამპანურიც თითქმის მუქთია,

ან და რაღაც გროში თუ ღირს.

საფერფლეც რეკლამა—სურათის ჩარჩოც,

ჩეკლაშა ორმუხის გამა.

ჩეკლაშა ხანათს ალი,

ჩეკლაშა ბოა ქალებზე.

და თვითონ ეს ქაღალბათონიც

ჩეკლაშა არი.

კბილის საწმენდი—ჩეკლაშა,

ჩეკლაშა ქარი, მარაო.

თუ დაიჯერებთ სანტიმიც არ ღირს.

და ამ „არც სანტიმისთვის“

ცოცხალი ხალხი თქვენ მოგართმევს

ფირმების პროსპექტს:

—წილეთ, მუქთათი..

პროსპექტიც მუქთია და

ხეოი რომილიც გაწადის.

ესეც უფასოა

ქარის თახორისთვის

ნო შერუხდებით,

ამისთვის არი „ბოლუნი“.

და თავის თავზე იღობს ამ შრომას.

ყველაფერს ადივს სინაზის იერს:

თვით კიბიბსაც უზარმაზარ მალაწიებში

თავდავიწყებით ზომით რომ მივლენ.

და ღლი თერაზე უფრო რბილია,

აღამიანი ნილში მჩატია

სინათლო—ბამბაზია გაბენტილი.

ბაზრობის არ ისმის სრიალი

ყველაფერი თავის რიგზეა.

—ცირავი ძალღოსთვის“.

ახ, ჩემო კარგო, ვერ იმის ქირი

არ დამართია.

აი საათები, პატარა საათები,

ისმის ჩხარონი და ტიკ-ტაკი.

რამდენ პატარაშის თქვენზე ფიქრათ

ძიოი გაართმია?

აი საღარძელი მიფე მზე ოოის

შეიძლება იყდოთ ერთი წლის შეღავათით

სასაოთაოზოდაც

ამ წეთის ქვეყნის

გულადი მამაკაცები

ისე არიან გაჟმული

როგორც სხფლავებზე

მარშარილოს ძეგლები.

ნიშები—თითქო ბუხარია.

რა ღირს წელს ქრიანტემა?

აუარებელი ფული იხარჯება.

მიცვალებულია ყვავილზე.

გამოჩენილ მოცეკვავ ქალზე

და ხანდახან იდელებზედაც.

ქველმოქმედ ქალთა შავი კაბები

მგვიან კიბეებს.

წარმოიდგინეთ გრაფინია

კანონიერ მოწყალების

საზღვარს გადაცდა!..

სულ ერთია ამ ხალხისგან

აბა მადლობას ვინ ეღირსება?

მავალით ითხოვ?

—ბოლშევიკები!..

და რუსეთი უბედური და საწყალი.

—თუ რესეს, ან მათი თქმით სხვ.

—ეს-ეს? რა არის ეს ეს-ეს?

ესესერია, ჩემო კარგო.

წარმოიდგინეთ ესესერი.

გინახავს წითელდროშობა ჩრდილოეთში?

—მე ვნახე ბერგი და პარი-პლიაუ

მაგრამ არ მინახავს წითელი პლიაუი-ესესერი

—ესესერი, ესესერი, ესესერი..

2.

როდესაც ხალხი მოდიოდა გარეუბნებით

რესპუბლიკის მოედანზე აჯანყებისთვის.

როცა მუშტივით იყო მოდერილი

დემონსტრაციების შავი ნიღბარი.

ვიტრინების თვალები ფარდებს უშვებდენ

რომ არ დაბრმავებულიყვნენ

მომავალი კოლონათა ელვისაგან.

მე მახსოვს ცხრაას ექვსის მაისი

როცა შიშისაგან დაიფანჯა ოქროს სალო-

ნები.

მშობლები შკოლებში ბავშვებს არ უშვებ-

დენ,

ამ გარეუბანში სადაც ძლივს ამოდიოდა

შორეულ რისხვს გრივალის ტალღა

მე მახსოვს თარირის დემონსტრაცია.

როცა ესპანეთის საუღლის

შავი მეღანის ბოთლი ესრიდეს

და მიადაღეს შავი ყვავილი.

პარიზო! გასოვს ეს კვირები?

გახსოვს ჟორესის დამარხვის პროცესია?

საკო! და ვანცეტის ბრბოთა ნიღბარი?

პარიზო, შენი ქუჩა ბანდები

ყველა ნესტოებით ათრთოლებულა.

შენი ქვიზი ათრთქებისთვის მზად არიან!

შენი ხეობი ბარეკლებით დაწოლას ელიან!

მაშ შიარბი დიდი ბეჭები

—ბელგიო!

—ო, ბეოვილ და შენც სან-დენო!

საოაც წითელითა ტუყვობაში

სძინავთ მეფეებს.

—აბა!

—იგრო, ყაველ, მალაკოვ!

—მოოხმეთ ყველას აქ თავის ბარგით

ქაოიზო, ჩივნი უბნებისა!

ბავშვობა, ჩვენთვის ამის მომტანო!

კაცებო, (ჯერ კიდევ შრომით დადილობს

თვალები, რომ გიბრწყინავთ).

—ბარალს ვნახავთ მალაწიებში,

ავტო—ბოროტას სახლის წინა სდვას:

და როგორც ლიგნაშის ისე მოვლენავთ

ჩვენ თარის სკიტებს.

სკამები, კიოსკები. ხეობა—აცეკვენ

მოვსპით ფარაოები!

დავსოვით აოანებო!

და ასე აღმოსავლეთისკენ

აღმოსავლეთისკენ

სადაც სძინავთ ბურჟუას ბავშვებს.

და პირველ წაწისწის როსკებში

წინ მაღალინელის ტაძრისკენ

პროლეტარიატო!

შენი რისხვა დაშლის ელიზეს.

წინ გადლობე ასფალტის ველი

იქნება დღე და ავადუთქობთ

ტრიუმფის არკას.

ესოდე შენი ძალა პროლეტარიატო!

იცან შენი ძალა

და მიეც გასაქანი!

ის უცდის, როცა დღე დადგება

უუურეთ მკვეთრათ.

ისმინეთ გრვინვა, რომელიც მოდის

ხალხით გატენილ ციხეებიდან.

ის უცდის, როცა მისი დღე მოვა:

მისი საათი, მისი წამი და მისი წუთი,

როცა სასიკვდილო იქნება დაკვრა..

და ისე სწორათ დაარტყამს ტყვია,

რომ ყველა სოციალ-ფაშისტ-დოქტორები

მსხვერპლთა გვამებზე დაუდგებულნი

რამდენიც უნდა სძებნონ იარა

რამდენიც უნდა სინჯონ გული—

ვერ მონახვენ მოსარჩენ წამალს

და ხელები აჯანყებულთა

პირით კედელსკენ დააყენებენ.

ცეცხლი ღეონ ბლიუმს,

ცეცხლი ფროსარს, ბონკურს და დეას,

ცეცხლი სოციალ-დემოკრატიის

მეტყნე ტურებს.

ცეცხლი და ცეცხლი..

—მე ვხედავ სიკვდილის გარბებს,

სიკვდილი აცხრება გარშემოს,

და მე გეძახით—ცეცხლი მაგარი,

რომელიც იცის კომუნისტების პარტიამ,

საფრანგეთის კომუნისტურმა პარტიამ

ხელი გეღოთ ჩახახებზე

რომ მე კი არ გეძახდეთ

—ცეცხლი!

—არამედ ღეინი!

ღეინი, რომელმაც იცოდა,

აჯანყების საათის ამორჩევა...

კლრივილიდან ისმის ხმა,

რომელსაც ვერავინ ვერ გააჩუმებს,

მასსებებს ხმის გაწეობა,

კედლის სიმღერა...

რევოლუციონერი სიმართლე

მოდის საოშაქროთ.

სალამი მარტის, შავი ზღვის მემამოხეს,

ის კიდევ იქნება თავისუფალი.

არ შიძლება ბრბოლის სიმბოლოს

ციხეში ჩახრჩობა.

არ შეიძლება არასდროს.

აბა დაცხეთ!

თვითონ ეს ხმა იმას დალადებს,

რომ ხალხს ბურთის პირის ვერავინ ჩაჩრის.

არ შეიძლება ხალხის დამშვიდება

ჯალათის მრუდე დანით.

ყვითელი ძმებო.

თქვენთვის არის ეს ჩვენი ფიცი

თქვენი სოციალისტის ყიოთა წვეთისთვის

ჩვენ ვუბახუხებთ მარმნობს სისხლით.

გესმოდეთ მოთქმა სირიელების,

რომელითა სჯიან მესამე რესპუბლიკის

ავიატორთა ყოშბარებით.

გესმოდეთ ძახილი მაროკოში დაზოცილთა

რომელითა არც სქესი, არც ასაკი

არ არი ნაჩერებო.

კბილების სრქენით. ვინც ელიან

სამაგიროს, გადასახოლოთ

ეზოა მღერან ამ სომღერას,

რომელიც აქ სტყვის.

ეს სიმღერა—ეს ეს.

სე-რე—გულს დალავს ეს-ეს.

სე-რე—გარბს ქროლავა ეს-ეს

სე-რე—და ცაში სიშორე.

ეს-ეს-სტერეო ფოტოს სუბტილური,
ოქტომბრის ბრწყინვალეობა.
მოვა დრო და ყველაგან იქნება
ეს-ეს-ეს-რე...
საბჭოთა რესპუბლიკების
სოციალისტური კავშირი.

3.

იფუნებთან გიჟის სტატუტები
ძველებურ სახლების დამკვირვებ-
ში.

უკანასკნელი ხელსაწოდებო
უკანასკნელი განჯნები
კიდევ ანიშნებენ უცნაურ
სიცოცხლეს მუქათხორებისას
ბურჟუაზიის ჭიის
გაწყვეტილი წელი
სცდილობს გამართლებას.
ეს არის კონცულსია
კლასის აგონია.
საგვარეულო ტრადიციები
იქცნენ ნამახვრევებათ,
ფეხი დაჭირეთ
გაღვივებულ გველს.
სახლი დაანძრით—დე ჩაის კოვზები
ბაღინჯოსა და ძველმანებს თან გადაყვენ.
ოხ, რა ტკბილია, რა ტკბილია
ოხრა და მოთქმა,
რომელიც მოცოცავს ნანგრევებიდან.
მე დავესწარი ამ ქვეყნის დაცვას,
რომელსაც გაუვიდა თავისი ყველი.
ვარ ბედნიერი, ვტკბები უზომოთ
როდესაც ვუმზერ ბურჟუაზიის
ეშაფოტზე ასვლას,
ნეტა თუ ყოფილა ხდამე ნადირობა
ამაზე მომხიზლავი,
ვიდრე ნადირობა იმ ჭიებზე,
რომელნიც იმალებოდნენ ყველა
ქალაქებს ყველა კედლებში?
მე ვუმღერი სასტიკ უფლებას,
როდესაც ბურჟუაზიას
სწავრავს პროლეტარიატი.
მე ვუმღერი ბურჟუაზიის ლიკვიდაციას,
ხელისუფლებას, რომელიც სპობს
ბურჟუაზიას—
ეს არის ყველაზე მომხიზლავი
ძველი მოედანზე—
ყველაზე უცნაური ძველთა შორის
ყველაზე უფრო წვრილი და საოცარი
არკა, რომელიც ედარება წვიმის პრიზმას
ისიც კი არაფერია
იმ ქალატურ გასაოცარ ნანგრევებთან,
რომელსაც დინამიტი აუგებს ეკლესიას,
—ერთი სცადეთ, რა დიდებულთა!
ახე თბიან ნიჩბით ძველ მოთმინებას,
თხრილები—სიმღერა ახალი გზების,
ხალხი და კედლები ძველ ეპოქათა
ელვის ისრებით დაცხრილულთა
სროლის ხმა აძლევს პეიზაჟს
ისეთ სიხარულს,
რაც ჩვენ წინათ აღარ გვინახავს.
—ახე ხვრეტენ ბატონ მავნებლებს,
—სიკვდილი ყველას, ვინც ოქტომბრის
გამარჯვების წინააღმდეგ იბრძვის.
სიკვდილი ზუთწლედის მავნებლებს!
თქვენ ახალგაზრდა კომუნისტებო
გაგვეთ, რაც დარჩა ძველი ნაგავი,
რელიგიის ყველა ობოლა.
დიდ მშენებლობის, მოხალისეთა!
ნუ დაინდობთ ძველ ქვეყანას,
თავი გაუჩქრებთ ცოდვან ძაღლს.
აუჯანყდით მოხუც კაპებს,
შორს თქვენგან ღამე, შავი ჭირი
ძველი ოჯახი.
თქვენ ხელში აგყავთ ჩვილი ბავში
ჯერ აქამდე უნახავი ყრმა.
ჯერ კიდევ ენა არ ამოუდგამს,
მაგრამ მან იცის მაინც სიმღერა
ახალი ქვეყნის და ცხოვრებისა,
ხელიდან ხსლდება და გაიქცევა
იცილის კიდევ
ვარსკვლავი ფამილიარულათ
მიწას ეცემა.
ვარსკვლავნო დაწვით შენ ჩემობა,
რაც დარჩენილა იმისგან ღეშო.
ცემენტის ყვავილები, ქვის მინანქრები,
ფოლადის პალმის ფურცლები!

ვის ფიზიკებობა ანეთი გაწაფხულში
გოგამტური გამოჩნდებ ყველიდები:
—ეს არის—ბავები, სამაოულოებო
შან ათასს კაცის საღილიათვის.
სახლები, სახლები—ოგორც მზის უმზირა,
კლუბები—ამოვიდნ იამჯახავით.
გზები იქსავება, როგორც ყელსახვევი
და ვანდებს ოთახებს აწყდება გათიადი.
ათასი მერცხალით გამოცხადდა—
სოციალისტური მაისი.
ველებზე შეიქნა სასტიკი ბრძოლა
ქიააქველების და მგლებისა.
ტყვიან მფრქვეველით ვერ შეხვალ ომში
ძველ დამაყუთულ რუტინის წიაღმდეგ.
მაგრამ ხოლოდის
ოთხმოცდაათი პროცენტი
კომუნურიეთა მარქსისტულ
ყახიდა მოდის.
ახალი გოლიათები დეკავენ თავთავებს,
ველებს მოდებია ყაყაო—დროშები.
სიტყვა „უმუშევარი“ აქ წამლილია
იბოვის ჩაქუჩი—ბრძოლებს ნამგალი.
ეს ჩაქუჩი და ეს ნამგალი
ეს-ეს-ესერია.
ყრამაშულით ივსება შაერი
ესესესერის.
მჭრელითა თვალი ესესერის
რევოლუციის.
ეს არის კულაქის განდგურება
ეს-ეს-ესერე
სფეროთა მუსიკის უნაწესი ხმა.
ესე-ესე-ესერე.
ხორობლი, ფოლადი
ესე, ესე-ესე-რე,
გადაჯდომია
ჩაქუჩი ნამგალს:
ეს-ეს, ესე-რში.
საბჭოთა სოციალისტური
რესპუბლიკების კავშირში.
იმათთვის, ვინც ამას არ ჩასთვლის „მოე-
ზიათ“
—ვინცა გლოვობენ პალმის საბონსა
და მთელვარე ზამბანებს
და ამარიდებენ დანისლულ შუბლებს
—იმათთვის, ვინც ყვარის:
„ძირს“—ეს მახრობაა!“
იმათთვის, ვისაც ზრახვა
ავტორს უნდა ღვრია წყლიდან
ამოიყვანოს—
იმათთვის ავტორი ამ უბრალო
სიტყვებს უმატებს:
—„ინტერვენცია უნდა დაწყებულიყო
რელიგიის გამოწვევით, რომელიც მოიმი-
ზებდა, მაგალითად, რომელიმე საზღვა-
რზე ნომს-დო კონფლიქტს: ამას მოყუე-
ბოდა პოლონეთის მიერ ფორმალურად
ომის გამოცხადება და ლიმიტროფების გა-
შეცემა.“
ინტერვენციაში უნდა მიეღოთ მონაწი-
ლეობა გრანგელის ჯარებს, რომელნიც
გაიარდნ რუმინეთს.
ლონდონის მთავრობი ენერგეტიკულ კონ-
ფერენციიდან პარიზში გავლით საბჭოთა
კავშირში დაბრუნებული რამზინი, ლარი-
ჩევი—კავშირს აბამდენ „ტოროპრომთან“
რაბუშინსკის საშუალებით, რომელიც ლუ-
შერის მეოხებით დაკავშირებული იყო
საფრანგეთის მთავრობასთან.
„...ხელმძღვანელი როლი ინტერვენციის
ორგანიზაციის მოწყობაში ეკუთვნის საფ-
რანგეთს, რომელიც თავის გეგმებს ინტერ-
ვენციის მოსამზადებელათ ატარებდა ინგ-
ლისის მთავრობის აქტიური მონაწილეო-
ბით.“
აი თქვე ძაღლებო, შეთქმულნო ძაღლებო.
როგორც მკრთალი სპირონეტა გაუძვრება
მიკროსკოპის თვალს,
პუანკარეს უნდა გახდეს უჩინარო
ხანჯლებზე მოცეკვავეთა ჯიშო,
მეფის სუბტენიორები—
დიდი მთავრები—მანეკენები,
კარტის სათამაშო პრიტონებში
წაგებისთვის გამზადებული,
რომელნიც იცი სანტიმისთვის
ჯაშუშობენ.
გმიგრაფიის ქაოხის ხიდაშლად,

ნელა იწმინდება ემიგრაციის ღამის ქოთან-
ში.
პოლონეთის და რუმინეთის
ქიალუბი
მსოფლიო—ბოლოყინი,
ყოველი მხრიდან გარემოცვენ
იმ ქვეყანას, სადაც შენდება
სოციალიზმი,
ხარობენ თავკაპალები,
თავი გონათ გოთეძო
ორდენებში ჩამხხდარან
სოციალისტები და მინისტრები,
დამპალო წყალო—არ ხარ მდინარე!
დამპალო წყალო—ჩანდევ გუბეში,
დამპალო წყალო, ვერ გადარეცხავ
დიდებულ წალკოტს,
სადაც იზრდება
ახალი კაცობრიობა.
დამპალო წყალო—ვერ დაჩირქავ
მომავლის ამოსულ ჯეჯილს,
და ვერ წაბილწავ
ხუთწლედის საფეხურებს.
ახე დაილუბებით გახურებულ
დილაქტიკის ზღრუბლთან
იმ დილაქტიკის, რომელსაც
ასობთ აქვს ციხე და კოშკი.
და ასობთასობთ სქედვს ჩარალს.
ესმოდეს სამყაროს
ეს ხმა ძლიერი, რომელიც ცხადყოფს
მატერიალისტურ დილაქტიკის
დიდებას.
ის თავის ფეხზე, ათასს ფეხზე სდგას.
და სამხედრო აცვია წალა.
თავის ფეხზე, რომელიც მშვენიერა
როგორც ძალადობა.
და შორსაც იწვდის
იარაღ ასხმულ ხელს
გამარჯვებულ კომუნისტებს!
დიდება მატერიალისტურ დილაქტიკას,
დიდება მის განხორციელებას —
წითელ არმიას.
დიდება
არმიას წითელს!
ვარსკვლავი იშვა ქვეყნისათვის
და ვარსკვლავი მოდის ანთებულ ხვრეტში.
ბუდიონის მხედრებო!
წინ!
ბუდიონელებო,
ბრძოლისკენ!
თქვენ ხართ პროლეტარიატის
შეიარაღებული სინდისი.
თქვენ იცით, როცა სიკვდილი
მოგაქვთ
რომ ახალ ცხოვრებას
უკავავთ გზას.
ყოველი თქვენი დარტყმა
— გაფრენილი აღმასია.
ყოველი თქვენი ნაბიჯი
აღია დროშის...
ყოველი თქვენი შაშხანის ელვა
უკან ერეება ყველა არამზადას. —
ვისაც სათავეში უდგას საფრანგეთი!
ნურაფერს დაწოვავ
ბუდიონის ჯარო!
ყოველი თქვენი სუნთქვა —
სუნთქვა არი
მსოფლიო რევოლუციის.
ყოველი თქვენ სუნთქვას
ქვეყნისათვის მოაქვს
მარქსი და ლენინი.
თქვენ წითელი ხართ როგორც განთიადი,
თქვენ წითელი ხართ — როგორც რისხვა
თქვენ წითელი ხართ, როგორც სისხლი,
როგორც შურისგება
ბაბეფისა და ლიბკნეხტისთვის.
პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა
შეიერთეთ თქვენი ხმები.
მოუხმეთ ყველას
და გააფეთ გზა,
იმათთვის, ვინც თქვენ შაშხანებს
თავის შაშხანებს შეუერთებენ,
პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა!
აი ქარიშხალი
მოთვინიერებული,
აი ვეფხვის მოქნილი ნახტომი,
ისტორიის სადავად

კომინტერნის ხელშეწყობით
და გაქანებულია
წითელი ექსპრესი.
ეს — ეს.
სე — რე.

UR

S. S.

ასწიეთ ხელი — შაშხანების ტყე.
არ მოიხედავს უკან არავინ!

ეს — ეს.

სე — რე.

UR

S. S.

ჩამოდეგ გზიდან — სეპტიკო ოპოზიციონერო!

მანქანას არ აქვს მუხრუჭები.
დაფლეთილი ხარ ბორბლებისაგან
ქარი კი მღერის:

UR

S. S.

UR

C. C.

C. C.

C. P.

Sebout les damnés de la terre...

CC

CP

CC

CP

სათმა დაშკრა: სიკვდილი წარსულს!

CCCP—CUP

მიჭირს ბორბალი — ბრწყინავს ლიანდაგი

ეს — ეს

სე — რე

მიჭირს მატარებელი ზედნიერ ხვალეში

CCCP

ეს — ეს

სე — რე

მთელი გაქანებით.

ხუთწლადი ოთხ წელში

საბჭოთა კავშირში

ძირს აღმამინისაგან

აღმამინის ექსპლოტაციას,

ძირს მონობა,

ძველი ყოფნა,

იმპერიალიზმი!

ის რაც იზრდება

როგორც მთებში

დიდი ყოფილი,

როცა არწივი

გაშლის მძლავრათ კლანჭს.

ეს — ეს —

სე — რე..

აღმამინის სიმღერა და სიცილია

საბჭოთა კავშირში.

მიჭირს მატარებელი

წითელ თანავარსკვლავეთ

საბჭოთა კავშირში.

ეს — ეს,

სე — რე

სადგურია...

ახალ ერათა.

სასწაულის მატარებელი

ეს — ეს —

სე — რე.

ოქტომბერი —

ექსპრესია

საბჭოთა კავშირში.

ოქტომბერი მთელ

მსოფლიოს

ეს — ეს

სე — რეში.

CCP

UPSS

საბჭოთა

კავშირი...

თარგმანი ტიციან ტაბიძის.

რუსეთის ბეჭდვითი სიტყვის ისტორიაში
შენახულია ნიკოლოზ 1-ის რეაქციის დროს
ახეთი ფაქტი: უნდარბთა ზეფი ორლოვი
აცილებს საზღვაოგარეთ მიმავალ თავის მე-
გობაოს და აბარებს ნახ—როდესაც სიურე-
ხეოვანი ჩაბადლო, მადით წიგასი ბეჭდვის
გაოსაგაოებლის გუტემაგრის ძეგლთან და
ჩეის ააგ—ეო სეფუთობეთ მას საფიცი. მთე-
ლი ბოლოტება ქვეყანაზე მოგან მომდინა-
რეობს“.

აქ უტიფრად და ჭეშმარიტად ჯალათური
ციხისათი გადმოთიხეულია თავდაზნაუ-
რულ-ფეოდალურ თვითმპყრობელობის სა-
დარაჯოზე მდგომი საგაზის ზიზლი, რო-
მელსაც მოცეკებას არ აძლევს საზ-
ღვაოგარეთ, მიათვის მიუწვდომელ მხა-
რეში დაღმული ძეგლი იმ ადამიანისა,
რომელსაც პოპოლის უმაზვილესი და უმ-
ტიცესი იარაღი მისცა ხელში კაცობრიო-
ბას.

თანამედროვე საერთაშორისო ბურჟუა-
ზიამაც ორლოვზე არა ნაკლებად იცის, თუ
რა საიშო იარაღთან აქვს საქმე, როდესაც
ერთი თავისი იდეოლოგიის სახით აცხადებს,
რომ კოპონისტური ბეჭდვითი პროპაგანდა
აკრძალული უნდა იყოს იმ თავითვე და არა
მაშინ, როდესაც მითი დარაჯმული მასები
მოქმედებაზე გადავლენო, რადგან მაშინ
მათ ახალგაზრდად არ გეყოფათ უნდარ-
ბეობა.

და სწორედ ორლოვების განუყოფელი
და განაპირა ქვეყნებისათვის კიდევ უფრო
სუპრინი პოლიტიკა თარგმობდა საქართვე-
ლოში მაშინ, როდესაც აღიზარდა და მო-
ღვაკება დაიწყო ბეჭდვითი სიტყვის წყნა-
რმა და უჩინარმა ფანტიკოსმა ზაქარია ჭი-
კინაძემ.

ზატონყმურ-ფეოდალურ საქართველოდან
პროლეტარიატის დიქტატურამდე, საბჭოთა
საქართველომდე—ამ მისი ცხოვრების გზა.

იგი გამოვიდა კულტურულ მუშაობის
ასპარეზზე იმ დროს, როდესაც საქართვე-
ლოში არ მოიპოვებოდა არც ერთი ქართუ-
ლი წიგნის მაღაზია და მოგსწრო იმ დროს,
როდესაც საქართველოში არ მოიპოვებოდა კუ-
ლტურის მასიური დაწესებულებები და სადაც
უკვე ცარილ ხაზის ბეჭდვითი სიტყვის ნა-
წარმოები მილიონობით ითვლებოდა ტრაჟედიას.

მაგრამ ზაქარია ჭიკინაძე ღირსია მშრომე-
ლი პაპონის ყურადღებისა არა იმიტომ, რომ
იგი მშრომელ მოწმე და დამსწრე იყო ია-
ტორიული ცხოვრების უდიდესი ცვლილე-
ბებისა, არამედ იმიტომ, რომ იგი დაუღალო-
ვს. უაქტივო და თავისებური კულტურუ-
ლი მუშაეი იყო, რომელსაც იმ თავითვე შე-
გნებული ჰქონდა აღმავალი კლასის ისტო-
რიული როლი.

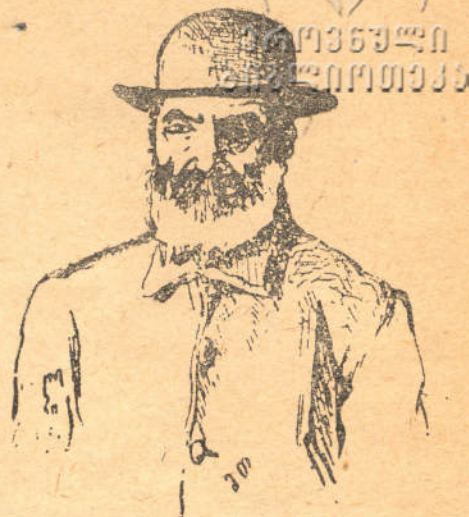
ნახევარი საუკუნის წინად (1880 წ.) იგი
სწერს წიგნს მუშათა და ხელოსანთა შესა-
ხებ, სადაც აწერილია ტფილისის 100-ზე
მეტეი სახელოსნო და მათში გამეფებული
უზაზღვრო ექსპლუატაცია. მეფის ცენზუ-
რამ აკრძალა ეს წიგნი. თანამედროვე უდი-
დეს წამოყვებას—შრომის ისტორიის დაწე-
რას, რაიც განაზრახულია „ფაბრიკა-ქარხნე-
ბის ისტორიის“ სახით ეს ნაშრომი უსათუოდ
გამოადგება.

პირველად საქართველოში იგი სცემს წი-
გნაკებს სენ-სიმონზე, ფურიერზე, პრუდონზე,
ლუი ბლანზე.

კარლ მარქსის გარდაცვალების შესახებ
ნეკროლოგი და შემდეგ „კაპიტალის“ მეო-
რე ტომის გამოცემის შესახებ წერილი, რო-
გორც არ უნდა იყოს მათი ღირებულება,
წარმოადგენს ზაქარია ჭიკინაძის დამსახუ-
რებას.

მისი ინტერესების სფერო მეტად ფარ-
თავს. თავის პიროვნებაში იგი აერთებს ის-
ტორიულ, ეტნოგრაფიულ, მემუარულ-ბიო-
გრაფიული ასახალების შემკრებას და კომენ-
ტატორის, ასოთამყვანის, წიგნის გამომცე-
მელს და გამავრცელებელს.

მას აქვს არაღვარჯიშო წიგნების და გა-
მოცემების ფარული წიგნთსაცავი, სადაც
აზღვარდობა ზარბაზნად ეწაფება მარქსის

„კაპიტალის“, ლასალს, დარვინს, გერცენს
„კოლოკოლას“, ბელისსის და პისაროვს.

საჭიროა იმ რეალისტური გაერეობა წარ-
მოდგენა, როდესაც ყველაფერს აახს აქვს
აღვლი, საჭიროა იმ ღოთიბაღლი პოლი-
ტიკური პირობების გათვალისწინება, რომ
გააგებეთ გაზდენა ზაქარიას განმანათლებლო-
ბის ოცედაღიუციოაუოი როლს.

ზაქარია სცემს ბევრ ქართულ ისტორიულ
მასალას, როგორც ფეოდალური საზოგა-
დოების აპოლოგისას წარმოადგენს, მაგონამ
ამ თემაზეცვაი იგი მოქმედობს, როგორც
კულტურულ თამთა დაგროვებელი.

იგი აცეას ფეოდალიზმის აპოლოგიის
უდიდეს ქრონიკას „ქართლის ცხოვრე-
ბა“-ს, მაგრამ აახსთან ერთად მას აქვს ხარ-
კვეტი საქართველოს ისტორიის სეახებ,
როგორც თავდაზნაუროული ქართული
ლიტერატურის ბელადია ილია ჭავჭავაძისა-
გაი დათასაზურა „უხისიდილო“ უგოაო, უტ-
ცინო და „მოდლატურს“ ნაწიეის სახელი
იმიტომ, რომ ზაქარიამ, როგორც იცოდა და
შეგდლო თავისი უბრალო კალმით შეაფასა
ქაოაული მშრომელის თვალსაზრისით და
„დღეაუო კლასთა დიდებულ წარსულს“
კუთვადი მიუთლო.

ზაქარიას თავისებურ კლასობრივ მიდგო-
მას წარსულიაღმე ილია ჭავჭავაძე უაააუ-
ხებს არა ნაკლებად გაძახვიდუაული და გა-
ფორებული კლასობრივი რეცეპსიით, სა-
დაც აბრალებს ზაქარიას ეროვალუ ნიგი-
ლიზმს და კლასთა მამაზვილურ ურთიერთ-
ბას უქადაგებს წარსულსა და აწყუოში.

„ვიწ უნდა იყოს, გლეხი, თავადი, ერი
ბერი, ისტორია ყველაზე დევალია, საერთოდ
მთელი ერის ნაშთმედარია და იგი მამა-
პაპა, რომელსაც თავისი სახელი ისტორიაში
ახე თუ იხე მოუქცევია, ყველას მამა-პაპაა,
საერთოდ და გაიუოფელა... ამიტომაც
ისტორიაში მომქმედ მამა-პაპას ავად ხსენე-
ბა გლეხის მამაპაპის ავად ხსენებაც არის
და ამას გლეხი, ვით შვილი ერთისა და იმა-
ვე ქვეყნისა, ერთისა და იმავე ერისა, თავის
დღეი არ იკადრებს, თუ სახელასავით (ზა-
ქარია ჭიკინაძე) ღმერთ-გამწყრალი და თა-
ვენი დაკრული არ იქნება (ილია ჭავჭ. თხზ.
კრებ. ტ. IX, გვ. 94, გამოც. 1928 წ.).

ზაქარიას ყოველთვის არა აქვს ასეთი გა-
რკვეული და მკვეთრი თვალსაზრისი თავის
ნაწერებში, იქ უფრო სჭარბობს საერთო გან-
მანათლებლობის ტენდენცია, მაგრამ მთავარ
მის დამსახურებად რჩება ბეჭდვითი სიტ-
ყვის დაუღალავი გავრცელება და პროპაგა-
ნდა ისეთ დროს, როდესაც სწარმოებდა
დიდმპყრობელოური შოვინიზმის ბრძოლა
ეროვნებათა ენის და კულტურულ-ეკონო-
მიური განვითარების წინააღმდეგ.

აი რატომაც საბჭოთა საქართველოს მშრო-
მელთა მადლიერი მოგონების ღირსი მასი-
ური წიგნის პიონერი—ზაქარია ჭიკინაძე.

ალი არსენიშვილი.

ආරම්භක පරිච්ඡේදය

ეს მუშაობა დღესაც გრძელდება, სხვა და სხვა მიზნებით ეწყობა ახალ-ახალი ექსპედიციები ზამთრობის ხანაშიც კი. თებერვლის შუა რიცხვებში ყინულის მჭრელი „მალიგინი“ და „ირუსანოვი“ გადიან ახალ ექსპედიციაში. აღნიშნულ ექსპედიციაში მონაწილეობას მიიღებენ საქართველოდან ახალგაზრდა ექიმები: ანდრეი პაპაშვილი და ბიორგზი ზაღზინიძე, რომელნიც ამ საქმეში პონიერები არიან საბჭოთა საქართველოდან. საქართველოს არ ახსოვს მსგავსი რამ. ორი ახალგაზრდა ენტუზიასტი, დამკრული ექიმები, სხვადასხვა მოგზაურობათა და ექსპედიციების მონაწილენი, საქართველოს ექიმთა და გეოგრაფიული საზოგადოების წევრები, — მიემგზავრებიან ჩრდილოეთ ყინულეთისაკენ, რათა საბჭოთა საქართველოდან თავისი წვლილი შეიტანონ საბჭოთა კავშირის საერთო საქმეში.

სადაღმწოველწმინდოე გეტეტებთ წმინთებნ სან
ბელი გლუბობაში, მაგარამ, კლასიური მწერის
ასეთმა ხერხმა ეერ მიალწია მიწანს და კო
ლექტივი დღითიდღე იზრდება რიცხოვნო
ვად. კულაკობა გერძობს რა აღსასრულის
მოახლოვებას, გადაისწმეტება და ამაღლ
უკიდურეს ზომებსაც მიმართებს, კლასი
ვის მეთაურს ჭურდულად, მიკროკოსმოს
უმასპინძლდება.—კულაკებს ეგრებათ რა
რომ მეთაურის მოკვლით კოლექტივის და
შლიდნენ.

გაოფხილეების გზაზე დამდაბარი გლე-
ხობა, კარგად ხედება მეთაურის მკვლელო-
ბის მიზნის და კლასიური მტრის ზეცელ-
თავისი რიგების კიდევ უფრო მეტი გან-
ტვიცებით უპასუხებს; მეთაურად ის ირჩე-
ვს კოკლული ხელმძღვანელის უახლოეს
თავამჯრამელს ანხ. ალექს კაკაუტს და დი-
დს წარმეტყვით მიიწევს წინ სამეურნეო
ფორნტზე.

ამხ. კაცური თავდადებითა და დიდის
ხსენებით იღწვის კოლექტივისათვის რის
შედეგად კოლექტივი იმდენად გაიზარდა
და გაძლიერდა. რომ ის ამჟამად უკვე აერ-
თიანებს 124 ოჯახს 505 მსხვილი რქოსანი
საქონელი, 42 ცხენით, 100 თხა-ცხვარი,
100 ლორით და 170 ძირი ფოტეკარით.

არტელი სანიმუშო ენერგეტიკის იენის მშენებლობის ფორტზეც: მას აუშენებია ზეტყის სახერხი ქარხანა, ორთქლით მამოძრავებელი, ზეტყის მასალის საშრობი შენობა, საწყობი, საერთო საცხოვრებელი, სასიმინდე 2.000 ფუთის ტევადობით: შეუძენია ტრაქტორი, საღეწი მანქანა, მშკრივად სათესი, ტრიერი, კულტივატორი, დისკოიანი და ზიგზაგი ფარცხები, გუთნები, ლინეიკა; გაუმართავს სანიმუშო სადღურგლო-ქარხანა, რომელიც გარდა იმისა, რომ სასეგბით აკმაყოფილეს ადგილობრივ მოსახლეობის მოთხოვნილებებს, აწედას თავის პროდუქციას ახლო-მახლო სოფლების კულტგაზმანათლებელ დაწესებულებებს: სკოლებს, კლუბებს თეატრებს; ხასილოსე ორმო კოლმეურნეობას მოწყობილი აქვს ოცი ტონის ტევადობით.

ამ უკანასკნელ ხანში კოლექტივთან ჩამოყალიბდა სხვადასხვა ფერმები—მერძიკობის, სახბორე, ძეღორკობის და მეფრინველეობის. ზამთრისთვის ამ ფერმების საკონელი საცხებით უზრუნველყოფილია ტენიკურად კარგად მოწყობილ და თბილ სადგომებით, საკიორ უხემი და კონცენტრული საცემით, რაიც კოლექტივს დიდ მიღწევად უიდა ჩაეთვალოს.

საბელსიფო სოცალეობებს კოლეკტივი
უზრავლეს 'შეიფთვევა'ში გადქარბებით ას-
რულეს: შორშან ზორბლეული 100 პროც.
გადქარბებით ჩააბარა დამაშადებელ
ორგანიზაციებს. წელს კი კიდევ შებად
(225 პროც.). ასეთივე გადქარბებით აბა-
რებდა ის ყველს, კარაქს და ხახვ.

ახლო მომავალში კოლექტივის განზრახუ-
ლი იქნეს ააშენოს საერთო საცხოვრებელი
სახლი საერთო სასადილოთი, აბანოთი და
სხ. აგრეთვე საბავშვო ბაგა 50 ბავშვისათვის.
შენებას შეუდგენ კიდეც.

საქართველოს კოლფეიტერსებმა უნდა გააძლიეროს თავისი ყურადღება ასეთი რაიონებისადმი და არ მოაკლოს დახმარება როგორც აგრო-ზოო-ფეიტერსებთან, ისე სადღეიციტო სადამშენებლო მასალით, ინვენტარით და საჭირო კრედიტებით, რომელიც ისეთი სანიმუშო კოლფეიტერებისაგან, როგორიცაა „შრომის დროშა“ სახელმწიფო სტოიათად დაუბრუნდება.

აგრონომ-ზოოტეხნ. გ. გერსამია

18 ოქტომბერი და 7 იანვარი ისტორიულ თარიღებად დარჩება უკრაინის და საქართველოს მომე რესპუბლიკების კულტურულ ურთიერთობის ისტორიაში. ოქტომბერში ხარკოვის სახელმწიფო ოპერამ დადგა უკრაინულ ენაზე ქართული ოპერა „აბესალომ და ეთერი“, ხოლო იანვარში ტფილისის საოპერო თეატრმა გაცვლა-გამოცვლის წესით ქართულ ენაზე დადგა უკრაინული ოპერა „ტარას ბულბა“.

კულტურულ მიღწევათა გაცვლა-გამოცვლის ეს ფაქტი შესაძლებელი შეიქნა მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დროს. საბჭოთა ხელისუფლებამ დაანგრია ის

მოძრავი საოპერო კოლექტივი. საოპერო ხელოვნება უკრაინაში მხოლოდ უკრაინიზაციამდელია.

ეს ორი წელიწადია საქართველოს და უკრაინის საბჭოთა რესპუბლიკებს შორის დაიწყო ფართო კულტურული ურთიერთობა, მიღწევათა გაცვლა-გამოცვლა. ქართული თეატრების გასტროლები ხარკოვში, უკრაინის კულტურის დეკადა ტფილისში, „აბესალომ და ეთერი“-ს დადგმა ხარკოვის საოპერო თეატრში—ამ ურთიერთობის დამახასიათებელი მომენტები.

უკანასკნელად ეს კულტურული კავშირი აღინიშნა უკრაინული ოპერის „ტარას ბულბა“-ს დადგმით ქართულ ენაზე.

ჩვენ ვიცით—თუ რა ზემოქმედება ხარკოვის საბჭოთა საზოგადოებრივობა ქართული ოპერის „გაუკრაინელებს“. არა ნაკლები ზემოქმედება ტფილისის საბჭოთა საზოგადოებრივობამ უკრაინული „ტარას ბულბა“-ს „გაქართულება“. გავედილი დარბაზი, აწეული განწყობილება, უკრაინელი რეჟისორის ს. კარგალსკის და უკრაინელი მხატვრების კუროჩკო-არმაშევსკის და ალექსევეას მშვენიერი ჩამოსვლი და ჩვენი მსახიობების მოხდენილი თამაში—ყველაფერი ეს ხელს უწყობდა ინტერნაციონალური სოლიდარობის განმტკიცებას და ორი მომე ხალხის კულტურულ დაახლოებას.

კომპოზიტორი ნ. ლისენკო „ტარას ბულბა“-ს ავტორი

ხელოვნური ზღუდეები, რომლებიც გზას უღობავდნენ ყოფ. რუსეთის იმპერიაში მოსახლე ერებს ნაციონალურ-კულტურულ განვითარებისაკენ. კომუნისტური პარტიის სწორმა ლენინურმა ნაციონალურმა პოლიტიკამ გზა გაუხსნა ცარიზმის დროს დაჩაგრულ ერების კულტურულ ძალებს და საშუალება მისცა მათ გამოემუდგნენ თავისი შემოქმედებითი პოტენცია კულტურის ყველა დარგებში. სწორედ ამით აიხსნება ნაციონალური კულტურის ის სწრაფი ზრდა, რომლის მოწვევც ჩვენ ვართ ეხლა საბჭოთა კავშირის ყველა კუთხეებში.

უკრაინა ეკუთვნის იმ ხალხთა რიცხვს, რომლებიც ყველაზე დაჩაგრული იყვნენ მეფის მთავრობის დროს. უკრაინა მოკლებული იყო საშუალებას განეხილათ თავისი ნაციონალური კულტურა, კერძოდ მუსიკალური ხელოვნება. ის ფაქტი, რომ რევოლუციამდე დაწერილი ოპერა „ტარას ბულბა“ მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დროს ნახულობს რამის სინათლეს, —ცხადათ მოწმობს ამას.

ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ უკრაინის ხელოვნება, კერძოდ მუსიკალური კულტურა სწრაფად იზრდება და დღეს საბჭოთა უკრაინას აქვს სამი სტაციონალური სახელმწიფო ოპერა და რამდენიმე

რეჟისორი—დამდგმელი ს. კარგალსკი

„ტარას ბულბა“-ს პრემიერაზე მოწვეული იყო უკრაინის ლიტერატურულ, მუსიკალურ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციების წარმომადგენელთა დელეგაცია. დელეგაცია ვერ დაეწრო საქართველოს და უკრაინის მშრომელთა ამ დიდ კულტურულ დღესასწაულს. უკრაინის კულტურულმა ორგანიზაციებმა ეს დღე აღნიშნეს მთელი რიგი მისასალმებელი დღეებში. მესამე აქტის შემდეგ გამართულ საზეიმო სხდომაზე გამოხატულმა ორატორიკმა ხაზი გაუსვეს საქართველოს და უკრაინის კულტურული დაახლოების დიდ პოლიტიკურ მნიშვნელობას და გამოისტეგნა სურვილი, რომ ეს კავშირი შემდეგში კიდევ უფრო გაფართოვდეს და განმტკიცდეს. ის გულწრფელი ოპაციები, რომელიც გაუზარა დაარბაზმა და თეატრის მთელმა კოლექტივ-

მა ოპერის დადგმაზე მომუშავე რეჟისორს და მხატვრებს, ეკუთვნოდა კოლექტიური ისე უკრაინის საბჭოთა საზოგადოებრივობას, რომელმაც ისინი გამწვანა პირველი უკრაინული ოპერის დიოსკურად გასაფორმებლად ქართულ ენაზე.

„ტარას ბულბა“ ეკუთვნის კომპოზიტორ ნ. ლისენკოს. დაწერილია ოპერა 1890 წელს, დადგა პირველად 1924 წელს. ნ. ლისენკო —ოქტომბრის წინა პერიოდის მუსიკალური საზოგადოებრივობის ერთ-ერთი საუკეთესო წარმომადგენელია. ის ჯერ კიდევ ბავშვობიდან გაიხსენებოდა სიყვარულით უკრაინის ხალხური სიმღერისადმი. სოფლად ცხოვრებამ ის დაახლოვა ხალხურ შემოქმედებასთან. კიევის უნივერსიტეტის სტუდენტად ყოფნის დროს ის ხშირად დადის სოფელ-სოფელ და აგროვებს ხალხურ ძანგებს, ზღაპრებს, გუნდურ საცეკვაო მოტივებს და სხვ. ამ საქმეში მას ეხმარება ცნობილი კომპოზირ (მერხვურე) ი. ვერესაი.

უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ ნ. ლისენკო მიეგზავრება ლენინგრადში, სადაც ორ წელიწადში ათავრებს კონსერვატორიას. აქ ის სწავლობს გამოჩენილ პროფესორებთან და ასევე დროს აწყობს უკრაინული სიმღერების კონცერტებს, სადაც თვითონ გამოდის პიანისტად და ამ სიმღერების განმარტებლად. გამსაქმებულ ინტერესს იწვევს სიმღერა „გეი. ნე დივუ-იტე, დობრი ლილე“, რომელიც შენდებ შევიდა ოპერა „ტარას ბულბა“-ში.

ნ. ლისენკოს აქვს სერიოზული ნაშრომები უკრაინის ხალხური მუსიკის თეორიის და უკრაინული მუსიკალური ინსტრუმენტების გამოკვლევის დარგში. მას აქვს გამოკვლეული უკრაინის ხალხური სიმღერების მთელი რიგი კრებულები.

ნ. ლისენკოს მთავარი დამახასიათებელია იმაში, რომ მან შეაგროვა, მეცნიერულად დაასაბუთა, სისტემაში მოიყვანა და დამუშავა ხალხური შემოქმედების ნიმუშები და ამ მიზნის მასალის საფუძველზე შექმნა მთელი რიგი მნიშვნელოვანი მუსიკალური ნაწარმოებები, მათ შორის „ტარას ბულბა“.

ჩვენ აჭარაში

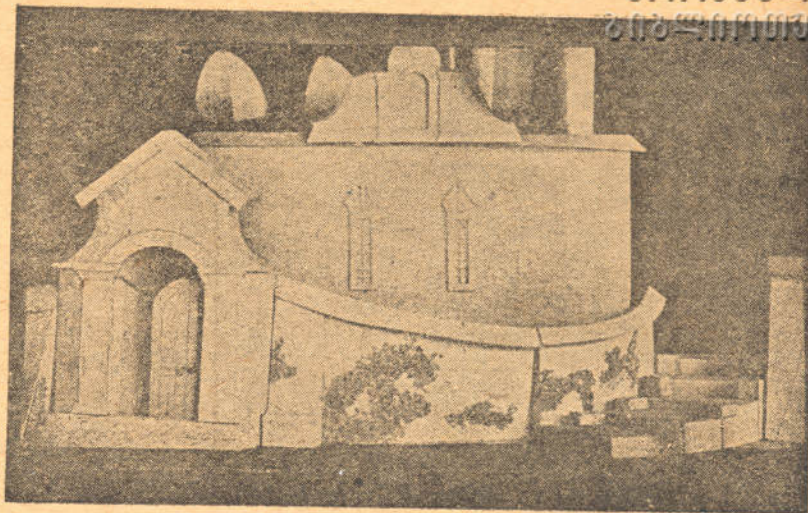
ლამე გადმოვა აჭარის მთაზე, ვრთის ქვეშ შეისვენს ლამაზ აჭარას, ააშრიანებს ბიხდების გაზეთს და პირმოკუმულ ღრუბლებს დაქარავს. მოზოკავს მთაზე თავგამტეხებით, რაქზე აივებს ღრუბელს ქალარას, გათავდა ბრძოლა: ოქროს სვეტები მთვარემ დაგიშრულ ზღვან ჩაყარა. ბოძზეც იდგეთა ელექტრომთვარემ, ჩრდილი კაიკალით კედელს გაეკოა დვას მონტიოი ამავეს აბარებს სახელდახლოდ გამართულ ეკრანს. მოლზე დაგროვდა ყაბაღახები, ხარბად უსმენენ ლენტისა კაჟანს: —„კულტურულიზმია!...—ლაქის ნაღები—აღარ გვეშვება ეს ხალხი აქაქი?“ —„კაქო, გისვენებ, მესხენ, თუ ძმა ხარ, მაჩვენე რამე საამო, ტბილი, ე მაგ მანქანებს ქალაქშიც ენახავ, მაგ მანქანებმა მომკვთეს კბილი!“ —ლიან!—უმოწმებს საყურადი

შეღებულ ტრეშა აწამებს, გრებს და ზიზღით გაეჭა წარბი—ყორანი და საზღვრავს შუქი აჭარელ გლეხთან. შუქს იქეთ სულ სხვა ფიქრნი მოდიან,—თვლიდან—ცეცხლი დანახშირები: გლეხის სინაზე რკინის ხოლტია,

„შობის ღამე“, „მაისის ღამე“ და სხვ. ამ ოპერებში ნ. ლისენკომ დასახა უკრაინის მუსიკის ეგროპიზაციის გზები.

ნ. ლისენკოს საოპერო შემოქმედებები ყურადღებას იპყრობს, როგორც სიტუეტით, ისე მუსიკალური დამუშავების მხრივ ისტორიული ოპერა „ტარას ბულბა“. ოპერა ავტორია ნ. გოგოლის ამავე სახელწოდების მოთხრობის შინაარსზე, შეცვლილია მხოლოდ ფინალი. მოთხრობაში უკრაინელი კაზაკების ბრძოლა პოლონელებთან თავდება უკრაინელების დამარცხებით, პოლონელები ცეცხლზე სწევენ ტარას ბულბას, ოპერაში კი კონფლიქტის გადაწყვეტა მიცემულია სხვა ხაზებით: იმარჯვებს იალხა აჯანყება.

ამ მხრივ ოპერას პოლიტიკური აქტუალობა არ დაუკარგავს დღესაც, მით უმეტეს

„ტარას ბულბა“-ს პირველი აქტის დეკორაცია—მათა მონასტერი პოდოლში.

ივან კუროჩკო—არმაშევსკი (მხატვარი).

როგორ მოხდა

და ტრაქტორისტი კომკავშირელი! ქალი უთხო და დიმილ გაშლილი სითბოს აწოდებს ტრაქტორის ძარღვებს, გაიშრიალებს მშრალი ტაშივით, წყნარი ჩურჩული სიჩუმეს არღვევს: —წენა, შეხედო, ქალი უჩადროთ! —რა ჯულისაა?

—აბა რა ვიცი.

ბელის გულივით სახე უჩანს და... ჩაღრბ ქვეშ ფეხებს გულების ძრავიც, ბავშვებს აცინებს ძალი ყანაში და კოლექტივის ჭრელი ციკარი. თუჯიბ კი იტყვის:

„იმ ქვეყანაში, თუღმა ფილმი, მოსული სოფელ, საყურე წაღებს წაყვა წამებით... წავიდნენ ყველა და მოღზე ოზლად ღარჩენ მარტოკა თეთრი სკამები. მთვარემ გვირაბი ზღვაში გამოხრა, დისავლისავენ მიმართა გეზი, გაჩინდულ პაერს დაეცა ოხვრა: გარდასულ დღეზე გილაკა კენესის! აქარაში ვართ, და უნდა ითქოს, დღეს ევროპით ძველ ადათს, ნაძრახს, ჩვენ აქარაში ვეგროვებთ სითბოს, რომ მზენარები დღეები დადგათ! მარიაკა მიამელაქი.“

თუ მოვიგონებთ, რომ ნახევარი უკრაინა დღესაც პოლონელ პანების უღლის ქვეშ გვინაც...

მუსიკალურად ოპერაში არის მთელი რიგი ლამაზი ადგილები. დიდი როლი აქვს დაკისრებული ოპერაში გუნდს. გუნდური სიმღერებიდან აღსანიშნავია ზაპოროჟიელ კაზაკების მიმზიდველი სიმღერა „გეი, ნე დივუდტი, დობრი ლილდე“ და „მეტელიცა“. კომპოზიტორი ერიდება „ტაბილ“ არიებს და დეტებს, თუმცა ანდრას და ოსტაპის არიებში მაინც სჩანს ერთგვარი ხარკის გაღება იტალიანური საოპერო სკოლის წინაშე.

გადაჭარბებული არ იქნება თუ ვიტყვით, რომ ტფილისის ოპერის უკანასკნელი წლი

მალალ დონეზე დგას მხატვრების კუროჩკო-არმაშევსკის და ალექსანდრე ნაშუშკინის. დადგმის მხატვრული გაფორმება იდეა ეპოქის სტილს. დეკორატიული აღნაგობა, კოსტიუმები, ფერების შერჩევა, გაათება—ყველაფერი აქ ემსახურება ერთ მიზანს—გაუდავიდლოს მსაყურეს ისტორიულ დეტალებში გარკვევა. კვებტიურია ოპერის ფინალი, როდესაც ტარასის მხურვალე სიტყვებით ანთებული ზაპოროჟიელები იმეფებიან დუშნოს ციხე-სიმაგრის კედლებს.

მთლიანად, „ტარას ბულბა“ სცილდება იმ საოპერო წარმოდგენების ფარგლებს, რომლითაც გვიმასპინძლებდა უკანასკნელ ხანებში ტფილისის საოპერო თეატრი. სტატკლს ეტყობა კულტურული რეესორის ხელი. ამავე დროს „ტარას ბულბა“ ამტკიცებს, თუ რა მაღალ დონეზე სდგას უკრაინაში მუსიკალური ხელოვნების საქმე.

„აბესალომ და ეთერი“-ც და „ტარას ბულბა“-ც, რომლებითაც დაიწყო გამოცდილების ურთიერთ გაზიარება უკრაინასა და საქართველოს შორის საოპერო ხელოვნების დარგში, წარმოადგენენ წარსული ნაციონალური კულტურის ნაყოფს. ისინი არ გამოხატავენ იმ დიდ შემოქმედებით მუშაობას, რომელიც ამჟამად სწარმოებს ორივე რესპუბლიკაში. კულტურული ურთიერთობა, რასაც ვიცნობთ, ვერ შეზღუდვდება მარტო კულტურული მეგობრობის ნიშნულების გაცვლით. ორი მოძვე რესპუბლიკის მშობიელთა კულტურული დაახლოვების გზაზე შედეგ ნაზიჯად მიჩნეული უნდა იქნას პროლოგარულ მუსიკოსთა ნაწარმოებების გაცვლა, მუსიკალური შემოქმედების ისეთი ნიშნუების ჩვენება უკრაინასა და საქართველოში, რომლებიც ასაზღვენ ორივე რესპუბლიკაში გამწილ ფართო სოციალისტურ მშენებლობას სახალხო მელრნების, კულტურის და ყოფაცხოვრების დარგში.

ჩვენს პროლოგარულ მუსიკალურ შემოქმედებას ჯერ არ მოუტია რაიმე მნიშვნელოვანი, ეპოქისა და მისი მშენებლები სათვის შესაფერისი ნაწარმოები. მაგრამ არის გადადგმული ნაბიჯები ასეთი ნაწარმოების შესაქმნელად. ამ მიმართულებით მომუშავე ავტორებისათვის ყოველის მხრივ ხელის შეწყობა, მათი მიღწევების ფართო საზოგადოებრივ სამსჯავროზე გამოტანა და შემოქმედების ჭაუკეთესო ნიშნუების მოძვე რესპუბლიკებისათვის ჩვენება—ჩვენი სახელოვნო ორგანიზაციების ერთ-ერთი პთავარ საზრუნავ საგნად უნდა გადაიქცეს.

შალვა ბუაჩიძე.

ნატალია ალიმსკაია (მხატვარი)

ბის დადგმებში „ტარას ბულბა“-ს რეესორული შემოქმედების მხრივ განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს. რეესორ ს. კარგალსკის ბევრი ახალი და საინტერესო შტრიხი შეაქვს დადგმაში. დადგმა არ არის გამართული ერთი რომელიმე თეატრალური სკოლის ხაზებში, რეესორი მოხერხებულად იყენებს რეალიზმსაც. კომპოზიტორუქტივისმაც და მათი მოხდენილი კომბინაციით ქმნის საინტერესო, ემოციონალურად ძლიერ სპექტაკლს. მარტო ის რაოდენობა, რომ ს. კარგალსკიმ არა მარტო ამოძრავა ყოველთვის ინერტული, ზანტი გუნდი, არამედ... ააცეკვა ვიდუც, ტფილისის საოპერო თეატრისათვის ეს არ არის ხშირი მოვლენა.

****) ლი—ჩინური ვერსია.

დროინდელ ცხოვრებიდან

მოათრია, სადაც ხალხის ჯგრო იყო. — ადგი-
ტი, კაცობრიობის არაა ჭიკა! ადგიტი, მყრა-
ლო მუშუკო, შენ შეგდარებულ დიდებულ
ქალაქ ნანკინის სივლზე! — უყვიროდა
პოლიციელ და თან უთოყალოდ სტეხდა.
— აი, — უთხრა მან ბრბოს, — აი ჩვენი ქუ-
ჩების ამ ტურამ, ამ ქურდმა მოპარა წარჩი-
ნებულ ვაჭარ შინა-შუს, ჩვენი ზაზრის ცის
ბრწყინვალე ვარსკვლავს, ერთი წყვილი
გოჭი ეზოდან. ეს ძესაძე დღეა, რაც ამას და-
ვევბა, რადგანაც ამის დაჭერისათვის ხუთ
ვერცხლის ტაგელს *) შემპირდენ.

აქ მან ლიუ-ფუს საყვლოში წავლო ხე-
ლი და მსაჯულთან მიიბრია. ამაოდ იმართ-
ლებდა თავს და უმტკიცებდა, რომ არასო-
დებს ვაჭარ შინა-შუს ეზოში ის არ ყოფილა:
ამან მხოლოდ უფრო მეტად გააბრაზა მსა-
ჯულთ.

რომელი ქურდი გამოტყდებდა თავის და-
ნაშაულში? განა შეიძლება ერწმუნოს კაცი
საზოხლარ „ტანკის“ სიტყვებს, მას რომ
ერთი კამიცი არ გააჩნია ჯიბეში?

— გველვის სოროკში სიხიადე, ქურდებს
კი ბნელ კუთხეებში! — სთქვა მსაჯულმა და
უბრბადა ლიუ-ფუს დასჯა „ქანგუაი“.

და ლიუ-ფუს წამოაცხეს კისერზე „ქან-
გუა“, ე. ი. უმეცლესი ხის მორი, რომე-
ლიც რამდენსავე ფუთის იწონიდა და რომე-
ლაც ხელების გასაყრდელე ჰქონდა ამო-
ჭოლილი. უკანდად ფიცარზე მოჩანდა დი-
დი წითლად დაწერილი სიტყვა: „ქურდი“.
ამ საშხიელი საყვლოთით, რამდენსავე
დღის განმავლობაში ატარებდნენ მას საჩვენე-
ბლად ქუჩებსა და ბაზრებში. და რამდენჯე-
რაც ქანგუილეთელ ლიუ-ფუ წაქცევას დაა-
პირებდა, იადეაჯერ პოლიციელი „შოლტის
ცემით გადენდნენ მას და თან ყვიროდა, რო-
გორც შეშლო:

— კანკალეხდეთ სამართლიანობის წინა-
შე! ასე დაეპარება ყველას, ვინც მოიპა-
რავს გოჭებს!

და ამის დამნაზავი ჩიწელები ერთმანეთს
თავს უტყევენ, თითოთი ლიუ-ფუზე აჩე-
ნებდნენ და აბზობდნენ:

— აი ეს საზოხლარი ქურდი „ტანკია“,
რომელმაც დააქცია პატივცემული შინა-შუ.

და უბადური ლიუ-ფუ ტყვილისა და სი-
რცხილის გამო თვალდაბრუნებული დღისით
მტრებსა და პაპანაქება სიცხეში დაეთერო-
და მშვიდი, ღმით კი სიცივისა და ცვარზი.
მხოლოდ ხანდახან მოსწყდებოდა მის პირს
ავადყოფური კენკნა:

— ჰო, მი ტო ფო!.. ოჰ, მი ტო ფო?

მოაგონდა ეს ლიუ-ფუს და კიდევ უფრო
ძირს ჩაჰყიდა თავი. უბედურება მიჰინვარე
გველშაპივით ანაზად დაბეგერა მას და
ნაფლეთებით აქცია მისი ცხოვრება.

იგი თითქო შავმა ღრუბელმა მოიცვა,
რომლისგანაც გამოსასვლელის პოვნა მან
ვერც შესძლო.

რაღა ჰქვას?

მამა მისი პუი და დედა ან-ინი წყალში
დაიხრჩენ, მათ გვამებს წესიერა დაძარბვა
არ ღირსებოდა; ანტრამ მათი სულები მარად
სიგრცეში იბორბებებს და ადამიანებს ენებას
მიაყენებენ.

მისი ცილი სინი იქ, ჭოზოი ხოზავს. მას
შეუძლო მხეველად გაეყიდა იგი, მაგრამ ავად
არის, ლიუ-ფუს კი ერთი გროშიც არ გა-
ჩნია, რომ ბონისგან წამალი ან შენალოცი
იყიდოს.

მაგრამ ბავშვებს რაღა უყოს?

მისი ბიჭიკო ტი-სი და გოგონა ი-შუი,
„მცინარა ჭავლი“ საცაა გაიღვიძებენ და სა-
ქმელს მოიბოვებს, ან ატამოს?

მათ არც აქუღას საცურავი ფრთები უნ-
დათ, არც ზღვის ჭიები, ან მერცხლის ბუ-
დეები — ესეი ხომ მდიდარ ჩინელთა სა-
ყვარელი საქმელია, არა, მათ თითო მუჭა

მოხარშული ბრინჯი ეცოფათ, მაგრამ ეს
ერთი მუჭა ბრინჯიც რომ არა აქვს, და
ვერც იშონის, რადგანაც ახლა ის ქურდია
და „კულში“ სახით არაგინ დაიჭირავენ.
და ლიუ-ფუ აქვიბონდა.

თვალაყრებულელი ის პირდაპირ მისჩე-
რებოდა გაეჭვირებულ ლოტოსებს, რომლე-
ბიც საოცნებოდ ირზეოდნენ იანცეზიანის
ტრედისფერ ტალღებზე, მაგრამ ეს ვერ ხე-
დავდა მათ. მათ თავზე შხის სხივებში თეთრ
ფრთოსანი დედამთვრალეები ლივლევობ-
დნენ და მკვეთრად გასყვივოდნენ, მაგრამ
არც მათი ნათესაობა მას ანახდად პაწია
მზისგან გახუხული ხელი შემოეხვია მის კი-
სერს და ბავშვის ტიტინმა გაპოლფხიზლა
სმენა:

— გო-პაი, ფუ *) გამარჯობა, მამილო!

ეს მისი ბიჭიკო იყო, ტი-სი. იგი სრუ-
ლიად ტიტელი და ქუჩიანი გამოძვრა
ჭობიდან და მამის წინ დაჯდა ქვიშაზე.

მის შემდეგ პატარა ი-შუი „მცინარა ჭავ-
ლი“ მოვიდა. ბაღლები მამის პირდაპირ
დაცუტქდნენ, თავიანთი შავი ალმაცერი
თვალეები მას მიამტერეს და ერთხმად უთხ-
რეს:

— ო, ფუ, ჩვენ გეშია!

მაგრამ ლიუ-ფუ თვალზე ხელი მიიფა-
რა და არაფერი უპასუხა. როცა თვალებს
ხელი ამოშორა, ბავშვები იქ აღარ იყვნენ,
ისინი ახლოს მდინარის ნაპირას ფუსფუსე-
დნენ და ფერად კენჭებს ეძებდნენ; საშავე-
როდ ლიუ-ფუს გვერდით მისი ცილი იჯდა
და დაბლა თავჩაიკიებული, მუხლებზე ხე-
ლდებოდა მუხლები მღუშაყედ გასცქეროდა
მდინარის ტალღებს.

დიდხანს იჯდნენ ისინი ასე მღუშაყედ.
ბოლოს სინმა გააღო პირი და მისი სიტყვებ-
ი მოშინებული ისრებივით ჩასწვდნენ ლიუ-
ფუს მკერდში.

— ბედნიერია ლოტოსის ყვავილები, —
წყნარად ამბობდა სინი: — ისინი უზრუნვე-
ლად ცურავენ ტალღებზე. ბედნიერი არიან
თეთრფრთოსანი დედამთვრალეები, სათვე-
ზოდ რომ წყალში ყურაქმელობენ —
მათ ყოველთვის საკმაოდ აქვთ საქმელი.
ბედნიერი არიან პუი და ინფინი, რომლებიც
ტრედისფერმა მდინარემ მიიღო თავის
წყალქვეშა სამეფოში, — ისინი მშვიდად
ცხოვრობენ წყალში და არაფერი სჭირდ-
ებთ. ბოიყვები ისინი არიან, რომლებიც დე-
დაშიწაზე იტანჯებიან და... ცხოვრობენ!..

შეშინებული წამოვარდა ზეზე ლიუ-ფუ,
ჩახდა ცოლს სახოწარკვეთილებით ანთე-
ბულ თვალში, ერთი სახალად დაიყვირა
და გავარდა მდინარის ქვიშის ნაპირზე,
თითქო ავი სულები დაედევნენო.

II

ნანკინის გრცელ მთავარ მოედანზე, „სა-
მი გააცხადების“ ტაძრის მახლობლად, ცის
ძია, აყვავებულ სამეფოს მცხერებთა მრავ-
ალი შვილი შეგავსებულყოფი. ზოგი ფუს-
ფუსებდა, საქმეს აკეთებდა, სხვები დიჯად
დასეირნობდნენ ჭოლებით ხელში. ხმაურო-
ბა და ყუყუნე ავსებდა ჰაერს. მზე თამაზობ-
და საბუტის გაჭირვარებულ კრამიტებზე
და ღუქნებს ოჭოვან აბრებზე, რომლებიც
ნაირ-ნაირი განცხადებებით იყვნენ დედა-
რულნი. თამაშის ღუქანზე ჩამოკიდებული
ყოფი დარბო დროშა წარწყმეოთ: „ჩვენ მო-
ვედიკი და გყიდით თამაშაჲ გონ-ჩესს, რომ-
ლის სახელიც განთქმულია მუკუნის ჩრდი-
ლო კიდეზე და ავრცელდება თავის სურნე-
ლებას სამხრეთითი კიანგ-ნანამდე“.

წაგნებთი მოვაჭრე ღუქანზე ეწერა:
„გვიან საღამოობით ისინი სხედან თეთრ

საენებში და წიგნებს კითხულობენ“.
შეკლ კასოზე ადგაიო, წყალზე აყვავებოდა,
ნახევად ტიტელი თვალთაყცი საოცარი
სისწრაფით აღოილაუბდა ფაიყურის საინს
წყვილი და ოკჩილი ჯოხის წვერზე.
მას ზოელი ბობო პირდაღებული მისჩე-
რებოდა.

თერძები, მეწალები, თუნუქის ოსტატე-
ბი, კბილის ეციები და მრავალეები იქვე ღია
ცის ქვეშ კეოვდნენ, ვედროვის აკრთებდნენ,
კილუას აქოობდნენ და თავიანთ ხელოვნე-
ბას აჩვენებდნენ.

მშვიდი ბონი წითე ლაბებს ყიდდა, რომ-
ლებიც თითქოს იყვდნენ გააცოცლებდნენ,
მაგრამ უფრო ხშირად ცოცხლებს ისტუმ-
რებდნენ საიქიოს.

რომელიღაც ვეებერთელა დაუღაჟა ცხვი-
რიაი, სოკალ ლუჯ სათვალესიანი ჩი-
ნელი ორ საილემის კაშად გაიოცებოდა
ხოლმე ხასიათის თვითებებსა და კარგა და
ცუდი მიდრეკილების ნიშნებს თავის ქალას
ხაიკლუსიას სისცდით და თუ ვახე ვერ-
ცხლის ფუსს იხსენებდა, მას უწიასწარზე-
ტყველდება, რომ ბედი დიდებულ მასდარი-
ხად გაიღობას და სახელოვან გასყვიებას
უქადობს, და ცის ძის გულდანადნულ შვი-
ლითა ჯიბეში უხებლედ იღებოდნენ და წი-
ნასწარაქცევს აძლევენ, რაც ჰიჯ ფუ-
ლი ინახებოდა, რადგანაც ჩინელის უბადლე-
სი ნატვრაა — მასდარიხად გაბდობა და
სახელოვან გასყვიება.

აიანხად ბოიო თერჩიქოლდა და შუაზე
გაიბო. თოდნის კუთხეში მსვლელობა გა-
იორნდა.

ბოლოს წინ მოუძლოდა თორმეტოდე წი-
თელკაფთიანები მახური, როლებიც ბამ-
ბუტის ჯოხეით ბობოს იქეთ-აქეთ ერეკე-
ბოდა და ყოველნაირ ყაიდაზე ევიოდავა: —
გზა, გზა ბეიტი მლიეიეთის ყვავილა, დიდ
მადლით მამ-თინს! გზა, გზა, მართვლო-
ბის დიდ ბურჯს!

ოკოიას აალაქინში მსხვილ-მსხვილა მან-
დარიი იჯდა, რომელიც ეყვს მბაიუს მიპ-
ყავდა მის წამოწილელად ადელეგებულ
საისს ეძინებოდა, რომ რაღაც მომადოა,
როსელსაც სიი მადლიანობით დიდებუ-
ლთა ძალზე გაუთიანებია, რადგანაც პა-
ლაკინის საოყუსის ფაიჯერობისა ყაიდა-
უწუშ თავს გამოჰყოფდა ხოლმე და მსა-
სიით იყოეკებოდა.

სანამ ერთგულ მონებს თავისი ბრძანებე-
ლი მიი საიუსა, ფეკალია უყოი აილოს
გავეცოთ მას. მასდარიი მამ-თინი, ე. ი.
„მეკალიის ქუთელი“, დიდად წაიხიეიუ-
ლი მადლითი იყო და ეთოა ქუდი, რომე-
ლსაც ჩუქურთმით გამწვებებული წითელი
საოკისი სოთოული ჰეოსა და იმადგოიული,
რაც ეოვე კლასის ჯილდოს ხიმაედა ეო-
რე კლასის მინშენლობით. მას უფლება
ჰყოდა ლუოჯი საოყუსის ღვედი იყოე-
ტყა და პალაკინის იტარებლად ექვსი მსა-
ხური ჰყოლდა ფრთითი ქუდივით. აქ წარ-
ჩიებულმა მოხელემ, ჩიუსიად — „ტი-
ფუ“, დაწესებული გამოცდა ჩააბარა ბეი-
ნი, იყიდა ხანკისი ერთ-ერთი გარეუხის
მმართველის ადგილი, მთელ თავის სიცი-
ხლში ცდილობდა დაეფარა ეს ხარჯები
და იესტადა თავის საიხადარიო ჯიბეს, რაც
არც ისე მწელი იყო, რადგანაც, შუთთან
იმპერიის ბრძოლი ჩვეულების მიხედვით,
ბოგდინის ხაზის მახდარიისგან წელაწა-
დნი მხოლოდ ერთჯერ მოითხოვდა გახა-
ზღვრული თანხის მებანას და უფლებას
აძლედა მას ხალხისგან აევირება იგი, როცა
მას უნდოდა და როგორც მას მოეხსიანთე-
ბოდა.

ჩვენს „ძლიერების ყვავილი“ ამ მხრივ
იმდენად წარმატებით მოქმედებდა, რომ მა-
ლე მისი ხალხის ზანდუტები პირამდე აიგო
ვერცხლისა და ოქროს ზოდებით, ხოლო

*) ტაელი—ფულის სახელია.

*) „ფუ“—ჩინურად მამას ჰქვია, „მუ“—დე-
დას.

მის საოლქოში კი არც ერთი კაცი არ დარჩეოდა ისეთი, რომელიც ათასწლეულიან ფოს ელვას და იესს არ ათუოდებდა მის თავზე დასასტკობად. მდიდარი ხალხი ყველა სხვა ქალაქებში გადაიხვეწა საჩქაროდ, მაგრამ ზოგიერთი ათაგანი ცის ათადგილისათვის მფაველობის სათხოველად წავიდა.

„ქველობის ტურქული“ ოცი წლის განმავლობაში სტატიბოდა მფედობიანობით მაგრამ ოცდაათეულ წელიწადს მენი გავარდა.

მოულოდნელად პეტრიდან თვით ცისქვეშეთის ყოვლადმცმძებელი მფლობელის მეფეთა ბეფის დიდი ბოგდინისაგან ზოგი და ქალაღი ბრძანებით, რომ დაუყოვნებლივ აოპკეთონ თავი მანდარინ შან-მინს.

იმ დილას, როცა ჩვენ ამ პატივცემულ კაცს შევხვდით, ახლად წაყთხული ჰქონდა საშიველი ქალაღი ნანკინის მოადგილე სთან და შინისკენ მიუქარებოდა, მას ორი დღის ეადა ჰქონდა მიცემული მართლმსაჯულების დასაქამაყოფილებლად.

როცა თავის მორთულ-მოკაზმულ სრასასხლეში მივიდა, მანდარინი საჩქაროდ უკანა „საიდუმლო-სათბობრო“ ოთახში შევიდა და გულმოსული ჰკრა გონგს *).

ფარდდან, რომელიც კარის მაგივრობას ასრულებდა, მაშინვე გამოცხადდა მსახური და პირქვე დაემხო ბრძანების მოლოდინში.

— წაოოსდგეს ჩემს წინაშე შან-მა-ში, ჩემი მდივანი!

მსახური ისევე სწრაფად გაჰქრა, როგორც გამოცხადდა.

დიდას სახლდარინმა დაბალ მოოქრებულ მაგიდასთან, რომელზედაც საჩაიე ფაიფურის ოოწყოილოა ელაგა, ფეხის მორთბა ვერ ნოასწრო, რომ ფარდისა მდივინს მოპარსული თავი გამოიხდა. ეს იყო ტაშორ ჩილი მსგეილი ჩიხევი, რომელსაც ვერცხლის დიდებანი აბრეშუმის წითელი კოფთა ეცვა, ლუჯი კბა და არავეულუბრივედ სეული და თეთრი საძირიეიბაი ნაზდის ფოსტლები. მის ალმაცურ ცბიერ თვლებს სოულიად ჰფარავდა ვეებერთელი სათვალეები, ოოელიც შავი ზოიარით ჰქონდა მოაგრებული ყურებზე, და ხელოვეურად დაჰსული წვრილი ნაწნავი კი სარტყელს ქვევით ეშვეოდა. საბაღი მდივანს შან-მა-შის უწოდებდნენ, რაც თარგმანებით ნიშნავს: „ცხენიდას ისრის მოზღვნილად მსოლელს“. მაგრამ შან-მა-შის ასეთ სასტიკ საქმეში, როგორიც ისრის სროლაა, აბსოლდნ არ უფარვდებოდა, პირიქით, „სიუცუს“ „განშვენებული ტალანტის“ წოდებაზე მოახერხა გამოცდის ჩაბარება, რაც მაღალი სამანდარინო ღირებების მიღებაში პირველ საფეხურს წარმოადგენს, და მთელ დღეებს ძველი კანონების სამეცნიერო აზნა-განმანტბების წერაში ატარებდა, რადგანაც მშვიდობის მოყვარე კაცი იყო და კანონიერება უყვარდა. ოთახში შესვლისას ის სამჯერ განუთხო იატაკზე და სხვა.

— რას მოელის პეკინის მზის დიდი მოადგილე არაბასაგან მსწველულთა შორის?

— აღმართე ფეხზე შენი ყოვლად არაბა სხეული და ფართოდ განადე შენი სმენის კარები!

— ბედნიერია მონა შენი იმით, რომ მფლო ბელთა შორის უდიდესის ყურადღების ძვირფასი ცვაქის დაჰაფება შეუძლია!

— შენბო თუ არა შენს ყურებს აშბავი ცის ძისა და დედამწის მფლობელის ბრძანების შესახებ, — ნუმც შენებმა მის ძვირფას სხეულს ნურავითარი ავადმყოფობა, — ბოგდინის სხელის სხენებაზე შან-მინმა ცხრაჯერ დაჰხარა თავი. — და იცის თუ არა რაზე ნანკინის არაბა ბრბო?

— ვარსკვლავები ხედავენ, რასაც მთვარე აკეთებს, შენი მონა კი ყველაფერს თვალყურს ადევნებს, რაც მის მბრძანებელს შჩეიბ, ვაი, რომ არა თუ არაბა ხალკი, არამედ სხენებიც კი ყოყნობენ იანცეზინზე, რომ შენი ზედის ვარსკვლავი უნდა დაზნელდეს! — უთხრა შან-მა-ში და ისე ძალიან დაჰხარა თავი, რომ მისი ნაწნავი იატაკზე დაეარდა.

საქ. ავტოგზის ც. კომიტეტის თავმჯდომარე ამხ. ლეშაპუ (მარცხნივ) ხსნის ყრილობას

მანდარინმა ისე მრისხანედ დაჰკრა მუშტი მაგიდას, რომ ზედ მდგარი ჩაიდანი და ლიმბაქები ბალა შეტვნ.

— დიდებული ფოს კულსა. ფვიცავ, როცა ის გველი იყო *), უთუოდ რომელიმე ნანკინელი ჰიათგანი დამაბეზლებდა და მე იმას სამაგიეროს გადავუხდი, გავარდარებულ ნაყვერცხლებზე შეგხრავე. ეს ისე სწორია, როგორც ტრედისფერი მდონარე ბალა არ წავა.

შან-მა-ში კიდევ უფრო დაიხარა:

— ჰოი, ძლიერების ყვეილო, ზეთი ცეცხლს ვერ დააქრობს და მრისხანება იმას ვერაფერს უშველის, რაც უკვე მოხდა!

— ნუთუ შენი თავის სიკაღიერე ფიქრობს, რომ თანახმა ვარ მხოლოდ ორჯერ დავინახო მზის ანოცელა. სანამ თავს წამაცილებდნ და ჩემ წინაპართა აჩრდილებს შეუტრთიდებოდე?

— ჰოი, ჩემი ზრახვების მბრძანებლო, ელვა-ტუხილი ყოველთვის არ ჰკლავს მიწის შეილებს.

მანდარინი შეტბა სიხარულსგან.

— მე ვხედავ, რომ ბეწვის კალამთა **) და ქალაღთა ტყეში დიდი ხე ჩაღდათა ინახავს თვის აზრთა ფულურში დე, გააზნოილი იგი, — და მისი ჯიბეები ოქროთი აივსება.

— ჰოი, მბრძანებლო! შენი გული საცხეა ქველობათა ჩიძით! — ტუპსუხა მდივანმა და პირდაპირ პასუხს გვერდი აუქცია.

— სთქვი, როგორ უნდა მოიქცეო, არაბა მონაც! მოუთმინელად წამოიყრია მანოარინმა. მაგრამ მისმა ცბიერმა მოსაბრემ მხოლოდ უთვალავჯერ დაუტრა თავი თითქო ძალიან შეეშინდაო, და ერთი სიტყვაც არ უთხრა. მაშინ მან-მა-შიმ მოისაზრა, რაშიაც იყო საქმე, წაიძრო თავის მსუქან თითზე ძვირფასი ბეჭედი და მისცა მდივანს, ამ საშუალებამ მყისიე გასქრა ღა ენა აუხსნა „შემკულ ტალანტს“.

— დიდ არს ღე უბრწყინავლის ცისა, ხელმწიფე ხელმწიფეთა, დე, იცოცხლოს მან ათითათს წელიწადს! — სთქვა მდივანმა

— მისი ბრძანება დაუყოვნებლივ უნდა შესრულდეს. მართლმსაჯულება მსოფლიოს საფუძველია. იგი მიწის ძის თავს მოითხოვს. დე, დაქამაყოფილდეს იგი!

— რაო-ო? — გულმოსული შეჰყვია მანდარინმა. მაგრამ მსწველულმა მდივანმა აუღელვებლივ განაგრძო:

*) ჩინელთა რწმენით ფო ღმერთი ქვეყნის ყველა ცხოველად გადაიქცა თანდთა-ნობით.

**) ჩინელები წერის დროს კალამის მაგიერ ბეწვის კალამს ხმარობენ.

— ცაქვეშეთში ნივთები ყველა ნივთია. მაგრამ თუ რომელიმე ნივთს სარგებლობის მოტანა შეუძლია, ის უყურადღებოდ არ უნდა იქნეს დატოვებული. ნუთუ აღამიანი ნივთზე უმდარესია? მგონი, შხამიანია ასპირტი. მაგრამ მაინც წაწლის შესადგინად აიოს გამოსადეგი. მგონი, საძაგელია ნაკელი, მაგრამ ის საჭიროა მინდვრების გასაპოხიერე-ზლად...

— მერე? — ვერ მოიბინა მანდარინმა, რომელიც თითქო ეკლებზე იჯდა.

— ნანკინში კაცი ბევრია, — აქ შან-მა-ში მიწაზე განერთხო, — მართლმსაჯულება კი კაცის თავს მოითხოვს. შენი მონა, თუ კი მისი მბრძანებელი მოისურვებს და მის დანარჩენ დღეებს დაუტკობს, კისრულობს აღამიანთა შორის ისეთი გამონახოს, რომელიც სიხარულით და მცირე ჯილდოს მიცემით დასთანხმდება შესცვალთ თავისი არაბა თავი შენს თავზე, ჰოი, მთვარისა და ვარსკვლავთა დარო, დიდი ბოგდინის მოადგილე! *)

მანდარინს ანაზდად დაავიწყდა თავისი დიდებულება, ალტაცებული წამოხტა ზეზე და მივარდა თავისი ცბიერი მდივინის ასაყენებლად:

— შან-შან-გო! საუცხოა! დიდებულია! ვფიცავ მაშიმების ნაწნავს, შენ მართალი ხარ, უქცვიანესა მდივანთა შორის!

და მანდარინმა სიხარულით ხელი მოუცაცუნა მხარზე მდივანს. მაგრამ თავისი დიდებულება მოაგონდა, ერთბაშად ამაყი შეტბულება მიიღო და დინჯად უთხრა:

— ჩემი სიცოცხლის ჭრილობის მალამოს გამოამგონებელი კარგს იზამს, თუ ებლავე გაეშურება საჭირო კაცის მოსაძენად.

— ბრძანება შენი, თავლივით გამომდინარე შენი გველმსაძისებური პირიდან, აღსრულებულ იქნება!

— უბრალოდ ნუ დაკარგავ დროის ძვირფას მარგალიტებს, უჩქარე, რამდენადაც ფეხებმა გაგიძლოს!

— მიგფრინავ, მიგფრინავ იმპერატორის ისარივით, რომელიც მტრის ზურგისათვის უტყორცნია! და შან-მა-ში უთვალავთ თავის დაკვრით და უკან ხევიტ გაგვიდა კარში.

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

თარგმანი კირილე კოკუაშვილის

*) ჩინური კანონი ნებას რთავს დამნაშავეს მაგიერ სხვა დაისაჯოს.

*) აზნე — ლითონის დაბდაბსა ქვია.

ხარკოვის სატრაქტორო მშენებლობას უკრაინულად, მოკლედ „тракторобуд“ იწოდება გეგმის მიხედვით ქარხანა 1931 წლის 1-ლი ივლისს უნდა ამუშავებულიყო.

შეიქმნა გასული. დადგა მეორე გაზაფხული. სამუშაო კი ბევრია.

მატარებლებს ყოველდღიურად მოაქვს ამერიკიდან გამოწერილი მანქანები. თითოეულ სამქროში ათასზე მეტი მანქანაა დასაგებული. გასაშინჯი, ასამუშავებელი.

რაიონ გინდა დაჯდეს, გეგმა უნდა შესრულდეს. ქარხანა ნაწილობრივ მაინც უნდა ამუშავდეს.

პარტულმა კომიტემ დაადგინა მუშაობის ცენტრი გადატანილ იქნეს მასების ყურადღების მობრუნებისკენ გეგმის შესრულების ირგვლივ.

მშენებლობას დამატებით უნდა მიეცეს 20.000 სამუშაო საათი, დღე მუშაობა გაწყვეტილი იყო. ამ დროს ზედმეტ სამუშაო საათს ვერ მოპოვებდნენ. გადაწყვიტეს ლაშქრით მუშაობა.

ყველა პარტიული ერთ მებრძოლ ათასეულში მოექცა.

ქარხნის ტერიტორიაზე გამოცხადდა.

„Зводний кумуністичний батальон ентузіастів тракторобуду оголушусмо зформированим, ми ідем на штурм ночі“

მათ ფეხდაფეხ აჰყვა მუშათა მთლიანი კოლექტივი:

ათი ლაშქრ ნაგებობის ტყეებში გასრკვლავებით ბრწყინავდა ელნათურები და ამ ბრწყინებაში მოჩანდა დაუმთავრებელ სართულებზე წაყვანილი სილიუტები მუშების.

20.000-ის მაგიერ მშენებლობამ 24000 სამუშაო საათი მიიღო. თითოეულ სამქროს დამთავრების წამს სასურავზე წითელი ხუთქიმა ენთუზიზმით ხოლმე.

პირველ ტრაქტორების ამჟამად

მექანიკურ - სამწყობო სამქროს ხელოვნები გაშვებულ მუშაობაზე, არიან.

25 ივლისს მათ უნდა გამოეშვათ საცდელი ტრაქტორების პირველი პარტია.

დღეს ოცდაათხია, აწყობა უკვე დაწყებულია.

ლითონის ჩამოსხმელი და სამქედლო სამქროებიც თავის მხრივ დაუღალავ მუშაობაში არიან. ისინი ზღვის ტალღასავით აყრიან ყოველდღიურად, ყოველსაათობრივ დანაშაულებს დეტალებს, რომ პირველ ტრაქტორებს არც ერთი ნაწილი არ დაეკლდეს.

დამკვეთობა და სოციალისტური შევიდბრი მათ აღარ აკმაყოფილებს. მათ გადააბიჯეს სამუშაო საათებს. გადააბიჯეს სამუშაო დღეებს. მუშაობენ დასვენების დღეებშიც, შაბათს, დღით, ღამით, ოღონდ მექანიკურ-სამწყობო სამქროს სახრდო-სამუშაო არ შეზღუდვდეს, ოღონდ პირველი ტრაქტორები უზრუნველყოფენ.

სამქედლო სამქროს შრომის გმირებად გამოვიდნენ:

მარტინოვსკი, მეოცდაერთე მექანიკურ უროზე მომუშავე ხელოსანი, რომელსაც ანოცხადდ მათი რაიონის რაიონის მეთაურისა.

30 დეტალი 420 ცალი, მაგრამ მან დაამზადა 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

მეჩვიდმეტე უროს ხელოსანი ან. პედვი-სკი ასაკი ორმოცი გადამტარებთი ამზადებდა დეტალებს.

ასევე მუშაობდა მეოცდაორე ურო ხელო-სან ზოდკოვის მკლავებ ქვეშ და ყოველ-დღიურად იქნებოდა უმარავი-ზოდა ნაწილ-ებით მექანიკურ-სამწყობო სამქრო.

დღეს კი უფრო მეტი გაშვებდა. ერთი დღეც და მთავარ კონვერტზე გამო-ზადებულ უნდა იდგნენ და მოკრავდნენ ბო-მექანიკური რკინის სარკები.

ეს არის გამოცდები. ეს არის პირველი ნაბიჯი.

შეუძლიათ თუ არა ჩვენს მუშა-ხელოს-ნებს ტრაქტორების აწყობა?!

დასძლევდნენ თუ არა იმ ჯიხნას, რომე-ლისაც მხოლოდ ესა, და მხოლოდ პირვე-ლად უნდა დაეუფლონ.

სამქროს გაშვებულ ბრუნვაში.

თითქმის ეს ათასეულ გულიანი კედლები, ერთ ძლიერ გულით სცემს, ერთი მღელვ-არება აშფოთებს.

მთავარ კონვერტის დასაწყისში შედგმუ-ლია ჩარჩოები. თვითელი მათგანი იქონის 32 ფუტს. ისინი როგორც ახლად ასაგებ შენობის საძირკვლები, ისე სდგანან.

მათ ნაგის მოყვანილობის და უბეში შე-ხედულება აქვს.

ამ კონვერტის მთავარი ხელოსანი, მი-ხეილ კარაბკოვი, თავს ადგას ჩარჩოებს. თვითელ ჩარჩოს თავს ეგვლება ხელოსანთა ბრიგადა. ისინი ასწორებენ კონვერტზე შემ-დგარ მთავარ ნაწილს, ამარაგებენ, უჭერენ გაიკვს, ბოლტებს.

— მზათ არის?! მკერდამართულად შეე-კითხა კარაბკოვი მუშებს და თვითონვე მი-ჩაბინა ელექტრონის დაფასთან, რკინისტარის სახელური გადასწია. კონვერტი დაიძრა.

შეუძენივდა. უხმოდა და აუჩქარებლივ, თითქმის მიიპარებო, მიცურავდნენ წინ ჩარ-ჩოები.

— ალექსანდრე, — ეძახის კარაბკოვი ჩე-ლობიტკოს, — პირველი ტრაქტორი შენ გე-ბარება, აიყვა ბრიგადა და შეუდგე...

კონვერტზე ექვსი ჩარჩო დგას.

დღეს ექვსი ტრაქტორი უნდა დამზადდეს. და ამ ექვსში პირველი ჩელობიტკომ უნ-და ააწყოს.

მის ცოცხალ სახეს, მეტი სიცოცხლე დაეცურა.

მის ახალაზრდულ გატაცებას, მეტი ენ-ტუზიზმში მიეცა.

ტყვილად კი არ გადასცეს ჩელობიტკო კომკავშირის უჯრედიდან პარტიას, ოქტო-მბრის სახეობა დღეს, ტაშის კვრით და სიამაყით.

ის სულ 25 წლისაა, მაგრამ საქმეში 60 წლის მოხუკს დაემსგავსება სიღინჯით. სე-რიოზულობით.

მან რამდენიმე წამში სამი კაცი მიიყვანა პირველ ჩარჩოსთან, პირველი განკარგულე-ბები გასცა, ამუშავა ბრიგადა. ტყვილად კი არ გაუტარებია დრო სტალინგრადის ქარხანაში, საამისო გამოცდებზე მიიღო. უნარაც აქვს, ცოდნაც და ნიბისყოფაც.

კარაბკოვი კონვერტი შეაჩერა.

დანარჩენ სული ჩარჩოსაც მიუჩინა ხუთი ბრიგადირი და თვითონ მცირე კონვერტის-კენ გაემართა.

კარაბკოვი მოდის და თიქრობს: თუ ხე-ლი არ შეგეშა. საღამოს 10 საათისათვის ტრაქტორები აწყობილი მექნება, ამდამ მა-ლიარები შედგებენ და განთიადისას გამო-უშვებენ.

კარაბკოვს მწვანე ჩაიარდნილი თვალები მუდამ წყლიანი და ნაძერწკლიანი აქვს. თმის გვერდებზე ოდნავ თითირი აქვს შორული. სულ 40 წლისაა, მაგრამ სახე იმდენად ძა-რითადაა დაქიმული აქვს, რომ მტრის გვეო-ნება ბევრი გაჭირვება უნახია, ბევრი უბე-დურება, მაგრამ ენერგია უღრეული აქვს მუწაობისადმი თავგამებდა უსასულოვო.

— Товариш Калитай! — დაბალი ზმით მიმართავს მცირე კონვერტის მთავარ ხე-ლოსანს, — Ну как там с моторами.

ის კი 50 წლის ძველი ხელოსანი, ნად-რეცად მოხუცებული, რომელმაც ნახევარი სიცოცხლე კერძო მესაკუთრე ქარხნის პატ-რონს შესწირა, ძირს დაშვებულ თეთრ აბურძრავს უღრეებს ისწორებს. რატომ-ღაც ტრუნებსაც იწმენდს და ეუბნება:

— ორი მატორი საცდელ სადგურზე გაე-გზავნე, თუ ვარგისია ნახევარ საათში გად-მოაკეცი, დანარჩენსაც ვაწყობ.

მატორი აღა კარაბკოვი. ზედმეტი უნა-რავი არ უყვარს.

— ნუ გეშინია, მიხეილ, ჩვენი დამკვეთ-ლები არ იქნება. — ზურგში გაიყვანა კე-ლიტაი მიმავალ კარაბკოვს. — ჩვენი დამკ-ვეთი შეუტრუნდა თავის ბრიგადებს. ხე-ლოსნებს რამდენიმე სიტყვა უთხრა, ააჩქა-რა, ამუშავა ყველა დაკერითი წესით.

ლონტი კალიტაი, ძველი გამოცდილი ხე-ლოსანია. მას უმუშავია ძველი რუსეთის თითქმის ყველა ქარხანაში.

თორმეტი წლის ბავში კერძო ქარხანაში დადგა მეგირდათ.

— დღემდე 20 საათს ვმუშაობდი, ხე-ლობაზე მუშაობის გარდა მე მიხლებოდა ბაზარში წასვლა, წყლის ზიდვაც. „ხაზი-ნი“! ბავშვობის მოვლა და აკვანში რე-ვიც, — ამბობს კალიტაი და თვითონვე ეცინე-ბა მეგირების ძველად არსებულ სწავლას წესზე.

მცირე კონვერტზე ხმაურმა იმატა. ისინი მართავდნენ დღეებს, ამარაგებდნენ ცილინ-დრის თავებს.

კარაბკოვი პირველ ჩარჩოსთან რომ მიე-და ღიმილმა გადაურა სახეზე. ჩელობიტ-კოს უკვე ღერძი გაემარაგებინა და სისწრა-ფეთა კოლოფს მართავდა ზედ.

დანარჩენები ღერძებს უყრიდნენ. თვითმფრინავების გამოხატულება მიეცა ჩარჩოებს.

წუთები მიდიოდნენ სწრაფად. შეუშინე-ლად. საათის ისრები ციფრიდან ციფრზე გადადიოდნენ და გადადიოდა შუა დღეც. აქამდე სასურავზე დამთავარი მზე იხლა მუ-შაბადიან კედლებში შემოვიდა და დაღვა-რა სითბო და სინათლე.

ჩარჩოები იტივრებდა, ივსება, ნაწილი ნაწილს იმატება, უერთდება და თანდათა-ნობით იწყობა ტრაქტორები.

მაგრამ მუშაობის დროს ირგვება, რომ საჭირო იყო ბურთი, მჭრელი ფოლადი. თორავლობა რკინა, რომელიც ეძიებდნენ მაშინ, როდესაც ისინი საჭირონი ზედმო-დნენ. აქ კარგებოდა წუთები, საათები სა-მუშაო დრო.

— ზოი ამბობდი ყველაფერი მზათ არისო. წაილაპარაკა ერთ-ერთმა ხელოსანმა, ხე-დავით რამდენი რამ თავის ადგილზე არა გექნაია?!

სიტყვები ეხებოდა კარაბკოვს.

ეს წააგვდა რალაც ამხანაგურ სამღუ-რავს, მაგრამ მას სახეზე წყენა არ დასტყო-ბია.

— არაფერია, — უპასუხა მან, — საცდელ-იც იმიტომ ჰქვია, რომ მომავალ მუშაობისათვის მოსალოდნელი შეცდომები წინდამხინვე ვი-ცოდეთ.

ელექტროკოვამ საცდელ სადგურთან მო-ტორები მოაგვიღა. ისინი როგორც პა-ტარ-პატარა ავტომობილები ისე დასრია-ლებენ სამქროში. ეზიდებიან დეტალებს დაზვიანდ დაზვიანდ, გააქეთ სამქროს გა-რეთ ზედმეტი. უვარგისი ლითონის ნაჭრე-ბი, წუნნი.

მატორი ჩაუდგეს ჩარჩოს და თითქმის სი-ცოცხლე მიანიჭეს.

ჩელობიტკო გულში სიხარულით საფე, რომელსაც სახეზე ღონავდაც არ გამოჰა-ტავს, მუშაობს ის პირველ ტრაქტორზე. მუშაობს გვერდიდან ოდის თეთრი სუფ-თა წვეთი უვარგის და ლოყავზე თეთრსავე ზოლს ავლენს.

დღე კი იხრება სულ დაბლა, დაბლა. ფანჯრის მინებთან მუქდება სივრცე და მზეც ქალაქის იქით იმალება.

სამუშაო დღე გათავდა.

სამქროს საყვარი ყელში ხანჯალჩასო-ბილ ხარკით აბლავდა.

საბჭოთაო მუშების ნაწილი და ზეგებს ასუფთავებენ, ხელსაწყოებს აბინავებენ და სტოვებენ ქარხანას.

მაგრამ მეექვსე განყოფილება, საკონვეირო ზოლზე მომუშავე ბრიგადები ერთი წამითაც არ სტოვებენ საბჭოებს.

ხვალ 25 ივლისია და ხვალ განთავისას საცდელი ტრაქტორები მზათ უნდა იყოს, თუნდ შუალამე დადგეს, ბუნდ ღამე შემოათივრდეთ.

ყოველ ნახევარი საათის შემდეგ შემობრბის ხოლმე მთელი ქარხნის მთავარი ინჟინერი ამხანაგი ბრუსკინი, ის გადავლებს ხოლმე თვალს მუშაობის მსვლელობას, გონებაში იცვლეს ტემპს და ეკითხება ჩრობკოს:

— იქნება მზათ, თუ ბრძანება შეცვალაო?

— როგორ თუ შეცვალაო!

— საეჭვო არაფერია!... თითქმის ერთდროულად უპასუხებენ ბრიგადელები და სახეზედაც წყენა ეტყობათ. „ეს რა საკითხავია, რასაკვირველია შევასრულებთ ამოცანას!“ — თვითღული მათგანი ფიქრობს გულში.

ბრუსკინი მიდის ქარხნის დირექტორთან და ოფიციალურად უცხადებს:

— ბრძანება არ შეიცვლება. ტრაქტორები იქნება.

ამასობაში ჩარჩოებს რადიოტორები და უდგეს.

შეტურთეს ფრთები და ტრაქტორებმა თანდათან საჭირო ფორმა და სახე მიიღეს. ხუთასი წყრილმანი დეტალი, ხუთას წამს მაინც მოითხოვდა და ღამე ქარხნის კედლებთან აიტუზა.

ღამის 12 საათია.

ტრაქტორები მზად არის.

ოღონდ ერთი უკანასკნელი ტრაქტორი კაპრიზობს. ბოლტები ხან დიდი მოსდის, ხან პატარა. როგორღაც ნაწილები ერთმანეთს ფერა შეესაბამება.

ამ სიძნელეს დაძლივა უნდა.

კარობკოვმა გადიძრო პინჯაკი. თვითონ მოკიდა ხელი და ერთი საათის განმავლობაში საჩქე გამოაქსარავა.

ღამის 2 საათია

ექვსე გამზადებულს ტრაქტორს მოადგენ მღებავები და ღებვა დაუწყეს.

ბრიგადელები სახლში წავიდნენ.

მეორე დღეს, რიკრაჟისას, უძილო თვალებით მოვიდნენ საბაქროში.

ძილგატეხილობა ყველას ეტყობოდათ.

„ინტერნაციონალი“-ს ტიპის ნაცრისფერი წითელ ბორბლება ტრაქტორები გამზადებული იდგენ.

ხალხი გროვდება.

ელიან პირველი ტრაქტორების კონვენტიდან გადმოსვლას.

კარობკოვი, ჩელიაბიტკო, კალიტაი, ორლოვი; ვალაკტინოვი; ხარკოვის ქარხნის პირველი ტრაქტორების პირველი ამწყობნი, საზეიმო სახით, მაგრამ მდღეღვარებით ელოდებიან ბრძანებას.

— რალს აგვიანებენ, გვიბრძანონ, რომ გადმოუშვათ კონვეიერიდან!... — ამბობენ წყენით და შფოთვით.

წუთიც და...

ბრძანებაც მოვიდა.

კონვეირი ამუშავდა.

ბრიგადელები ტრაქტორისტებად შესხდნენ.

გადმოდის ტრაქტორები რკინის ზოლიდან მის ფენილზე და წინ მოაქვს რადიატორზე გაკრული წარწერა:

„Первая партия большевистских стальных коней Х. Т. З.“

დ. თომაშვილი.

თბ. აბრეშუმის საქსოვ-ფაბრიკა მუშა-ქალები—მ. ხოფერიკა, პ. ასლამაზაშვილი, რ. თეაძეშვი, მ. გიორგოზიანი და მ. გორდუნიანი შედიან პარტიაში.

ამხ. სტალინის სახ. ქარხნის ახლად არჩეული პარტორგანიზატორები ამხ. ჯაბა-ხიძე, ბახტაძე და ქაღიძეშვილი

უღელტეხილზე

სიტყვა ვისკოლე ობოლი, ობოლათვე ახეტილდა, აუყვ-დაუყვ ქონმახებს, მარცხნისკენ შემოტრიალდა! დამეშხო ძველი სამყარო ახალი წამოგრილდა, ნაცვლად სხვა უნდა შეგქმნა რამ, რაც უკვე გამოტიალდა.

გაისმა სულ სხვა ზეგური, სხვა კილო გამოხმინდა, ამოშრა სივლის აუზი, უკუნი გამოშხინდა; წყალუსა მიეცა კურნება, რაც წინად დამიხინდა... ზოგს მე ვუსწრებდი, ზოგან კი ახლა მეც დამიგვიანდა.

ჩემს ასე ყოფას მეც ენანობ — და ამას ეღარავ არა მით, რომ ამაფუქსა სიტყვამა, ნასროლ — ნატყორცმა ვარამით! გული რომ ღრინავს ხანდახან — სულ სხვა მიზეზით, სხვა რამით... სასოებით ეჭვრეტ მომავალს, მხნე და უდრცლი ვარ ამით.

რომ სარეველა არ მოჰყვეს, ძნელათ გადარჩეს ჯეჯილი; მაგრამ არ მიყვარს მე ლექსი თავ-ბოლო გადაგლეჯილი, კბილ ჩავარდნილი ბებრულოთ, ქვა-ლორლით გამოქენჭილი, მკუხე რამ ხილი მაქალო, პანტა გვერდშემობეილი. გაქრა იგი დრო, როს ბაგეს და ენას ეკრა ნაღები. როცა ყოველმხრივ გვევრავდენ ეანდარმის ქროლა თვალეში!..

და ბოძოლაც მაშინ სხვა იყო — ნაცეცხლი, ნავარალები... აწ ჩემს დამმარხველ ახალ ძალს სიცოცხლით ვენაცვალეები.

მანამ კი... რალა მანამ კი! რომ მოვიშრო „მანამ კი“

თვით მევე უნდა ცეცხლს მივსცე წინათ ნათესი და ნამკი!

თავის დრო ჰქონდა იმასაც — დიას ნაქები და ნამკი...

ახლა სხვა გზას ვარ, ოღონდაც გასტრას დოსტაქრის დანამ კი?..

დე მწყობრში ჩადგეს მგოსანი, ქალარას აღარ ჩიოდეს,

იმის სიტყვა ნასროლი შაშხანის ტყვიათ ხვიოდეს;

მის წინ სიცოცხლე დიოდეს, ზვირთი ზვირთებზე შხოდეს,

ქუხდეს მთა-ბარი ნათბული, ხევში წერაქვი კიოდეს!

კლდე-სალი ნაბერკეტები ყირაზე გადმოდიოდეს,

ფაზისმა ცეცხლი დავესოს, შუქურ - ვარჯველიათ ღვიოდეს;

ორგულის გული დაემხო, რასაც კი ინატროდეს;

წყაროსთან იდაეს — წყუროდეს, პური წინ ედვას — შიოდეს!

აბა ვით გავძლო საწყენი მტარვალს არ უძღვნა გობითა!

ამალს კენჭი რომ შევძინო ტბილ ენა - მუსიკობითა...

„დავეწიო და გავუსწრო“, ან რიგში ჩავდებ წყობითა!

განახლდეს გული ნაფერული, ვით ორბი ქაბუკობითა!

ელ. კოლუმოკდმინოვი.

როგორ გარდაიქმნა როლლო შორდი

ჩამოსვლა

ეს მოხდა 1930 წლის ივნისში, ზაფხულის პაპანაჭებით გაუქმდნენ საუკუნოებრივი სილით გამტყვევებულ სტალინგრადაში. გეგმების მისაღებობათ № 7, სადაც გაკეთებულია წარწერა: „გეგმები მიიღეს ქვეყნის, მთავარი პარტიული „ეკონომიკის“, რომელიც თავის მზავებებს საყვარის გულშემზავი ხმით აყრუებდა. რთული, უცხო ხალხისათვის ჩაღვბ ახსავები მანერებოი, გუპა საწოლოთ შეაჩერა სვლა და გულშემზავი დედაკაცები, დატვირთული ტორებოი და კალაობით; რამდენიმე ექსკურსანტმა, უბარგომ და ილტაცებულობა, იერიში მიიტანა პროლიტარული ტორიში და იქსკურსიონის, საზოგადოების წარმომადგენელზე“ ასტრახანამდე „მოკრავინი და მოკრავინი“ დარბოდნენ ნაპირზე, ეძებდნენ კევრებებს, კარაქს, თევზს.

უცნაურ დედაკაცად № 7-ზე შეგროვილ ხალხში ჩაირიხლა გაკვირვების ჩუმმა ხმამ. თინხარდ მატროსებს ლდრკი ზურგიით გადმოჰქონდათ უცნაური უზამზარი ჩემოდნები, თითოეული ჩემოდანი—ადამიანის ოდენი. სპილენძ შემკრული, კარგი ხარისხის ტყავისაგან დამზადებული, ისინი მკაფიოდ განიჩეოდნენ თავის საბჭოთა ნათქავებისაგან—ფიბრის ჩემოდნებისა და ნაწილაკალათებისაგან. მათში იყო კაპიტალისტური კონკურენციის ყალბი სილამაზე, ხანმოკლე ნივთების ფარისცელობა.

შემდეგ კი ხალხს გაკვირვება აღმოხდა მეორე. ვიწრო კიბით ჩამოდიოდნენ სამპოთა ობიპატელისათვის უცხო და უნახავი ადამიანები—ბაბო ქუდებით, ფაროო შარვლებში, ზოჯოურად დამზადებულში. მკვრივ და მსკაწები, მალაწი და დაბლნი, სივრით არ ჩიბოხით პირში. ისინი არაფრით არ ჰგავდნენ სტალინგრაველებს. გეოთვალეებში გამოსკვირდა თავისი თავისაღი უაღრესი ჩუმება, მათ სარგულში მოსჩანდა ურყევი ანკლო-საქური თვიომეგარება. ამ უცხოელებში, 39 მოხდენილ ამერიკელის უკან, მიორმოცით მიდიოდა ფრანგი სკელო, განსაკორებოთ მომდიარა, ვიწრო უკალაბიანი და უსასრულო მოკლის მჭირა—მისტრკო როლოთ ყორდი—120 კილოგრამი, როგორც მორე ღღეს გარაცხადა მან „ტრაქტორმშენის“ უცხოების განყოფილებაში.

ორმოცი ამერიკელი, რომლიმაც დააბოლოეს გემთსადგომის მილიკიონერია ჩეი-უტლები სიმშვილი. იყვნენ ამერიკელი სპირალისტები, მოწვიოლი იმ მიწით, რომ ურთოლის მანქანაზე მოშობის საიდუმლოებანი შეესწავლათ ძირეინისის საბეტლობის პირელი სატრაქტორო ქარხნის ენტუზიასტებისათვის. მეორმოცე იყო კოლოლი ყორდი, ლოთოლესთაგან ურთოლეს „გლისონის“ მანქანის სპეციალისტი. აქ ჯერ კიდევ გულში უტარბ, საბჭოთა კავშირში პირალოდ მიღებულ „ინჟინერსოლებზე“, „ანტო“-ზე და „ირი“-ზე უმთავრესად უნდა ემოშინათ კომეკემორალებს, ახალგაზრდობას, მომავლის საიერბო კოლონებს...

უცხოელი სპიციალისტების „ტრაქტორმშენზე“ ყოთნის პირელი დღეები სრულდა არ მოწმობინჩ ჩვენს ორგანიზაციულობას და უნარს მათი გამოყენებოი საქმეში. დაწყებული საბარგო ავტომობილი მის სამი საათის ლოთინით გემადამიზე და გათავიებული ლეიბინის და ბალიშების უწინალობით, ყველაფერი ნერვიულობას იწვევდა უცხოელებში და ალაპარაკებდა მათ ჩვენს „ოკულტურობაზე“ და „უცხოელი“ სპეციალისტების მომსახურების უნარის

უქონლობაზე. ჩამოსულ ამერიკელ სპეციალისტების უმრავლესობა მუშათა არისტოკრატის ზედადენებს ეკუთვნოდა, და თინხარდისთვის მას არ ჰქონდა გამოყოფილი კაპიტალისტური რაციონალიზაციისა და ჰუვერის „აყვავების“ საშინელებანი.

მისტრ ყორდის პოლიტიკური შეხედულებები არაფრით განსხვავდებოდა სხვა უცხოელების შეხედულებებისგან. ის უდნავდაც არ იყო „წითელი“ და ამერიკის მთავრობას დამშვიდებით შეეძლო მიეცა მისთვის უცხოეთის პასპორტი, მის შეძლო არ ჰქონებოდა არავითარი შიში იმისი რომ ყორდი შეერთებულ შტატებში შეიქნას „ბოლშევიზმის გამხრწნელ ქადაგებას“ ერთ სიტყვით, მისტრ ყორდი რაფრიო განიჩეოდა თავის ამხანაგების უმრავლესებისაგან და სტალინგრადაში ჩამოსვლის პირველ კვირებში გულშიც და ხმაშიც ავინებდა ჩვენს უორგანიზაციულობას, უცხოელების საკვები პროდუქტებით მომარაგების და კარგი ბინებით უზრუნველყოფის უნარიო უქონლობას. მაგრამ სხეულისაგან დასხვავებით, ის არ აწხოვადებდა თავის დაკვირვებებს. არ აკრებდა მთვან არავითარ დასკვნებს, უცხადდა, თუ რა იქნებოდა შემდეგ და ეუბნებოდა სპეციალისტებს, რომლებიც მოთინებდას ჰკარავდნენ.

Well, don't forget it's not a tow, but usta camp*)

მოუხედავად ამისა პირველსავე კრებაზე, რომელზედაც ირიგოდა ქარხნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში აგრეკელების მონაწილეობის საკითხი, მისტრ ყორდი ადგა და თავის 120 კილოგრამიანი სიმძიმის ქვეშ მოხვეჭილმა, განაცხადა: „არ დაივიწყეთ, ბატონო, რომ ჩვენ ამ მოგვიწვიეთ სამუშაოდ და არა სამიტინგოთ. ჩვენ ორატორები არა ვართ და პოლიტიკა ჩვენ არ გვაინტერესებს. პირალოდ ჩემზე მე ვიტყვი, რომ ვერც ერთი ეშმაკი ვერ მოახტრებს ჩემს ჩათრევას რაიმე პოლიტიკაში. მე—ამერიკელი მოქალაქე ვარ და სოციალიზმი ჩემგან შორს არის“.

პირველი ნაბიჯები

ბორბლების გეგუნით პირდაპირ ცეცხლადებოდნენ ღია ვაგონები. ღამაში ყუთები, გარშემოკრული პირველხარისხოვანი ხის მასალით და ატრეოლელთ ათავგებრი იეროგლიფებით და წარწერებით. ეწყობოდნენ რაგებთ ატომობილი კრანის, რეზინის წანების შრიალით, ნახად იტაცებდა მორავ ყუთს, ალრისით არწევდა მის და მიჰქონდა ცეცხლში, წინასწარ გამზადებულ ადგილზე. ცეცხლდან გამოტობდნენ განუწყვტელი მუშაობით მოქანებები, მაგრამ საწარმო ენტუზიანებით ანთებული ადამიანები და ხელების ქნევით რაღაცას გაიძახოდნენ უცხო ხმით, მესამე საკონტროლო კარებთან იდგა ჯგუფი ბიჭების, რომლებსაც 16 წელზე მეტს ვერ მისცემდი და იხოცებოდნენ სიცილით. გასაცინებელი კი მართლაც ჰქონდათ: სქელი, ტლანქი „ფორდი“ გაქირავები ადოდა ვაგონებზე, ეპირენებოდა მათზე ხელობით და თენებით. მისი სიმსუქნისათვის განსაცვიფრებელი სისწრაფით დარბოდა წინ და უკან, აცოცდებოდა ყუთებზე. „პკითულობდა იეროგლიფებს და ხშირად, როცა იხოვნიდა, რასაც ეძიებდა, აღტაცებული გაიძახოდა: „გლისონ“, „გლისონ“, და ყუთზე ჩნდებოდა ახალი წარწერა, გაკეთებული წითელი ფანქრით.

საბარგო ავტომობილი „ელ-ელ-პარკერ“ მისრიალდებოდა დანიშნულ ყუთთან და სპეციალური ჰიშკით მოხდენილად შედიოდა უზარმაზარ ფოლადის ზოდებით გა-

დახლართულ ცეცხლში. იქ, სეფიკედე-ბოიკატია: „მესამე განყოფილება“ ერთს თინხარდ უშვებდნენ დაბრუნებაში მანქანის რბოთ ესხმოდნენ თავს ლურსმნის სამკობი და სამტრეკით შეიარაღებული მუშები. რაღაც ხუთოდე წუთის განმავლობაში მანქანას აცლიდნენ „სამოსელს“ და ახალი „გლისონი“, ფოლადის ნაწილების კრიალით დგებოდა რიგში. სადღაც გვერდიდან გამოსხებოდნენ მუშები, აჩედებდნენ ქანკიკებს, ამაგრებდნენ ქანებს, ელექტროტხივოსები დასტრიალებდნენ მოტორებს, ჰერავდნენ მათ სულს. განყოფილების უფროსი მანქანებიდან მანქანასთან დარბოდა და და ალღევებოდა მიმედ ქმნავდა. მაგრამ ყველაზე მეფობდა ყორდი, მოუქნელი, სქელი ყორდი, სასაცილო, უცნაური ამერიკელი, რომელმაც იცოდა მხოლოდ ორი რუსული სიტყვა.— „сиррей да п“, „да“

ყორდი დასტრიალდა კომკავშირელების ბრიგადა, რომელსაც „გლისონებზე“ უნდა ემუშავა. ბიჭები განუწყვტოლევ ლაპარაკობდნენ უცნაურ უცხოელებზე. მისი მუშაობა ყველამ ყველაზე, ყველა ხედვდა, რომ ის არ გამოდის ცეცხლდან, თითქმის ათენებს იქ და თავისი კლასობრივი ალღოთი ბიჭები მიხედნენ: ასეთი მოწვილი დათასოვე, გასაგები გახად მისთვის ჩვენი ამოკარბი და მიხედნენ—და ის ცას გადამბრუნებს. მკიცევი ბირაგრმა, პატარა უთერულმა კონგემა და სხვა ზიკებმა გადამწყვიტეს, რომ „ყორდი დიდი მესტაბის მუშაკია“.

* * *

ჩარხობი დაიდგა. უზარმაზარი მანქანა, ძირეინისის სახელობის პირელი სატრაქტორო ქარხნით წოდებოლი, ანუშავდა. შეფიქრებით აჯოგუნდა ქარხნის გული. და თუმცა ჯერ კიდევ იცოდა ყუთები, ჯერ კიდევ გლეჯენ ფიცრებს, მაგრამ მანქანების პირელი ბიჭი თავის ადგილზე: „ინტერსოლიბი“ მორადვენ მოტორის ზლოკებს, „ბლისონ“ წარბები სწრაფ რეინას, მზადდებდა კბილანები.

სამი თვის მომზადების მოხილევად ბიჭები „გლისონებზე“ თავს უტყნოთ გრძნობენ. მანქანებს არ იქნოდნენ. მათზე მოშობა არ იციან. მართალია, ბირეინის მობარონბას ყოილა სკოლილი მისტობის, მაგრამ ასი მოშობა არ არის საინტერესო. აივარა მოხილვა. მანქანა რატომღაც გაირიღება, შინ კი არაოიბი იცი რაშია საწმე. არადრის ახსნა არ შეიძლება. გაკითხებით ვერადერს გააკითხე. ეს არაოიბი არ ვარია. და გათასწყვიტის მოგმართათ ორდისათვის. ნახეს თარაოიანი. მიიღნენ ჯგოთათ: ასეა და ასი საწმე, მისტორ ყორდი. სისტემაოური სწრალობის გარეშე არაოიბი გამოვა, ჩინი ხომ სოლოიდან ვართ, ჩინი ლმრავოლობა. ამბობენ გოთოთ: თქვინი დროის ნაწილი დათთოი სწრაობას. გიჩიონით ყველაოიბი. საი შიილია. მაგალითად, თითი მოიადოთსათა არა, სად რა, როგორ გამოვიყენოთ ხელსაწყო და სხ. მაგრამ არ მოგვატყოთ კი. ჩვენ კი პირობას გაძლიეთ, რომ ვისწავლით. მაგრამ შენც, ძმაო, არ გვილატო. დიად, ასე, ასე, არა, არც ასე, არც ასე.

თარეიმანმა რაღაც წაიკაჟანა თავის ენაზე, ყოცდამაც ერთი ორგერ წაიყვდა, სულ ისე, როგორც ძაღლმა, ხაუ, ხაუ*), შემდეგ თავი დააქანა, სახე გაუბრწყინდა. „Да да — წამოიძახა რუსულად (მეტი აიტყვები არ იცოდა) და ხელებს ართმევს პიკებს. დანარჩენი—სულ ტენიკური წეროლ-

*) რა გინდათ თქვენ. ეს ხომ ქალაქი არ არის, ეს ბანაკია.

*) როგორ, როგორ.

ბანები იყო. ჩქარა შევთავსდით. და რაღაც ორიოდ დღის შემდეგ გაჩაღდა ნამდვილი ბოლშევიკური მუშაობა.

კომუნა „სმენა“

მაღის სწორედ შუა ადგილას ჰქონდა უშველელი პლაკატი „საწარმო-საყოფაცხოვრებო კომუნა „სმენა“. ბიჭებმა, რომლებიც მუშაობდნენ კბილანების დამზადებაზე, გადაწყვიტეს ძირითად გარდაქმნით დამყარებული ყოფა-ცხოვრება და მესაკუთრულ „გუშინ“-ის ნაცვლად დამყარებათ კომუნალური „დღეს“.

ადვილად როდი მოხერხდა ეს. იყვნენ იჭვიანები, იყვნენ ძოწაბალმდეგებიც, ბჭობდნენ კომისიები, იმართებოდა მღელვარე კრებები. მაგრამ კოლექტივმა, მჭიდროდ დაკავშირებულმა ახალგაზრდული გატაცებით და კლასობრივი შეგნებით, დასძლია ყველა ღაბღოლეობა. დაადგინეს, როგორც ყოფაცხოვრების, ისე წარმოებაში — აზარტური ინდივიდუალური. ხელფასი — საერთო ქებაში. იცხოვრონ კომუნით. ყოფაცხოვრება მოაწონ ახალ საფუძველზე, მოაწონ თვითგანვითარების წრეები, წითელი კუთხე, ტენიკური სწავლება, გონივრული გართობა, მეცნიერული საფუძველზე აგონ დასვენება და სხვ. დაადგინეს და შეასრულეს კიდევ. კომკავშირის ორგანიზაციის შეუთანხმდნენ. მიიღეს საჭირო დახმარება. მუშაობა გაჩაღდა.

ცეხში ჟორდი დანტერესდა: რა უშველბელი პლაკატი ესა? დაუძახა თარჯიმან ჭალს, სთხოვა გადაეთარგმნა. თარჯიმანმა შემოიკრიბა მთელი თავისი ცოდნა და გადათარგმნა. მაგრამ ამა არ დაკმაყოფილა ჟორდი. რა არის კომუნა? კითხულობს. კომუნა ხომ ოდესღაც პარიზში იყო. როგორ შეიძლება კომუნა ცეხში? როგორ შეიძლება კომუნა მოეწყოს სახლში?

ჟორდი ძლიერ დაინტერესებულია. აძლევს კითხვებს თარჯიმანს. ის კი იბნევა, უხერხულად გრძნობს, თითონაც არ ესმის ბევრი. კომუნა ესა, როცა ყველანი ერთად არიან, დაწვრილებით კი არ ვიცით. ეს კი, საერთოდ, მისტერ ჟორდი, არც ისე საინტერესო არისო. თქვენ, უმჯობესია, თქვენს მშვენიერ ნიუ-იორკზე მიამბეთ, როგორ არიან იქ ჩაცმული, როგორ ჰყვითნა სატატურს დახურულ ყუთებში.

მაგრამ მისტერ ჟორდს ამეამად სატატური არ აინტერესებს. ის რატომღაც ძლიერ დაინტერესა კომუნის საკითხმა.

— Lets go the boys, — ამბობს ის, — they, I explain*)

და დილის სრულ 11 ნახ. საათზე, სადალათ დასვენების დროს ამერიკელი მოქალაქე ჟორდი პირველად გაეცნო პოლიტიკის საფუძვლებს. თარჯიმანის დახმარებით, რომელსაც უჭირდა ბევრ რამეს გადათარგმნა, „სმენა“-ს ორგანიზაციის ინიციატორ კომკავშირელების ჯგუფმა აუხსნა გაცივრებულ ჟორდს, თუ რაში მდგომარეობდა მათი თაოსნობის აზრი, რას ისახავდნენ მიზნით ახალგაზრდა კომუნარები.

მისტერ ჟორდი, როგორც სჩანს, მიხვდა. ყოველ შემთხვევაში, მისი ფართო სახეზე ხშირ-ხშირად მოსჩანდა კმაყოფილი ღიმილი და ხშირდებოდა კითხვები, რომლებსაც იგი ახალგაზრდა კომუნარებს აძლევდა. უკვე გაისმა ზარის წკრიალი, რომელიც მოუხმობდა მუშაობის განახლებისაკენ, მაგრამ „ლექცია“ კვლავ გრძელდებოდა.

დაბოლოს ერთმა კომკავშირელმა სიტყვა შეაწყვეტინა მორიგ „ორატორს“ და სთქვა: „ბიჭებო, პეი, დროა გავათავოთ, მუშაობას შეუდგეთ“. და მისტერ ჟორდიც, რამდენადაც მას ესმოდა სიტყვა „მუშაო-

ბა“-ს მნიშვნელობა, დაფაცქრდა, ხელს მოართვა კომუნარებს და უთხრა:

O. K. buys! I think you're on the right nay!*)

ნარიკულა

ამის შემდეგ მისტერ ჟორდი დაინტერესდა ბით აღდგენილი ოლიუპურს ყველაფერს, რაც ხდებოდა მის მაღში. ის ზედმეტად ისეთ რამეს, რასაც ალბათ წინად ვერ ამჩნევდა, მას არ შეეძლო არ დაეცხა, რომ ის ზრომა, რომელიც მის ქვეყანაში იყო მომქანცველი რამ და აუცილებელი იმდენად, რამდენადაც ყოველდღიურად საჭირო იყო სტომაქის გაკვება და სადმე დაძინება, აქ სტალინგრადის კომუნა „სმენა“-ში იყო საინტერესო და წარმოტაცი საჭმე.

ჯალოსნურ სიტყვებს ისმენდნენ მისი ყურები, სიტყვებს, რომლებიც ითხოვდნენ დაუყოვნებლივ გადათარგმნას და დაწვრილებით განმარტებას, როგორც მაგალითად. „სოციალისტური შეჯიბრება“, „დამცველი ბრიგადები“ და მრავალი სხვა. დაცივრებული თვალებით ადევნებდა ჟორდი მანამდე მისთვის უცნობ, განსაცვიფრებელ და უსასრულოდ ახალგაზრდა ქვეყანას.

მაგრამ მიუხედავად ამისა მისტერ ჟორდი ოდნავდაც არ აოლიდა თავს „ბოლშევიკური მზამით“ მოწამლულად. და, ისე, როგორც წინათ. ამირეტულ სასადილოში გამართულ ყველა კრებებზე, იგი ასწევდა თავის მიმღე, მსუქან ტანს და დაღლილ ამბობდა: ოღონდ პოლიტიკაში ნუ ჩაგვთრევთ, ბატონო. ჩვენ პოლიტიკის გარეშე ვართ. ჩვენ სამუშაოთ მიავიწყდეს და არა კომუნისტური პრაპაგანდისათვის.

(დასასრული იქნება).

*) გაგიმარჯოთ ბიჭებო. მე ვფიქრობ, რომ თქვენ სწორ გზაზე ხართ.

ზოგიერთ ბევ სამეურნეო მუშაკს გონია, რომ მუშათა მომარაგების გაუმჯობესების შესახებ პარტიის ღირებულების შესრულება არ შედის მის „მოვალეობაში“.

ნახატი ზ. თოიძის.

„გუტა“ ქუთაისის თეატრში

ტვილისის შედეგ ქუთაისი ყველაზე თეატრალური ქალაქი საქართველოში. ქუთაისის ტრადიციად მოსდევს ძლიერი თეატრალური კოლექტივი. კ. მარჯანიშვილის თეატრის წარმოსვლის შემდეგ თეატრალური კულტურის საქმე ქუთაისში რაღაცენამდ დაცულა. მაგრამ არა ნაზარქივად. ქუთაისში ჩამოყალიბდა ახალი თეატრი, რომელიც თავისი მხატვრული პროდუქციით არ ჩამორუდებდა პირველ და მეორე აკადემიურ თეატრებს.

თეატრი ძალიანად ახალგაზრდობისაგან შესდგება. ამ მხრივ ქუთაისის თეატრი „მოზარდ მსახიობთა თეატრის“.

თეატრმა მუშაობა დაიწყო დეკემბრის პირველ რიცხვებიდან. ჯერჯერობით დაიდგა ორი პიესა: „უნდა დავიპყროთ“ — პიესა იანოვსკის, დადგმა გ. სულიაშვილის და ა. მიქელაძის, მხატვარი თამ. აბაქელია და „გუტა“ — პიესა ტ. კობეცის, დადგმა ვახ. აბაშიძის, მხატვარი შ. დედამიძის. მხატვრული დასადგეილად „შვიკი“ — რეჟ. არჩ. ჩხარტიშვილი, მხატვარი პ. ოცხელი და „როცა მუავეები ალაპარაკდებიან“ — პიესა გ. ბაზოვის, რეჟ. გ. სულიაშვილი. მხატვარი თ. აბაქელია.

ამ წერილის თხზავი „გუტა“-ს დადგმის შეფასება (პირველი პიესა ჩვენ არ გვიხატავს).

„გუტა“ საწარმოო ხასიათის პიესაა. ნაწილობრივ ის წაგავს გ. კირიანის „ლიანდაგი გუგუშებს“ და ხ. აოგოდიხის „ფოლადის პოეზიას“. პიესა ექუთვის ბელარუსიელ პოლტატურულ თეატრს, კობეცის, რომელსაც თავის პიესაში აწერია ოცხელი ქაზნის ამბები, სადაც თვითონ მუშაობდა ძეშად. ალიშვილი პიესა ბელარუსის ხატიხალური თეატრის მიერ ხატიხელები იყო სრულიად საკმაოდ თეატრალური ოლიმპიადანზე, სადაც მან დიდი იმპრესიო გამოიწვია.

გუტა — შუშის ქარხნის მთავარი ცეხია. ქარხანაში ოსტატებად მუშაობენ კულაკები, რომლებიც წიხაღმდეგი არიან წარმოებაში ახალი სახეობის დადგმის, რადგან ამში გრძნობენ თავიანთ მეტოქეს. აბილამ არის, რომ ისინი ასე გაფართობენ ებოვიან ამავე ქარხნის ზეისკალ მორაზის გამოგონებას, რომლის გახსორციელებაც მათ ხელიდან გამოგლეჯს უპირატესობას. ისინი ყოველ ღამეს მთავრებენ ამ უპირატესობის შესანარჩუნებლად წარმოებაში და სოფლის

მეურნეობაში, იმპრობენ ახალგაზრდა მუშას მუშეობას, რომლის საძულეობითაც აფერხებენ მორაზის მიერ გამოგონებულ მახეობის ანუშეგებას, და უჯრედის მდივას, გახორციელ — გადაგვარებულ „შატლოვს, რომელიც აგრეთვე ყოველდღივ ცდილობს შეაფერხოს მუშის გამოგონების გახსორციელება. მაგრამ მთელი ქარხნის მუშათა კოლექტივის დაუღალავმა მუშაობამ სძლია ყოველგვარი დამორცხვების, მუშა მუშეობაში გაიღვიძა კლასობრივმა გრძნობამ, მუშები უცხოელი სპეციალისტის დახმარებით ახერხებენ მორაზის მახეობის ანუშეგებას და კულაკ — ოსტატების დამოკიდებულებას გახსორციელებას. მუშები ზეიბობენ საწარმოო გათავრებას. კულაკების მუშეობაში გამოშვადიებულია.

ასეთია პიესის მთავარი სიუჟეტური ხაზი. პიესაში დასმულია მთელი რიგი სხვა საკითხებიც, მაგრამ ყველა ისინი დაქვემდებარებულია პიესის დედა — აზრისათვის. ეს უსათუოდ ღირებება პიესის. ამასთან გერთად პიესას აქვს იმიმეგელოვანი ნაკლიც. როგორც სხვა საწარმოო პიესები, ისე „გუტა“-ც ვერ ასდგა სქემატუზის ზოგადი პერსონაჟების ზოგადი დროს. გასაქმობრებით ითქმის ეს ქარხნის თავაჯდომარეზე, რომელიც უფრო მოძრავ სქემას ზავს, ვიდრე კოცხალ ადამიანს. ასევე უსათუოდია ზოგიერთი სხვა მომქმედი პირობიც.

ქუთაისის თეატრი განსაკუთრებული გულგადგინებით მუშაობდა „გუტა“-ზე და სანეტარული მადლი ხარისხის გამოვიდა. დადგმა თლილიად გამომდინარეობს ზეისის მითითებით იდეიდას. არის მთელი რიგი სცენები, რომლებიც დახდგმელში (ვახტანგ აბაშიძე) ანუშეგებიან კულტურულ და გემოვნება გაფართობებზე რეჟისორს (სცენა რადიოსთან, სცენები კულაკ სკრილოვის ოჯახში).

ვახ. აბაშიძე კ. მარჯანიშვილის სკოლის რეჟისორია. მას, როგორც მის მასწავლებელსაც, ახასიათებს ფორმალისტური ხასიათის „კოდები“. ეს თავს იჩენს „გუტა“-ს დადგმაშიც. თავის შემდგომ მუშაობაში რეჟისორმა უხდა სძლიოს თვითმიზნური ესტეტიზმის ხასთები.

დადგმის დეკორატიული მოკაზმულობა სადა და მარტივია. სცენა განტვირთულია ზედმეტ ნივთიანაგან, რაც ხელს უხსნის აქტივოს, არ ფანტავს მაყურებლის ყურად-

ღებას და უადგილებს მას პიესის დედა-პიესის ათვისებას.

აქტიურულად „გუტა“, არ არის სტილით გასათუული მანქანის სტილი რიგ თეატრულულებს განტვირთულია ბუნებრივობა. ზოგიერთები ხედები დავიშულობით თამაშობენ (მუშეობა — ალ. სიხარულიძე, დიშოვ — გ. პეტრიაშვილი).

მუშა გათავგონების სახტერესო სახეს ქმნის მსახიობი ე. ოვანოვი. მის თამაში იყვია გულწრფელობა და უშუალობა.

ალ. გომელაულის დირექტორი აკლია დამაჯერებლობა.

საინტერესოდ მიგვანია გრ. კოსტავას მიერ გადაგვარებული კომუნიტის როლის ტრაქტიკა. ამ მსახიობის შესახებ უხდა ითვისება, რომ მას ენერგება როლში გახსატუიობით დამაბასიებელი მტრისების გამოძეობა.

თავის დავიგვებული და მოხდენილი თამაშით ყურადღებას იპყრობენ კ. კვანტალიასი (კომკავიობელი) და ნ. ილუბიძე (კულაკი).

პიესის თარგმანი (მთარგმნელი ს. ოყრეშვიძე) ძალიანად დამაყაოფილებელია. აქა-იქ არის აბაშური გათავგონი, ორაველ-თავ მესკოვება სკირია. ასეთია, მაგალითად: „ვის უხდა მოვასხოვით პასუხი ქოხასიათ ოთხადი აბაშის შესახებ“ (თუ — აბაშის ოთხადი); „წიხადღედას გაბატონებას“, „იასებაა წავა“ და სხვ.

პიესაში მთრად ისინი სიტყვები: „ჩვენ გადავდით გათუყვებულ საწარმოო კვირზე“, „გათუყვებულ კვირა წინ სუვენს წაოვებას“, „ჩვეს უხდა განვამტყიოთ გათუყვებულ კვირა“.

ამ. სულიაშვილი ისტორიული მითითებების შედეგად ეს სიტყვები აღარ გამოხატვენ გათუყვებულ საწარმოო კვირის ნაადვილ მითაბა. გათუყვებულ კვირა იქვეს გათუყვებულებას, გათუყვებება კი იტვირა წაოვებას. ამიტომ გათუყვებულ კვირაზე ამ სახით ლაპარაკი დღეს — პოლიტიკური შეცდომაა. ამ შეცდომაზე უნდა მივითებოთ ქუთაისის გახსნის „ლეიხის გზით“-ს, რომელიც მთელი ფეფუტონი უქმნდა „გუტა“-ს დადგმას, ეს სიიფიგელოვანი ოთხუტე კი გათუყვება მხედველობიდან.

საქიოთა ზეოთაღმსხუდ სიტყვების ან სრულგეობა აბილდებ ტექსტიდან, ამ სათახადოთ მესწორება.

კიანო.

საკოლმეურნეო თემზე დაწერილ მოთხრობათა შორის გერცელ ბაზოვის „შემართა უკანასკნელ სიტყვა“-ს იმიმეგელოვანი ადგილი უჭირავს, როგორც პოლიტიკური მომენტების სწორად შეფასების, ისე თემის ძინტეგრულად დამუშავების მხრივ. „შემართა“-ს სიუჟეტი გაშლილია ქართულ ძირო პელ გრატულია სიერ კოლმეურნეობის დაარსებისათვის წარმოებულ ბოძიების ფონზე. ეს მომენტი აბილდერებს მოთხრობის მნიშვნელობას.

საკოლმეურნეო მშენებლობის უხლანდელ საფუძვლებზე კულაკობამ შესცვალა ბოძილის ხეობები. ტერიორია და აქვარა თავდასხმებიდან იგი გადადის ფართულ აბიტაციანზე, კოლექტივის წევრების მოსყიდვანზე, ცდილობს მივიდეს აფეთქის კოლექტივი, რისთვისაც ყოველ ღამეს მზარობს გაიჩინოს იქ თავისი აგეხტები.

ეს მომენტი კარგათ არის დახასიათებული მოთხრობაში. შემართა მთავარიშვილი გომბობს, რომ „კოლექტივისთანა მტერი მას არ ყოლია, არ ყავს და არ ეყოლება“, ამიტომ არ ზოგავს ჩალოდნის ამ მოსისხლე მტრის გასანადგურებლად. ჯერ სახსს უშვავს კოლექტივს, მაგრამ როდესაც ამან ოდნავაც ვერ გასტება კოლექტივის წევრები, დადასწყევტს მური იძიოს კოლმეურნეობის თავდადგარებზე და თვის ყოფილ გამგედველზე მიშაელ თეთრუშვილზე. ამ გადაწყევტულების სისრულეში მოსაყვანად ის

ბიბლიოგრაფია

გერცელ ბაზოვი. შემართა უკანასკნელი სიტყვა. სახელგამი 1981 წ.

მოისყიდის კოლექტივის წევრს, რაობ გელესი არიო კოისულა, რომელსაც დაბილდეა ძეგელი ვალის აბიტეხას და საკმაოდ ზოზრდილ თაახას. დათავგებულად არის მოცესული მოთხრობის შედარას და არონის აბილდერებს სიტყვას.

მაგრამ ღარიბ გელესში იდეიებს კლასობრივი გომბობა. ის წიხედება, რომ მდიდრის ანტესზე წაოვერა და სულ იღებს სიოროტ გახსორცებას. შედარია შეძინებული იმით, რომ არონ კრიხელმა შეიძლება გამოამელა-ვნოს მისი შეთქმულება, დაადევნებს მას მტველს, რომელიც კეტიის დარტყმით გააბოუებს მას და შემდეგ ხანჯლით გამოფავტოვებს კოლექტივის თავმჯდომარის ბიხის აბიხის წინ.

ეს ერთ-ერთი ძლიერი მომენტია მთელს მოთხრობაში.

გ. ბაზოვის წინანდელ ნაწარმოებებთან შედარებით „შემართა უკანასკნელი სიტყვა“ მნიშვნელოვანი ნაბიჯია წინ, როგორც თანამედროვეობის თემატიკის დაუფლების, ისე წერის ხანერის გათუყვებულების მხრივ. „შემართა“-ში მწერალს ხეერება მოკლე თქმა. იგი ძმუნდა სიტყვებზე, მაგრამ ეს სიძმუნწე არა თუ არ ენებს მხატვრულ მთაბე-ჯილდებს, პირიქით აბილდერებს მას. მოთ-

ხრობაში არის თავი, რომელიც სულ სამი სტრიქონისაგან შედგება:

„მოთხდება.

ჯამათა დაჰარავა შამაში.

კოლექტივის თავაჯდომანემ ციხეში ამაყო თავი“ — მაგრამ ეს სამი სტრიქონიც მომადლო ამის სრულ სუთის იმდევ.

გ. ბაზოვი კარგათ იყენებს შედარებების და კოლექტივის ხერხს. ამ ხეობით ობექტდ პიოთა სულიერი სდგომარეობის დასახასიათებლად მას ხმარად ორიოდ სიტყვას მყოფის. არის მთელი რიგი მხედვითი გათთქმები: „რაიკე მირში წამსლეული აბიჯებდა მტკიცედ: სალოცავის მგზავს კი ფეხები უკან ობებოდა“; „შემართა — სიმილედ და ძილი, მიმელს — სიმილედ, ლოცვა და ტილილი“; „დღეა დილიდან და აღარ შეიძლება მისი შეგლა. კოლექტივი ილუპეობდა და საჩქაროდ საქიო იყო მისი ვეგლა“.

მოთხრობას ახასიათებს ზოგიერთი ნაკლიც. გაუგებარია რატომ ხმარობს მწერალი სიტყვა „სანანაზიში მწიოქს“ — როდესაც შეიძლება მისი უფრო უზრალოდ გამოთქმა — „სანანაზიში ხიოქს“. ზოგიერთი სცენები ვერ არის გაშლილი საქიო დამაჯერებლობით (ბებერი იონა და ვერცხლის ხანჯლის ამბები).

მთლიანად „შემართა უკანასკნელი სიტყვა“ პოლიტიკურად და მხატვრულად გამართული ნაწარმოებია და მწერლის უტყუარი ზრდის მაჩვენებელია. ა. ზანზანიძე

50.000.000

უფუფევეკრი.

(კაპიტალისტურ მსოფ)

1919 წელი

კაპიტალისტურ სამყაროს ბურჟუაზი ეკონომიური კრიზისის გრავინის პირველ გუგუნს თითქოს არ შეუშინებია. სწრაფად „სრულსისლიანი“ კაპიტალიზმის — შერთებულ შტატების ბურჟუაზიული მოღვაწეები საბირჟო კრაზის დღეებში პანიკის შესაჩერებლად „წინასწარმეტყველებდნენ“, რომ „ბირჟა არ წარმოადგენს საქმიანი ცხოვრების გადამწყვეტ ბარომეტრს. ამერიკის აუვავებას ღრმა და მძლავრი ფესვები აქვს“ (ვატრობის მინისტრი კლემინი).

„მხოლოდ შეშლილებს შეუძლიათ ეკვი შეერთან ამერიკის საქმიანი ცხოვრების ფუნდამენტალურ სიმტკიცეში და ეკონომიურ მომავალში“ (პრეზიდენტი ჰუვსარი).

„მე იმდენად დარწმუნებული ვარ მდგომარეობის სიმტკიცეში, რომ ამ დღეებში შევიღთან ერთად შევისყიდე კარგი აქტივების დასტა“ (არსკმელარი).

სოციალ-ფაშისტები ყოველმხრივ უტყუარდნენ მხარს ამ წინასწარმეტყველებათ და ცდილობდნენ დაერწმუნებიათ მასები, რომ „შეფერხება“ „დროებითია“ და მას მოჰყვება კაპიტალიზმის ახალი აუვავება.

ეს იყო სამი წლის წინად. ამ ზღაპრების სჯეროდათ ამ სამი წლის მანძილზე. სოციალ-ფაშისტებს ახლაც არა აქვთ დაკარგული კაპიტალიზმის გადარჩენის იმედი, რა მიზნითაც ათასგვარ რეცეპტებს ადგენენ. მაგრამ კაპიტალისტურ მსოფლიოს მეთაურები უკვე შეიპყრო უიმედო, ისინი დღეს იძულებული არიან, რომ „კრიზისს ჯერ კიდევ არ უჩანს დასასრული“ და „საეჭვოა დადგება თუ არა კლავა კარგი დღეები“.

იგივე ჰუვერი, რომელიც ასე ოპტიმისტურად იყო განწყობილი 1929 წ. ოქტომბერში და რამდენიმე თვის წინადაც, 1931 წ. დეკემბერში იძულებული შეიქნა ეთქვა, რომ „მომხდარმა ამებმა მოგვიყვანეს ჩვენსეთ გაჭირვებაზე, რომელიც მხოლოდ მსოფლიო ომის პერიოდს შეიძლება შევადაროთ“.

სიმშვილვა გერმანიის სოფლებში.

„ველტ ამ მონტაჟ“ — მოჰყავს გულშემაზრავი ცნობები უმუშევართა მდგომარეობის შესახებ ტიურინგიაში. ეისფელდში, რენენში: სიმშვილვა მოედო მთელს სოფლებს. უმუშევარი შინამრეწველები სიმშვილვით ამ სიტუაციის ნამდვილი მნიშვნელობით, ამასთან დაკავშირებით იზრდება ბოროტმოქმედებათა და თვითმკვლელობათა რიცხვი.

სოფ. გეიზახი და ფერენბახი, რომლებიც ტიურინგიის ტყეში იმყოფებიან, „მშვიერი სოფლების“ სახელწოდებითაა ცნობილი.

კატასტროფული პირობებია ფრანკენგე-იში და მის მიდამოებში. მცხოვრებთა უმრავლესობას არა აქვს სამუშაო. ახალგაზრდობა მიდის ახლო სოფლებში, რომ მათხოვრობით იშოვნოს ცოტა პური და კარტოფილი.

ნიუ-იორკის ერთ-ერთი დიდი თავლის პატრონი „დოსტოლოვინა დასთანხმდა ბინა მიეცა უმუშევარისა და მისი ცოლისთვის, რომლებიც ხუთი თვის განმავლობაში ღია ცის ქვეშ ათევდნენ ღამეს.

სამეციალისტები ულუპაპურად

გერმანიის სამეცნიერო-ტექნიკურ საზოგადოებათა გაერთიანება, გერმანიის მრეწველობის საერთო სახელმწიფოებრივი გაერთიანება და გერმანიის მრეწველთა საზოგადოებების გაერთიანება თავის ცირკულიარში გერმანიის ყველა დაწესებულებებისა და საწარმოების სახელზე ითხოვენ დახმარება აღმოუჩინონ ახალგაზრდა ინჟინერებს და ტექნიკურ მუშაკებს, რომელ-

თაც ჯერ „ვერ შეუქმნიათ მდგომარეობა“ (უმუშევარი არიან).

ციურკულიარში აღნიშნულია, რომ ამეზიდ უმაღლეს სასწავლებელ დამთავრებულ ინჟინერთა მხოლოდ 20 პროც. შოულობს სამუშაოს სპეციალობის მიხედვით, 10 პრო-

ოკლენდის შტატში (ამერიკა)

ზორბალი აუკრეფავი დასწევს.

ცენტი განაგრძობს სწავლას, 20 პროც. მუშაობს არასპეციალობის მიხედვით: მოფერებათ, კელნერებათ, ჭურჭლის მრეცხავებათ და სხვ., 50 პროც. კი უმუშევრად რჩება.

„ისინი იქ ჰკიდია“

„ეს ამბავი მოხდა ეარშავაში, მუშათა რაიონში, რომელსაც პოვონსკი ეწოდება, პატარა ხის სახლში. ორი ოთახიდან შემდგარ ბინაში სცხოვრობდა ფეტლისკის ოჯახი: მოზუცი დედა და ორი ქალიშვილი — სოფიო და იადვიგა.

ამ რამდენიმე ხნის წინად ფეტლისკის მეზობლის ოთახის ფანჯრებზე გაისმა კატონი. ოთახებიდან გამოცვივდნენ შეშინე-

სანამ მეზობლები გეგამების ჩამოსხნაზე იყვნენ გართულნი, გაჰქრა იადვიგა. მცირეოდენი ძებნის შემდეგ ის იპოვეს საწოლში, მოშაკვდავი, მის გვერდით კი ეგდო ჭურჭელი ძმრის მუცელს ნარჩენით.

გაჭირვებამ იმსხვერპლა მთელი ოჯახი. ფეტლისკების ოჯახის თვითურ ბიუჯეტის შეადგენდა 80 მანეთი, რომელსაც შოულობდა სოფიო, რადგან დედა მოხუცებული ბის გამო ვერ მუშაობდა, იადვიგა კი უმუშევრად იყო დარჩენილი. მაგრამ ჩქარა სოფიომაც დაჰკარგა სამუშაო. ამათ ჩაიარა სამუშაოს შოვნის ყველა ცდებმა.

თვითმკვლელობის გზას პირველი დაადედა, რომელმაც სცადა გადმოეჩარდა მეთოხე სართულიდან. მას წაბაძა იადვიგამ,

მიჩიგანის შტატში (ამერიკა) მდინარეში გადაახტეს რამდენიმე ათასი გაღონი რძე.

სილატაკე, სიფილი

ლიოს სურათები

ჩიკაგოს ქალაქის თავი ჩამრმაპი კი ისტერიულად გაჰყვიროს: „ჩიკაგო ჯანდაბაში წავა, თუ მას არ დაეხმარებიან. ქალაქის კასა დაცარიელებულია, საჭიროა ჯამაგირის მიცემა პოლიციისთვის, მეხანძრეებისა და მასწავლებლებისათვის; მათთვის 8 თვა ხელფასი არ მოგვიცა“-ო.

ბურჟუაზია მშრომელთა ხარჯზე და ახალი ომის მზადებაში ეძებს გამოსავალს. უმუშევართა არმია მთელ მსოფლიოში 50 მილიონამდე აღწევს. მასების გაჭირვება ისეთი საშინელია, რომ მსოფლიო ომის პერიოდი მასთან შედარებით „სამოთხედ“ შეიძლება ჩაითვალოს. მილიონები ღია ცის ქვეშ ათევენ ღამეს, ბავშვები ბაღახით და ძირებით იკვებებიან; ბევრი სიმშვილით იხო-ცება.

ამავე დროს გააფთრებული მზადება სწარმოებს ომისთვის. ახალ დრედნოუტებზე, წყალქვეშა ნავებზე, ახალი სისტემის ზარბაზნებზე, ახალი კონსტრუქციის სამხედრო აეროპლანებზე ასეული მილიონები იხარჯება.

„საჭიროა გადიდებული იქნას სამხედრო - საზღვაო მშენებლობის პროგრამა, რადგან შესაძლებელია ყოველ წუთში იფეთქოს ომმა“-აცხადებს შერთ. შტატებს კონგრესის სამხედრო-საზღვაო კომისიის თავმჯდომარე ბრიტბენი.

და იმ დროს, როცა მთელს მსოფლიოში იზრდება სამხედრო ხარჯები, კაპიტალისტები „ეკონომიის“ მიზნით სოც. უზრუნველყოფიდან ხსნიან ასეულ ათას უმუშევრებს.

ქვემოთ ჩვენ მოგვყავს თანამედროვე კაპიტალისტურ მსოფლიოს დამახასიათებელი ფაქტები, მხოლოდ ფაქტები, რომლებიც კომენტარებს არ საჭიროებენ.

რომელიმე საწამლავს მიმართა. დედა და შვილი გადარჩინეს. შემდეგი ტრაპია-მთელი ოჯახის თვითმკვლელობის ცდა. ქალეზმა ღამით გააღეს გაზის მილი. მაგრამ მილში გაზი ცოტა აღმოჩნდა.

დაბოლოს უმუშევრობის ლიცენცია მოხდა თავის ჩამოღობის გზით.

თამბაქოს სუნი ტრიალეს, სტურავს გახურებულ ჰაერში... კედლები გაფუჭებული, გაცვეთილი და გაბინძურებულია ათასეული ზურგის შეხებით. მკრთალი დღის სინათლე ძუნწად იკვებება გაუწმენდავ შუშის სახურავის დამტვერიახეულ მინებში... ყველგან მტყვრი, ტალახი, ჩაღალდის ნაგლეჯები, ნგრესის ნიშნები...

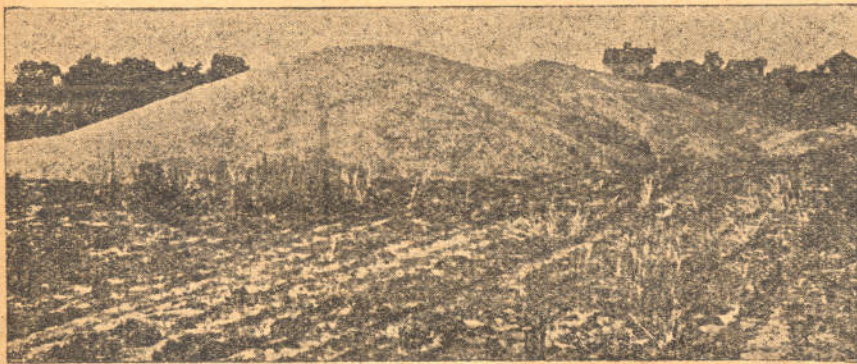
„კაფი გუვერა“

ამ სათაურით „ფოსტინგ ცეიტუნგ“-ში მოთავსებულია ამ გაზეთის კორესპონდენტის წერილი შერთ. შტატებიდან.

„კაფი გუვერა“-ასე უწოდებენ საქველმოქმედო სამზარეულოებს მილიონი უმუშევრები, რომლებიც არაერთად დახმარებას არ იღებენ. ამ სამზარეულოებში, უმუშევრებს, რიგში რამდენიმე საათის ღვთისა და მთელ რიგ ფორმალბათა შესრულებას შემდეგ (მაგ. საჭიროა წარდგენა მოწმობის, რომ უმუშევარი დაწყებული ვადის განმავლობაში ცხოვრობდა ამ შტატში) აძლევენ ერთ თევზს საძაგელ სუპს.

კორესპონდენტი ასწერს პოლიციის, ლოს-ანჯელოსის, პასადენისა და ამერიკის წყნარ ოკეანის სანაპიროების სხვა ქალაქების სულამაზეს და წერს: „მე არსად არ ვეხვედრივარ ამდენ გაჭირვებას, სიმშვილს, უპატრონობას და მწუხარებას, როგორსაც ლოსანჯელოსის უმუშევრები, რომლებიც დარიბებულნი დასახლებული სიტტლის, სან-ფრანცისკოს ან ლოს-ანჯელოსის საშინელ ღამის გასათევების მცხოვრებთა 50 პროც.

—40 წელიწადი მუშაობდა პასადენის, 20 პროც. —50 წ. მუშაობდა, ბევრი—60 წელზე უფროსია. მათ დიდი ხანია და სამუდამოდ დაკარგეს სამუშაოს შოვნის იმედი“.

ხორბალი, რომელიც გლეხებმა დახტოვეს მინდვრად ფასების დაცემის გამო.

ამერიკელ მუშათა ბავშვების უიმეობა

„უმუშევრობამ და ხელფასის დაკლებამ იმდენად გაამწვავეს შერიგებული შტატების ბუშების სიღატაკე, რომ მრავალ სკოლებში ბავშვები ვერ ასწავლებენ ჯდომას, გაკვეთილის დროს, ისე არიან ღონისძიებითი უქმელობისაგან.“

ალრიცხულია ასეული შემთხვევები, როცა ბავშვები თვითმკვლელობის და ზედატანსაცმელის გარეშე მიდიან სკოლაში წვიმისა და სიცხის მოუხედავად. სკოლაში ისინი მასწავლებლის კითხვებზე დაბნეულ პასუხს აძლევენ, რადგან კუჭი ცარიელი აქვთ. გაყოფილებით ირყევა, რომ მრავალი ბავში მიმშვილობს მთელი დღე-ღამის განმავლობაში.

თავმჯდომარე უმუშევართათვის

„26 ოქტომბრიდან ბერლინში გაიხსნა რამდენიმე თავმჯდომარე უმუშევართათვის. თავმჯდომარეები ღიაა დღის 7 საათიდან 3 საათამდე. საში საათის შემდეგ უმუშევარი ვალდებულია წავიდეს, სადაც უნდა, ოღონდ კი დასცალოს ბინა.“

„ბერლინ ამ მოვლენას“-ის კორესპონდენტი ასე ასწერს ამ თავმჯდომარეთ:

„მუჭი, დამტვერიახეული ფანჯრის მინები, იატაკიდან ღრუბლათ მოდის სქელი მტვერი. პატარა დერეფანს მიგვევართ თვით შენობაში. აქ მართლა თბილა, ისე თბილა, რომ ჰაერში დგას მყარალი სუნა, ასეულ დაუბანელი ტანის და დაძვლებული, ბინძური ტანსაცმელის ანაოროქლი, მყარად

პლაკატი, გაკრული ბერლინის ქუჩებში, რომელიც მოუწოდებს მოსახლეობას შეიძინონ მხოლოდ გერმანული საქონელი.

ნიუ-იორკი, იმ დროს, როცა მილიონი მუშები შიმშილობენ, მრეწველები, პროდუქტებზე ფასების აწევის მიზნით, ანადგურებენ ძაძის, ბოსტნეულის, ხილისა და სხვა სასურსათო პროდუქტების უდიდეს რაოდენობას. რძის პროდუქტებით მოვაჭრე ფირმები მდინარეში ასამენ ასეულ ათას გალონ რძეს (გალონი—3.785 ლიტრი). საქმე იქამდე მივიდა, რომ იქმნება მდინარეებში თევზის დაღუპვის რეალური საფ-

ასეთ საშინელ პირობებში ცხოვრობენ მშრომელი მასები კაპიტალისტურ ქვეყნებში. სამაგიეროდ იქ შესაძლებელია შემთხვევები, როცა პროდუქტი უკეთეს მდგომარეობაში იქნება, ვიდრე ადამიანი. ამ რამდენიმე ხნის წინათ ნიუ-იორკში მოკვდა კატა... ვინ იცის რამდენი კატა კვდება სადმე ორლობოვებში, მაგრამ ეს იყო „განსაკუთრებული კატა“. ამერიკულმა გაზეთებმა შესაძლებლად სცენეს ამ კატის სურა-

ტონის ლამაზები კაშაშებენ, მოწაწილია კინო, შემოღებულია ცეკვა და სხვ.

ლოცვები კი დარჩა ძველი, „გაზენებული თემებზე“. ეკონომიური კრიზისი კი ხუცებს ულმობელად ადამიანს. საკუთრებით ღარიბი ფენები, რომელთა ჯიბე კაპიტალისტებს, „გაზენებული“ კი მაგრად ჩასჭიდებიან ხუცები, რომ მშრომელი მასები კაპიტალისტების წინააღმდეგ არ გამოვიდნენ. სულ უფრო და უფრო ძნელი ხდება მასებზე გავლენის შენარჩუნება. ამიტომ გადასწყვიტეს ხუცებმა ლოცვებიც „გათანადროულონ“ და კრიზისის ლიკვიდაციამი ღმერთი ჩარიეს. მათი აზალი „მამათ ჩვენო“ ასეთია:

„დე აღსრულებს ნება შენი კრედიტის და აყვავებს აღდგენის დარგში. ვაჭრობის, კრედიტის და ურთიერთშრომის აღდგენის გზით, პური ჩვენი არსებისა მოგვცე ჩვენ“.

„პური არსებისა“ მრავლად აქვთ მიღებული და ხუცებს უმოშვერებს კი არ სჯერა, ამგვარი ლოცვების. ისინი ზარბაზნებზე, ბრძოლას ამჯობინებენ პურისა და თაბაკის ფლობისათვის. ბურჟუაზიის შორსმჭვრეტელ წარმომადგენლებსაც კი არ სჯერათ, რომ ამგვარი ობიექტით შეიძლება მშრომელთა გონების დაბნელება და ლოიდ-ჯორჯი ისტერიულად გაჰყვიროს, რომ

„არსიგოზს თანამედროვე საზოგადოების დაღუპვის საფრთხე“

„ნეიკ ციურბიერ ცაიტუნგ“-ში მოთავსებული წერილში ლოიდ-ჯორჯი აღნიშნავს, რომ „ყველაზე გამომიღებულია შიში, უიმედობა და შემოთობა“.

„სმოუზადო. — სწორს ლოიდ-ჯორჯი, ეკონომიური პირობები კატასტროფისაკენ მიგვიანდნენ, ზამთრის პერსპექტივები ქვეყნების უმრავლესობაში განსაკუთრებით შავნელია... თუ არ აღმოჩნდა ხელმძღვანელობა, რომელიც გონივრული ხელით გამოიყვანს ქვეყნებს კრიზისიდან, არსებობს საფრთხე, რომ თანამედროვე საზოგადოება დაიღუპება“.

ამაოდ ეძებს კაპიტალიზმი თავის მესას. საზოგადოება, რომელსაც თავის წევრთა უმრავლესობისათვის შეუძლია მხოლოდ სიმშვიდის, სიცივის, სიდატაკის და ცხოვრების შემადარწმუნებელი პირობების უზრუნველყოფა, განწირულია. მსოფლიოს მშრომელი მასები იბრძვიან და იბრძოლებენ, რომ ეს საზოგადოება დაიღუპოს.

ნიუ-იორკის შრომის ბირჟასთან პოლიცია ამყარებს „წესრიგს“.

რობე, რძის პროდუქტებით მოვაჭრე ფირმებმა ოკლენდაში (კალიფორნიის შტატში) მდინარეში გადასხეს 100.000 გალონი რძე. ეტრინგენ-ბეის (ალაბამა) საკონსერვო ფაბრიკებმა მოსხეს 40.000 ცალი ორაგული.

მრავალ რაიონში სჩებენ ხეხილს. აუარებელი ატამი, ვაშლი და სხვა ხილი დასტოვებს ბაღებში მოუჭრეფადი.

ერთ რაიონში ფასების აწევის მიზნით დასწევს 30.000 წიწილი.

გერმანი. გერმანიის გაზეთები აჭრელებულია ცნობებით სხვადასხვა კაპიტალისტურ ქვეყნებში სასურსათო პროდუქტების განადგურების შესახებ, ფასების ღია ცემის შესანარჩუნებლად.

ეს ხდება არა მარტო ამერიკაში, სადაც სწევენ ყავას, ბამბას და სხვ. მეტად დამახასიათებელ შემთხვევას, „ფორტერს“-ის ცნობით, ჰქონდა ადგილი ავსტრია-ჩეხოსლოვაკიის საზღვარზე. ავსტრიაში შეიღეს 3 ვაგონი კიტრი, მაგრამ რადგან რამდენიმე ხნის წინად ბაჟი შემოტანილ კიტრზე იმა კაბ. გადიდეს კილოზე, ადრესატს უჭარი სთქვა კიტრის მიღებაზე. ვინაიდან გამყიდველმაც არ მოისურვა კიტრის უკან წილება, 30.000 კილო კიტრი დუნაიში გადაჰყარეს. ამავე დროს მორავიაში (ჩეხოსლოვაკია) დიდი საზოგადოებრივი პარტოვნება, ნაფთი გადაარეს და დასწევს 7.000 ცენტნერი კიტრი.

ნიუ-იორკი. ბრაზილიიდან იღუწყებიან, რომ ყავის დიდი მარაგის პატრონები შეუდგნენ ბრიკეტების დამზადებას ყავედან. ბრიკეტები გაიყიდება ორთქლმავლების სასურებლად.

ნიუ-იორკი. მეტეორობის კოოპერატივების ასოციაციამ წინადადება მისცა ფერმერებს დაჰკლან ყოველი მათგან ქროხა, რომ ამით აიწიოს რძის ფასმა.

ამავე დროს იღუწყებიან ათეულ ათას ბავშვის შიმშილობის შესახებ, რადგან მათ შოშხლებს არ მოეპოვება საშუალება არსებულ ფასებში შეიძინონ რძე.

თის და ბიოგრაფიის მოთავსება პირველ გვერდზე. მიცვი (ასე ეძახდნენ კატას) ყოფილა მილიონერი მოდ აიღის საყვარელი ფისუნია. როცა მილიონერი მოკვდა, თავის კატას დიდალი ჭიკება დაუტოვა. საწოლი, რომელშიც კატას ეძინა ახლა რამდენიმე ათას დოლარით აფასებენ, კატის სახლს—25.000 დოლარით, სახლის მოწყობილობას კი—10.000 დოლარით. და ეს კატა მოკვდა გულის სიმსუქნისაგან.

„დე აღსრულებს ნება შენი კრედიტის აღდგენის დარგში“...

ეკლესია ყოველმხრივ ცდილობს შეეგუოს „თანადროულობას“—„წმინდა“ სანთელის მაგიერ უცხოეთის ეკლესიებში ახლა ელექ-

ინგლისელი სოციალ-ფაშისტის მინისტრი ტომასი მოგზაურობს მთელს ინგლისში და აგიტაციას ეწევა, რომ მოახლეობამ შეიძინოს „მხოლოდ ინგლისური საქონელი“

გსოფლიო იმპერიალიზმები: მტკაროთ იმდება ეს კოტორი ახალ ომის ცეცხლად გადავადციოთ.
ნახატი—გ. თოიძის.

ფასი 15 კპვ.

ქართული
ნაციონალური
ბიბლიოთეკა

9/73

